

7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

(LUONNOS)

SATAKUNNAN VIHHER- JA VIRKISTYSVERKKO- SELVITYS 2005-2006

SATAKUNTALIITTO
Alueiden käytön toimiala
Projektisuunnittelija Erkki Älli
16.8.2006

SISÄLLYSLUETTELO:

ESIPUHE.....	5
1. JOHDANTO.....	6
2. MAAKUNTAKAAVOITUS.....	6
2.1 Maakuntakaavan laadinta Satakunnassa.....	6
2.2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.....	7
Yleistä	
2.3 Maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavoitukselle asettamat sisältövaatimukset.....	8
Yleistä	
2.3.1 Luonnonsuojeluohjelmat ja -päätökset.....	8
2.3.2 Alueiden käytön ekologinen kestävyys.....	9
2.3.3 Luonnonarvojen vaaliminen.....	9
2.3.4 Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.....	10
2.4 Satakunnan maakuntakaavan viher- ja virkistysverkkoa koskevat tavoitteet.....	11
3. MAAKUNTAKAAVAN TAVOITEVAIHEEN PALAUTTEET.....	11
3.1 Kuntapalautteet.....	12
3.2 Sidosryhmäpalautteet.....	13
3.3 Muu palaute.....	14
4. SATAKUNTAA KOSKEVAT SELVITYKSET ENNEN VUOTTA 2005.....	14
4.1 Satakunnan seudullisten virkistysalueiden toteuttamisohjelma 1988.....	14
4.2 Satakunnan luonnonsuojeluselvytys 1995 – 1998 ja siitä tiedottaminen.....	15
4.3 Valtakunnalliset suojeluohjelmat ja Natura 2000 -verkosto.....	16
4.4 Melutasoltaan hiljaiset alueet Satakunnassa.....	16
4.5 Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmat ja suojavyöhyke suunnitelmat.....	17
5. SATAKUNNAN VIHHER- JA VIRKISTYSVERKKO.....	17
5.1 Viher- ja virkistysverkon määrittely.....	17
5.2 Viher- ja virkistysverkkoselvityksen 2005 – 2006 tavoitteet.....	18
5.3 Selvityksen laadinta.....	18
5.3.1 Suojelu- ja luonnonsuojelualueiden taustaselvitykset ja niiden hyödyntäminen.....	19
5.3.2 Viher- ja virkistysalueita sekä reittejä koskeva kuntakysely 2005.....	19
5.4 Viherverkon osat Satakunnassa.....	20
5.4.1 Natura 2000-verkosto.....	20
5.4.2 Suomen tärkeät lintualueet (FINIBA).....	21
5.4.3 Muut arvokkaat suojelualueet	22
5.4.4 Ympäristöarvoja omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet.....	27
5.4.5 Metsälain mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt.....	27
5.4.6 Luonnonsuojelulain ja vesilain mukaiset suojellut luontotyytit	28
5.5 Virkistysverkon osat Satakunnassa.....	29
5.5.1 Virkistysalueet ja -kohteet.....	29
5.5.2 Virkistysalueiden ja -kohteiden virkistyskäyttöön merkittävyys.....	33
5.5.3 Virkistysalueiden ja -kohteiden toteutuneisuuden arviointi.....	33
5.5.4 Virkistysalueiden ja -kohteiden maanomistus.....	33
5.5.5 Reitit, reitistöt sekä niiden yhteystarpeet.....	34
5.6 Viher- ja virkistysverkkoa täydentävät osat.....	37
5.6.1 Porin kansallinen kaupunkipuisto.....	38
5.6.2 Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet.....	38
5.6.3 Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kulttuurihistorialliset ympäristöt.....	38
5.7 Viherväylät ja -yhteydet.....	41
5.7.1 Virkistysalueiden ja reittien väliset toiminnalliset yhteydet ja yhteystarpeet.....	42
5.7.2 Luonnonarvoltaan merkittävien alueiden väliset ekologiset yhteydet.....	42
5.7.3 Eläinten kulkureitit.....	44
5.8 Erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet.....	47
5.9 Muut maa- ja metsätalousvaltaiset alueet.....	48

6. VIHHER- JA VIRKISTYSVERKON OSOITTAMISESTA MAAKUNTAKAAVASSA.....	48
6.1 Vaihtoehtojen vertailu.....	48
6.1.1 Suojelu-, luonnonsuojelu- ja Natura 2000 –verkoston alueet	49
6.1.2 Ympäristöarvoja sekä ulkoilun ohjaamistarvetta omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet	49
6.1.3 Virkistysalueet ja –kohteet.....	50
6.1.4 Reitit, reitistöt sekä niiden yhteystarpeet	50
6.2 Viher- ja virkistysverkkoa täydentävät erityisalueet.....	51
6.2.1 Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueet.....	51
6.2.2 Kansallinen kaupunkipuisto.....	51
6.2.3 Satakunnan melutasoltaan hiljaiset alueet.....	51
6.3 Selvityksen esitykset teema-alueiden esittämisestä maakuntakaavassa.....	52
6.3.1 Natura-alueet.....	52
6.3.2 Suojelu- ja luonnonsuojelualueet sekä kohteet.....	53
6.3.3 Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet.....	56
6.3.4 Virkistysalueet ja –kohteet.....	59
6.3.5 Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueet.....	62
6.3.6 Reitit, reitistöt ja niiden yhteystarpeet.....	65
6.3.7 Kansallinen kaupunkipuisto.....	68
7. VIHHER- JA VIRKISTYSVERKKOSELVITYKSEN MUUTOSesitykset VERRATTUNA SATAKUNNAN SEUTUKAAVAAN 5	69
7.1 Natura 2000 –verkoston alueet.....	69
7.2 Suojelu- ja luonnonsuojelualueet.....	69
7.3 Ympäristöarvoja sekä erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet	72
7.4 Virkistysalueet ja –kohteet.....	74
7.5 Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueet.....	76
7.6 Reitit, reitistöt sekä niiden yhdystarpeet.....	76
7.7 Kansallinen kaupunkipuisto.....	77
8. VIRKISTYKSEEN SOVELTUVIEN ALUEIDEN RIITTÄVYYS	77
9. VIHHER- JA VIRKISTYSVERKON TOTEUTTAMINEN.....	78
9.1 Natura 2000 –verkoston sekä suojelu- ja luonnonsuojelualueiden toteuttaminen.....	79
9.2 Maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden toteuttaminen.....	79
9.3 Virkistysalueiden toteuttaminen.....	79
9.4 Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden alueiden toteuttaminen.....	79
9.5 Reittien toteuttaminen.....	79
9.6 Vapaaehtoinen suojelu ja sen tuomat haasteet.....	80
9.6.1 Luonnonarvokauppa	80
9.6.2 Lumomaa-ohjelmäsopimus.....	81
9.6.3 Maatalouden erityisymäristötuet	82
10. MAAKUNTAKAAVAN OIKEUSVAIKUTUKSET.....	83
11. VAIKUTUSTEN ARVIOINNISTA.....	84
12. YHTEISTYÖRYHMÄN TOIMINTA JA MUU VUOROVAIKUTUS.....	87
KIRJALLISET LÄHTEET + MUUT LÄHTEET.....	89
LIITTEET.....	95

ESIPUHE

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakuntakaavan tulee perustua tarpeellisessa määrin laadittuihin selvityksiin, tutkimuksiin ja suunnitelmiin. Satakunnan viher- ja virkistysverkkoselvitys 2005 – 2006 on osa Satakunnan maakuntakaavan valmisteluaineistoa. Selvitystyö on lisäksi osa Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) tavoitteesta 2, valtion ja Satakuntaliiton rahoitusosuuksilla rahoitettavasta ”Uusien vaikutusten arvioinnin keinojen ja menetelmien kehittäminen alueidenkäytön suunnittelussa” -hankkeesta (ARVI -hanke).

Tässä Satakunnan alueiden käytön ekologista kestävyyttä, luonnonvarojen ja kulttuuriympäristön vaalimista sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyttä koskevassa teemaraportissa käsitellään Satakunnan viher- ja virkistysverkkoa.

Viher- ja virkistysverkkoselvitys sisältää esitykset maakuntakaavan valmisteluaineistoon suojelu- ja luonnonsuojelualueista, virkistysalueista, maa- ja metsätalousvaltaisista ympäristöarvoja omaavista alueista sekä erityyppisistä reiteistä ja niiden yhteystarpeista. Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä on maakuntakaavan valmisteluaineiston tarve huomioonottaen ajantasaistettu Satakunnan seutukaavan 5 virkistysalueita ja -kohteita koskevat tiedot, selvitetty eri tyyppiset, ylikunnalliset ja ylimaakunnalliset reitistöt yhteystarpeineen sekä kuntien näkemykset virkistykseen soveltuvien alueiden muutos- ja täydennys ehdotuksista.

Satakunnan seutukaavaan 5 sisältyvien suojelu- ja luonnonsuojelualueiden sekä ympäristöarvoja omaavien maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden tiedot sekä muutos- ja täydennystarpeet on myös päivitetty. Lisäksi Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet sisältyvät viher- ja virkistysverkkoselvityksen teemaan ja selvityksessä tarkasteltaviin alueisiin.

Satakunnan viher- ja virkistysalueselvityksen laadintaan on osallistunut eri viranomais- ja edunvalvontatahoista koostuva yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmässä ovat olleet edustettuina seuraavat tahot: Lounais-Suomen metsäkeskus, Lounais-Suomen ympäristökeskus, Lumomaa-hanke, Länsi-Suomen metsänomistajien liitto, Metsähallitus, MTK- Satakunta, Pro Agria Satakunta, Satakunnan luonnonsuojelupiiri, Satakunnan riistanhoitopiiri, Satakunnan TE -keskus, Satakunnan ympäristöntutkimuslaitos ja Satakuntaliitto.

Yhteistyöryhmä on seurannut selvityksen laadinnan etenemistä, tuonut oman sidosryhmänsä näkemykset selvityksen teemoihin sekä evästänyt johtopäätösten tekoa maakuntakaavan tarpeisiin. Yhteistyöryhmän jäsenten selvitystä täydentävät tiedot ovat selkiyttäneet tehtyjä ratkaisuja ja tuoneet lisäperusteita mm. valmisteluvaiheen aluevarausehdotuksiin. Selvityksessä tehdyt esitykset eivät kuitenkaan perustu yhteistyöryhmän kannanottoihin tai päätöksiin.

Maakuntakaavan valmisteluaineistoon lopullisesti tehtävät viher- ja virkistysverkkoteemaa koskevat varausesitykset ja -ratkaisut muotoutuvat selvitysluonnoksesta saatavaan palautteeseen, selvitykseen palautteen johdosta tehtäviin tarkistustoimenpiteisiin sekä viime vaiheessa maakuntakaavan eri maankäyttömuotojen yhteensovittamisiin.

Satakunnan viher- ja virkistysverkkoselvityksen 2005 – 2006 on Satakuntaliitossa laatinut projektisuunnittelija Erkki Älli.

1. JOHDANTO

Satakunnassa on voimassa ”vanhaan” rakennuslakiin (370/1958) perustuva, ympäristöministeriön vuonna 1999 vahvistama ja vuonna 2001 lainvoiman saanut Satakunnan seutukaava 5. Rakennuslain korvaava maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) tuli voimaan vuoden 2000 alusta. Lainuudistuksen myötä seutukaava korvautuu maakuntakaavalla.

Lain mukaan maakuntakaavan tulee perustua tarpeellisessa määrin laadittuihin selvityksiin, tutkimuksiin ja suunnitelmiin.

Maakuntakaavan tavoitteet on määritelty valtioneuvoston päättämien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden sekä maankäyttö- ja rakennuslain asettamien maakuntakaavan sisältövaatimusten pohjalta. Lisäksi on otettu huomioon maakunnalliset olosuhteet ja erityispiirteet. Maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteet sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet konkretisoituvat maakuntakaavan aluevarausten kautta.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimukset edellyttävät, että maakuntakaavaa laadittaessa erityistä huomiota on kiinnitettävä mm. maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN, maiseman ja luonnonarvojen vaalimiseen sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyYTEEN. Tässä selvityksessä tehdään esitys Satakunnan maakunnalliseksi viher- ja virkistysverkoksi.

Viher- ja virkistysverkolla tarkoitetaan virkistys-, ulkoilu- ja retkeilyalueiden, suojelualueiden, maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden sekä erilaisten reitistöjen, kuten ulkoilu-, vaellus-, melonta-, veneily-, sekä polkupyöräreittien muodostamaa kokonaisuutta. Tämän selvityksen aineistona ovat olleet Satakunnan seutukaava 5, Satakunnan luonnonsuojeluselvitys 1995 – 1998, Natura 2000 –verkoston aineisto, virkistysalueisiin ja reitteihin liittyvä kuntakysely vuodelta 2005. Joidenkin alueiden luonnontila on selvitetty maastotarkastuksin kesällä 2005. Tautatietoja on saatu eri viranomaisilta sekä kuntien eriasteisista kaavoista. Selvityksen laatimista on osaltaan evästänyt eri viranomais- ja edunvalvontatahoista koostuva yhteistyöryhmä.

Selvityksessä tehdään myös esitys, miten viher- ja virkistysverkko voidaan ottaa huomioon Satakunnan maakuntakaavan valmisteluaineistossa. Esitykset voivat vielä muuttua ja täsmentyä selvitysluonnoksesta saatavien lausuntojen pohjalta tehtävien korjausten ja tarkistusten johdosta. Lopullisesti esitykset täsmentyvät, kun maakuntakaavan koko valmisteluaineisto teemoittain on koossa ja eri teemat sovitetaan yhteen keskenään.

2. MAAKUNTAKAAVOITUS

2.1 Maakuntakaavan laadinta Satakunnassa

Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma maakunnan alueidenkäytöstä. Maakuntakaavassa esitellään alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Kaavan tulee lisäksi edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista ja sovittaa ne yhteen alueidenkäyttöä koskevien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Kaavan sisältövaatimukset on tarkemmin määritelty maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä.

Satakunnan maakuntakaavan tavoitteet pohjautuvat valtioneuvoston vuonna 2000 antamiin valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, maankäyttö- ja rakennuslain asettamiin tavoitteisiin sekä Satakunnan maakuntahallituksen vuonna 2004 hyväksymiin tavoitteisiin.

Maakuntakaavan laadinta on monivaiheinen, useita vuosia kestävä sekä lukuisia eri osapuolia ja tahoja koskeva pitkäjänteinen prosessi.

Maakuntakaavoitus on luonteeltaan strategista suunnittelua, jossa lähtökohtien kartoitus, tavoitteiden määrittely, kaavakartassa esitettävät erilaiset maankäytönratkaisut ja aluevaraukset, kaavan toteutuksen ympäristövaikutusten arviointi yhdessä kaavaselostuksen laadinnan kanssa ovat keskeisimpiä vaiheita. Satakunnan maakuntakaava laaditaan viidessä vaiheessa. Nämä ovat 1) aloitusvaihe, 2) tavoite- ja valmisteluvaihe, 3) ehdotusvaihe, 4) hyväksymisvaihe sekä 5) vahvistamisvaihe. Maakuntakaavan valmisteluvaiheen aineisto asetetaan nähtäville, jolloin kansalaisilla ja muilla osallisilla on mahdollisuus ottaa kantaa, ilmaista mielipiteensä sekä antaa palautetta valmisteluaineistosta ja ehdotetuista kaavavarauksista.

2.2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Yleistä

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet perustuvat valtioneuvoston vuonna 2000 antamaan päätökseen (Ympäristöministeriö 2000 a, 2000 b).

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoituksena on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien tavoitteiden toteutuminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu yleis- ja erityistavoitteisiin. *Yleistavoitteet* ovat alueidenkäyttöä ja kaavoitusta koskevia periaatteellisia linjauksia, joita ei ole tarkoitus käyttää yksityiskohtaisten kaavojen arviointiin. *Erityistavoitteet* ovat sen sijaan alueidenkäyttöä ja alueidenkäytön suunnittelua kaikilla kaavatasoilla koskevia velvoitteita. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat maakunnan maankäyttösuunnittelun kannalta sitovia ja ne koskevat mm. kulttuuri- ja luonnonperintöä, luonnon virkistyskäyttöä ja luonnonvaroja. Kulttuuri- ja luonnonperintöä, virkistyskäyttöä ja luonnonvaroja koskevien valtioneuvoston antamien *yleistavoitteiden* mukaan:

- alueidenkäytöllä tulee edistää elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä sekä ekologisten yhteyksien säilymistä suojelualueiden välillä mahdollisuuksien mukaan.
- alueidenkäytöllä tulee edistää luonnon virkistyskäyttöä sekä luonto- ja kulttuurimatkailua parantamalla moninaiskäytön edellytyksiä. Suojelualueverkon ja arvokkaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävää hyödyntämistä tulee edistää virkistyskäytössä, matkailun tukialueina sekä niiden lähialueiden matkailun kehittämisessä suojelutavoitteita vaarantamatta.
- alueidenkäytöllä tulee edistää luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä siten, että turvataan luonnonvarojen saatavuus myös tuleville sukupolville. Alueidenkäytössä ja sen suunnittelussa tulee ottaa huomioon luonnonvarojen sijainti ja hyödyntämismahdollisuudet.

Kulttuuri- ja luonnonperintöä, virkistyskäyttöä sekä luonnonvaroja koskevien *erityistavoitteiden* mukaan:

- alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuri- ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Alueidenkäytössä on otettava huomioon kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevat kansainvälisten sopimusten velvoitteet sekä valtioneuvoston päätökset. Lisäksi viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina. Maakuntakaavoituksessa on osoitettava valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriperintöalueet ja -kohteet. Valtakunnallisesti arvokkailla kohteilla ja alueilla on alueidenkäytön sovellettava niiden historalliseen kehikseen.

- alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet. Alueidenkäyttöä on ohjattava siten, ettei näitä aluekokonaisuuksia tarpeettomasti pirstota.
- maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon vesi- ja rantaluonnon suojelun tai virkistyskäytön kannalta erityistä suojelua vaativat vesistöt.
- maakuntakaavoituksessa on luotava alueidenkäytölliset edellytykset ylikunnallisesti merkittävien virkistyskäytön reitistöjen ja verkostojen sekä seudullisten virkistysalueiden muodostamiselle erityisesti Etelä-Suomessa ja suurilla kaupunkiseuduilla.
- maakunnan suunnittelussa on tuettava matkailukeskusten ja -alueiden verkottumista sekä vapaa-ajan käytön vyöhykkeiden kehittämistä niin, että muodostuu toimivia palvelukokonaisuuksia. Ensijaisesti on kehitettävä olemassa olevia matkailukeskuksia ja -alueita. Alueidenkäytön suunnittelulla tulee eheyttää matkailualueita.
- lisäksi ilman erityisiä perusteita ei hyviä ja laajoja metsätalousalueita tule pirstoa muulla maankäytöllä.

2.3 Maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavoituksella asettamat sisältövaatimukset

Yleistä

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) yleisenä tavoitteena on lain 1 §:n mukaan edellytysten luominen hyvälle elinympäristölle sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävänsä kehityksen edistäminen.

Lain 5 §:n mukaan viher- ja virkistysverkkoselvityksen teemaan liittyen tavoitteiksi on asetettu vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää mm. luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä, kulttuuriarvojen vaalimista, ympäristönsuojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä, luonnonvarojen säästeliästä käyttöä sekä yhdyskuntarakenteen ja alueiden käytön taloudellisuutta.

Lain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on otettava huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Lisäksi kaava on mahdollisuuksien mukaan sovittava maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavojen kanssa. Maakuntakaavassa on kiinnitettävä erityistä huomiota alueiden käytön ekologiseen kestävyys, maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyteen.

2.3.1 Luonnonsuojeluohjelmat ja –päätökset

Luonnonsuojeluohjelmilla ja –päätöksillä tarkoitetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 7 §:n mukaisia valtakunnallisesti merkittävien luonnonarvojen turvaamiseksi laadittavia, valtioneuvoston hyväksymiä, uusia luonnonsuojeluohjelmia. Maakuntakaavan sisältöön oikeudellisesti vaikuttavia ovat myös ne valtioneuvoston jo hyväksymät vanhat suojeluohjelmat ja –päätökset, jotka on mainittu luonnonsuojelulain 77 §:ssä.

Luonnonsuojelulain mukaisten ohjelmien ja päätösten oleminen ohjeena tarkoittaa niiden mukaisten alueiden ja kohteiden esittämistä maakuntakaavassa kaavan esitystarkkuuden mukaisella tavalla. Suojeluohjelmaan sisältyvän alueen rajausta voidaan tarkempien selvitysten perusteella osoittaa maakuntakaavassa tarkistettuna.

Tämä voi tulla kyseeseen erityisesti, jos alueen luonnonarvoissa on ohjelman hyväksymisen jälkeen tapahtunut muutoksia tai siihen on muutoin erityisiä syitä.

Maakuntakaavassa tulee myös varmistua siitä, että valtakunnallisten ohjelmien ja päätösten mukaisiin alueisiin kohdistuvat kaavan ympäristövaikutukset ovat hyväksyttäviä.

2.3.2 Alueiden käytön ekologinen kestävyys

Maankäyttö- ja rakennuslain 1 § määrittää lain yleisen tavoitteen. Lainkohdan mukaan alueiden käyttö ja rakentaminen tulee järjestää niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä. Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon alueiden käytön ekologinen kestävyys ja siten mahdollisuuksien mukaan kiinnitettävä huomiota mm. luonnon biologisen monimuotoisuuden säilymiseen ja uusiutumattomien luonnonvarojen käytön vähentämiseen.

Maakuntakaavan sisällön kannalta ekologisen kestävyysvaatimus liittyy erityisesti alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämistarpeisiin, liikenteen ja energiahuollon järjestelyihin, laajojen ihmistoiminnasta riippumattomien tai sen ulkopuolella olevien luonnonalueiden säilymiseen sekä näitä täydentävien pienialaisempien luonnonalueiden ja niiden välisten yhteyksien turvaamiseen.

Ekologisen kestävyysvaatimus korostuu alueilla, joihin kohdistuu voimakkaita luonnonympäristön hyväksikäyttöpaineita, suurta ympäristökuormitusta tai jotka ovat ekologisesti herkkiä. Maankäyttö- ja rakennuslaki (28 §) edellyttää ekologisten lähtökohtien riittävää selvittämistä ja kaavan laatimisprosessiin kiinteästi liittyvää vaikutusten arviointia. Ekologisesti herkillä alueilla on varmistuttava siitä, että alueilla sijaitsevat ja sinne suunnitellut toiminnot eivät johda alueen ekologisen kuormituksen kriittisen tason ylittymiseen.

2.3.3 Luonnonarvojen vaaliminen

Luonnonarvoihin sisältyy sekä elollisen että elottoman luonnon arvoja. Eliölajeihin ja niiden monimuotoisuuteen liittyvien arvojen ohella käsite sisältää myös maa- ja kallioperän geomorfologiset ja geologiset arvot sekä luonnonvedet eri muodoissa.

Luonnonarvojen vaalimisen tarpeet maakuntatasolla liittyvät maakunnallisten ja seudullisten luonnonarvojen tunnistamiseen ja osoittamiseen sekä rakentamisen ja muun alueiden käytön ohjaamiseen siten, että nämä ja myös valtakunnallisella tasolla todetut luonnonarvot voidaan kohtuullisella tasolla turvata.

Luonnonarvojen vaalimista koskeva maankäyttö- ja rakennuslain (28 §) sisältövaatimus sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että maakuntakaavoituksessa kiinnitetään riittävästi huomiota mahdollisimman laajojen ja yhtenäisten luonnonalueiden säilymiseen ja vältetään näiden alueiden tarpeetonta pirstoutumista. Samalla on mahdollisuuksien mukaan edistettävä suojelualueiden välisten ekologisten yhteyksien säilymistä esimerkiksi maakuntakaavassa osoitettavan viherväyläverkoston avulla. Maakuntakaavassa virkistyskäyttöön varatut alueet voivat muodostaa merkittävän osan maakunnan viheralueverkostosta.

Luonnonarvojen vaalimisen kannalta keskeinen säännöstö muodostuu maankäyttö- ja rakennuslain ohella luonnonsuojelulaista (1096/1996), metsälaista (1093/1996), ympäristönsuojelulaista (86/2000), vesilaista (264/1961), maa-aineslaista (555/1981, 3639/1998) sekä koskiensuojelulaista (35/1987). Metsälain osalta on huomattava, että se ei ole voimassa maakuntakaavan suojelualueilla.

Maakuntakaava voi muodostaa keskeisen luonnonarvoja koskevan tausta-aineiston ympäristönsuojelu-, vesi- ja maa-aineslakien mukaisessa lupaharkinnassa ja lakien muussa soveltamisessa. Maakuntakaava voi myös toimia tärkeänä perusteena eri tyyppisten ympäristötukien kohdentamiselle sekä erilaisten hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimiselle.

Euroopan unionin luonnonarvojen suojelua koskevat keskeiset tavoitteet on kirjattu yhteisön luonto- ja lintudirektiiveihin, joiden toteuttamiseksi on laadittu Natura 2000-verkosto. Maakuntakaava tulee laatia siten, että sen toteuttaminen ei merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi alue tai kohde on valittu Natura 2000-verkostoon. Natura 2000-verkostoon kuuluvat alueet tulisi maakuntakaavassa osoittaa asianmukaisin merkinnöin.

Maakuntakaavaa laadittaessa on luonnonsuojelulain (65 §) mukaisesti arvioitava, sisältyykö siihen hankkeita tai suunnitelmia, jotka joko yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentävät niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alueet on sisällytetty tai tarkoitus sisällyttää Natura 2000-verkostoon.

Luonnonarvojen vaalimisen kannalta tärkeiden alueiden osoittamistavat voivat maakuntakaavassa vaihdella riippuen tarkoituksen toteuttamiseksi sovellettavista keinoista ja niiden perusteena olevasta lainsäädännöstä.

Ympäristöministeriön maakuntakaavan sisältöä ja esitystapaa koskevan oppaan (opas 6) mukaan varsinaisiksi luonnonsuojelualueiksi tulee maakuntakaavassa osoittaa jo perustettujen suojelualueiden lisäksi lähinnä valtakunnallisiin suojeluohjelmiin ja –päätöksiin kuuluvat, luonnonsuojelulla perustettavaksi tarkoitetut alueet. Maakuntakaavassa voidaan myös poikkeuksellisesti osoittaa maakunnallisesti tai seudullisesti arvokkaiksi todetut luonnonalueet luonnonsuojelualueiksi. Tämä voi tulla kyseeseen tapauksissa, joissa muut alueiden käytön ohjauskeinot todetaan riittämättömiksi kyseisten luonnonarvojen turvaamisen kannalta.

2.3.4 Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

Maakuntakaavoituksessa päähuomio kohdistuu luontoperäiseen virkistykseen. Tähän tarkoitukseen soveltuvia ja varattavia alueita ovat varsinaiset virkistysalueet, ulkoilun ja retkeilyn vetovoima-alueet, ulkoilureitit, veneily- ja melontareitit sekä moottorikelkkareitit.

Virkistykseen soveltuvia alueita sisältyy myös sellaisiin alueidenkäyttömuotoihin, joiden ensisijainen varausperuste maakuntakaavassa on jokin muu kuin virkistys. Tällaisia ovat mm. taajamatoimintojen alueisiin sisältyvät, paikallisia tarpeita palvelevat pienialaiset puistot ja lähivirkistysalueet sekä perustetut kansallispuistot. Virkistysalueet ovat pääsääntöisesti jokamiesoikeuksin vapaasti kaikkien käytettävissä.

Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyttä arvioitaessa erityistä huomiota tulee kiinnittää maakunnan ja sen osa-alueiden väestöpohjaan, virkistystarkoitukseen osoitettujen alueiden pinta-alaan, niiden alueelliseen jakautumiseen ja laatuun. Lisäksi tulee ottaa huomioon alueisiin kohdistuvat ylimaakunnalliset tai valtakunnalliset virkistyskäyttötarpeet, jokamiehen oikeuteen perustuvat ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet sekä eri väestöryhmille soveltuvat virkistyskäyttömuotojen harjoittamismahdollisuudet (Ympäristöministeriö 2002 a).

Määrällisten ja laadullisten ominaisuuksien lisäksi huomiota on syytä kiinnittää myös virkistysalueiden jatkuvuuteen ja alueiden välisten yhteyksien kehittämiseen toimivien virkistysverkostojen luomiseksi. Virkistysalueiden suunnittelulla voidaan edistää luonnonarvojen vaalimista koskevia maakuntakaavan tavoitteita.

Maakuntakaavoituksessa tulee myös kiinnittää riittävää huomiota ulkoilusta ja virkistyksestä aiheutuviin haitallisiin ympäristövaikutuksiin niin, että vältetään luontoon kohdistuvan kuluksen tarpeetonta lisääntymistä. Erityisesti veneily- ja moottorikelkkailu-reittien suunnittelussa on huomioitava toiminnasta aiheutuvat melu- ym. haitat.

Virkistykseen soveltuvien alueiden suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös matkailua tukevat, erilaiset virkistyspalvelut ja niiden kehittämismahdollisuudet.

2.4 Satakunnan maakuntakaavan viher- ja virkistysverkkoa koskevat tavoitteet

Alueiden käytön ekologiselle kestävyydelle asetettujen tavoitteiden mukaan maankäytön suunnittelun keinoin edistetään ekologisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävä ja vetovoimaisen alue- ja yhdyskuntarakenteen luomista Satakunnassa. Maankäytön suunnittelussa otetaan huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet sekä melutasoltaan muuta ympäristöä hiljaisemmat alueet. Lajien säilyminen ja liikkuminen turvataan ekologisen vihervestoston avulla. Erityistä huomiota kiinnitetään ekologisten yhteyksien säilymiseen suojelualueiden välillä.

Luonnonarvojen ja kulttuuriympäristön vaalimiseen liittyvien tavoitteiden mukaan Satakunnan monimuotoisen, rikkaan luonto- ja kulttuuriympäristön sekä maiseman vaalimisessa otetaan huomioon kansainväliset ja kansalliset sopimukset, päätökset ja ohjelmat unohtamatta kuitenkaan maakunnallisia ja seudullisia tarpeita. Erityisesti korostetaan satakuntalaisen maiseman, rakennusperinteen, historiakerrostumien ja luonnonarvojen erityispiirteitä.

Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyydelle asetettujen tavoitteiden mukaan Satakunnassa turvataan kattava ja laadukas virkistysalueiden ja viherkäytävien muodostama verkosto. Merkittävimmät ylikunnalliset ja maakunnalliset retkeilyreitit yhdistetään sekä verkostoa kehitetään käyttäen hyväksi virkistys-, suojelu-, maa- ja metsätalousalueita sekä viherkäytäviä.

Maakunnallisia ja seudullisia virkistysalueita varataan riittävä määrä maakunnan asukkaiden tarpeisiin ulkoilualueina taajamavyöhykkeiltä ja retkeilyalueina vetovoimaisilta luontoalueilta. Lisäksi maakunnallisten ja ylimaakunnallisten ulkoilureittien aluevaraukset ja yhteystarpeet turvataan.

Veneväylien ja veneilyyn liittyvien satamien sekä erilaisten tukikohtien varaamisella pyritään edistämään veneilymahdollisuuksia sekä saariston virkistysalueiden käyttömahdollisuuksia. Veneilyn ohjaamisella pyritään vähentämään veneilystä aiheutuvia haittoja mm. luonnonsuojelulle ja loma-asutukselle. Moottorikelkkailun reitit osoitetaan ylimaakunnallisten yhteystarpeiden tasolla.

Varattaessa alueita virkistystoimintoihin luodaan samalla mahdollisuuksia luonto- ja kulttuuri-matkailulle, edistetään matkailukeskusten ja -alueiden verkottumista ja vapaa-ajan vyöhykkeiden kehittämistä toimivina palvelukokonaisuuksina.

3. MAAKUNTAKAAVAN TAVOITEVAIHEEN PALAUTTEET

Maakuntakaavan laadintaan liittyen Satakuntaliitto lähetti jäsenkunnilleen sekä muille sidosryhmille elokuussa 2003 kyselyn, jossa tiedusteltiin kuntien näkemyksiä maakuntakaavalle asetettavista tavoitteista ja seutukaavan mahdollisista muutostarpeista. Kyselyn palautteista, joita kaikkiaan tuli noin 40, on koottu yhteenvetoreferaatti maakuntakaavan tavoiteraporttiin. Lisäksi Satakuntaliitto pyysi vuonna 2004 maakuntakaavan tavoiteraportin luonnoksesta lausunnot kunnilta ja eri sidosryhmiltä.

Seuraavassa on kunta- ja sidosryhmäpalautteiden perusteella laadittu kooste koskien suojelu, luonnonsuojelu-, virkistys- sekä maa- ja metsätalousvaltaisia alueita (Savola 2005 a, 2005 b).

3.1 Kuntapalautteet

Harjavalta: Seutukaavan suojelualueet ja –kohteet edellyttävät tarkistuksia.

Mikäli Näyhälänniemen maankäyttöön halutaan matkailu- tai muuta rakentamista lisää, on se muutettava lähivirkistysalueesta taajamatoimintojen alueeksi.

Kokemäenjoen ranta-alueita tulisi voida hyödyntää taajama-alueilla tehokkaammin rakentamiseen. Seutukaavassa alueet on varattu pääsääntöisesti virkistysalueiksi ja vapaiksi rannoiksi.

Honkajoki: Maakuntakaavaan ei saisi enää sisällyttää uusia suojelualuevarauksia. Seutukaavaan sisältyvät alueet ovat merkittävältä osin valtakunnallisissa suojeluohjelmissa ja ovat nyt laajuudeltaan riittäviä.

Huittinen: Kännönvuoren – Vihkimysvuoren lähivirkistysaluetta (VL-67) koskevat kaupungin liikuntapaikka- ja ulkoilureittisuunnitelmat ovat muuttuneet. Varauksen rajaus tulee tarkistaa hyväksyttyjä ja pääosin myös toteutettuja suunnitelmia vastaavaksi.

Seutukaavan taajamatoimintoihin liittyvää yleismääräystä (M2) tulisi lieventää, jotta kuntien omalle harkinnalle ja päätöksenteolle oli mahdollisuus. Kyseisen määräyksen mukaan taajamatoimintojen alueilla tulee yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa meren, järvien, jokien ja muiden vesistöjen rantavyöhyke osoittaa ensisijaisesti virkistysalueiksi ja muiksi vapaiksi rannoiksi.

Kankaanpää: Merkittävänä matkailupalvelualueena kehitettävän Kuninkaanlähteen alueen (VL -92) kaavallinen tarkastelu tulee sovittaa yhteen alueen luonnonsuojelullisten arvojen kanssa.

Hämeenkaan moninaiskäyttötavoitteet (puolustusvoimien toiminta, retkeilyreitistöt, Jämin alueen käyttö ja kehittäminen) tulee ottaa huomioon maakuntakaavan laadinnassa.

Lavia: Aluevarausten laajentaminen ja käyttötarkoituksen muuttaminen; kaavoituksella ei saa rajoittaa elinkeinojen kehittämistä.

Noormarkku: Maakuntakaavassa pääpaino tulee olla erilaisten suojelu- ja virkistysalueiden sekä erityiskohteiden kaavoittamisessa.

Pori: Taajamien sisällä ei ole tarpeen eritellä virkistysalueita, ellei niillä selvästi ole laaja-alaisia vaikutuksia.

Seutukaavoituksen perinteistä ja myös maakuntakaavoituksen erityisaluetta ovat virkistysalueet, suojelualueet, matkailualueet sekä maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden erityiskohteet, kuten harjut, kalliot, pohjavedet ja vesistöt.

Rauma: Seutukaavan keskeinen anti on ollut sen virkistysalueita, luonnonsuojelualueita ja kulttuurihistoriallisia arvoja koskeva osuus.

Säkylä: Harjureitti tulee Säkylän alueella huomioida maakuntakaavassa merkittävänä retkeily- ja virkistysalueena. Varaus tulee merkitä olemassa olevia retkeilyreittejä ja –rakennelmia vastaavaksi sekä turvata retkeilyreitistön vaatimat kehittämistarpeet.

3.2 Sidosryhmäpalautteet

Lounais-Suomen ympäristökeskus: Valtakunnallisesti merkittävät alueet ja suojeluohjelmat ovat lähtökohtana kaavan laadinnassa.

Merenkulkulaitos: Luonnonsuojelu- ja retkeilyalueiden kaavoituksessa merialueilla tulisi veneilyn tarpeet ottaa huomioon turvallisten reittivalintojen toteuttamista silmälläpitäen.

Metsähallitus: URPO-radon linjaus tulee toteuttaa siten, ettei se kulje Pinkjärven luonnonsuojelualueen eikä Lastensuon soidensuojelualueen halki. Pinkjärvi on yksi Etelä-Suomen suurimmista metsiensuojelualueista. Alueilla on merkitystä luontomatkailulle.

MTK– Satakunta: Virkistysalueet tulee ensisijaisesti sijoittaa valtion, kuntien ja seurakuntien maille.

Uusia suojelualuevarauksia ei tule osoittaa yksityisten omistamille maille. Maakuntakaavaan merkitään vain virallisiin suojeluohjelmiin sisältyvät alueet. Suojelualuevarauksilla ei saa vaarantaa vapaaehtoisen luonnonsuojelun henkeä.

Maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla tulee ensisijaisesti ottaa huomioon elinkeinon toimintaedellytysten turvaaminen.

Käsite ”ekologinen viherverkosto” on vaikeaselkoinen, eikä sitä tulisi epämääräisyytensä vuoksi käyttää lainkaan.

Porin metsäopisto: Maakuntakaavassa tulee ottaa huomioon metsäopiston käytössä olevat opetusmetsäkohteet. Alueista on laadittu käyttöoikeussopimus Metsähallituksen kanssa.

Satakunnan luonnonsuojelupiiri: Maakuntakaavassa tulee seutukaavaa selkeämmin osoittaa Satakunnan ekologisesti ja yhteiskunnallisesti kestävä kehityksen päälinjat.

Kestävän kehityksen ja ekologisen aspektin pitää toteutua maakuntakaavassa laajemmin kuin vain suojelualueiden rajauksina. Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen on tehtävä, joka edellyttää paitsi suojelualueita, myös luontovaikutusten tunnistamista ja luonnon huomioon ottamista kaikessa maankäytössä.

Teollisuuden Voima Oy: Ydinvoimaloiden läheisyyteen ei tule osoittaa uusia suojelualueita.

Tykistöprikaati, Niinisalo: Hämeenkaan - Pohjankankaan alueella tulee alueen ensisijaisen käyttäjän eli puolustusvoimien tarpeet turvata. Uusilla maankäytön rajoituksilla ei tule haitata puolustusvoimien lakisääteistä koulutus-toimintaa.

Hämeenkaan alueelle kohdistuu huomattavia virkistyskäytön ja matkailutoimintojen paineita. Alue on luonteeltaan ja nykyisiltä käyttöperiaatteiltaan ns. monikäyttöaluetta, jolla puolustusvoimien käyttötarve on ensisijainen ja käyttö muihin tarpeisiin tapahtuu sen sallimissa rajoissa.

Puolustusvoimien ulkopuolisessa käytössä olevilla alueilla tulisi suosia jokamiesoikeuksin tapahtuvaa virkistyskäyttöä ja välttää liiallista elinkeinotoiminnallista virkistys- ja matkailutoimintaa, kuten ympäristö- ja turvallisuusriskejä lisäävää moottoriajoneuvoin (moottorikelkat, mönkijät jne.) tapahtuvaa liikennöintiä. Alueen käytön suunnittelussa on toimittava yhteistyössä kaikkien sidosryhmien kanssa.

3.3 Muu palaute

Palaute perustuu maakuntajohtajien vierailuun Metsäteollisuus ry:ssä 6.5.2004 ja keskusteluissa esiin nousseisiin asiakysymyksiin.

Maakuntakaavan oikeusvaikutukset / uhat:

Metsätalouteen liittyvät rajoitukset ovat lisääntymässä mitä erilaisimmin merkinnöin ja määräyksin: esim. luo –alueet, MU -alueet, luontomatkailun kehittämisalueet. Metsätalous on lähes aina syrjäytyvä maankäyttömuoto / elinkeino.

Valtakunnallisille toimijoille ongelmana se, että maakuntakaavojen sisältö vaihtelee. Ministeriön yhtenäistävät ohjeet eivät ole tehonneet.

Maakuntakaavan yleispiirteisyyden tavoite ei näytä toteutuvan.

Maakuntakaavan viranomaistoimintaa ohjaava yleisvaikutus on seutukaavan vastaavaa vaikutusta voimakkaampi. Viranomaistoiminnalta edellytetään aikaisempaa aktiivisempaa maakuntakaavan huomioon ottamista ja sen toteuttamisen edistämistä.

Evästyksiä tulevalle maakuntakaavoitukselle:

Metsätalousalueille ei tule asettaa rajoituksia. Alueet tulee esittää valkoisina alueina maakuntakaavoissa.

Maakuntakaavoihin vain selkeästi valtakunnallisia, maakunnallisia ja ylikunnallisia tarpeita palvelevia varauksia. Maakuntakaavojen tulee olla riittävän yleispiirteisiä.

4. SATAKUNTAA KOSKEVAT SELVITYKSET ENNEN VUOTTA 2005

4.1 Satakunnan seudullisten virkistysalueiden toteuttamisohjelma 1988

Satakunnan seutukaavaliitto selvitti ympäristöministeriön aloitteesta vuosina 1987 – 1988 Satakunnan seutukaavoissa 1, 2 ja 3 olevien virkistysaluevarausten toteutuneisuutta. Selvityksen tulokset julkaistiin vuonna 1989 ilmestyneessä Satakunnan seudullisten virkistysalueiden toteuttamisohjelmassa 1988 (Satakunnan seutukaavaliitto 1989). Kyseinen toteuttamisohjelma oli keskeisenä tausta-aineistona Satakunnan seutukaavan 5 virkistysalueita koskevassa valmistelutyössä.

Satakunnan seutukaavojen 1, 2 ja 3 virkistysalueiden toteutuneisuusaste selvitettiin kunnille osoitetulla kyselyllä. Toteutuneisuuden ohella kunnilta tiedusteltiin myös virkistysalueiden käytötarkoitusta, alueiden virkistyskäytöllistä merkittävyyttä sekä maanomistustietoja. Selvitys koski niitä virkistysalueita, joilla oli valtakunnallista, maakunnallista tai seudullista merkitystä yleisen ulkoilu, retkeilyn tai virkistyskäytön kannalta. Paikallisesti merkittäviksi luokitellut virkistysalueet ja –kohteet eivät kuuluneet selvityksen piiriin.

Toteuttamisohjelman luonnosta esiteltiin sekä kuntakohtaisissa neuvotteluissa että erälle viranomaisahoille järjestetyissä tilaisuuksissa kesällä 1988. Ohjelmaluonnoksesta pyydettiin kuntien ja viranomaisten lausunnot, joiden perusteella ohjelmaa ja siinä esitettyjä toimenpide-ehdotuksia viimeisteltiin.

Toteuttamisohjelman mukaan seudullisesti merkittävien virkistysalueiden toteutuneisuus osoitautui varsin alhaiseksi, sillä vain noin 15 % seutukaavojen 1, 2 ja 3 alueista oli kokonaan toteutunut. Kolmasosalla alueista ei oltu ryhdytty minkäänlaisiin toteuttamistoimenpiteisiin. Erityisesti rannikon ja saariston virkistysalueiden toteutuneisuus todettiin puutteelliseksi.

Toteuttamisohjelma sisälsi lisäksi tiettyjä toimenpide-ehdotuksia seudullisten virkistysalueiden toteuttamisasteen nostamiseksi sekä alueiden toteuttamiseen ja maanhankintaan liittyviä kustannuslaskelmia.

4.2 Satakunnan luonnonsuojeluselvitys 1995 – 1998 ja siitä tiedottaminen

Satakuntaliitto käynnisti vuonna 1995 nelivuotisen hankkeen, jonka tehtävänä oli saattaa ajan tasalle vuonna 1984 laadittu aiempi Satakunnan luonnonsuojeluselvitys. Selvitystyön laadintaa vauhdittivat osaltaan Satakunnan seutukaavasta 5 saadut lausunnot ja muistutukset.

Luonnonsuojeluselvitys koostuu kahdesta erillisestä osaraportista:

Vuonna 1997 ilmestyneessä osaraportissa I: *Luonnontilan hallinnan opas* tarkasteltiin sekä esitettiin uusia luonnontilan hallinnan keinoja nykyisenlaisessa taloustoiminnassa. Raportti sisälsi myös aloitteita ja toteuttamishdotuksia luonnonsuojelun edistämiseksi sellaisilla alueilla, joita ei ole tarkoitus erikseen kaavoittaa varsinaisiksi suojelualueiksi (Hakila 1997).

Osaraportti II: *Luontokartoitusaineisto* pyrki antamaan kokonaiskuvan Satakunnan luonnosta ja sen edustavimpien tai uhanalaisimpien elementtien alueellisesta sijoittumisesta. Selvityksessä saatettiin ajan tasalla tieto suojeluarvoa omaavista alueista, ehdotettiin tarkistuksia suojelurajauksiin sekä harkittiin myös uusien alueiden soveltuvuutta suojelun piiriin (Hakila 2000). Luontokartoitusaineisto julkaistiin vuonna 2000. Raportissa esitellään selvityksen luontokartoitusaineisto eri tavoin tilastoituna. Raportti ei sisällä aluekarttoja eikä aluekuvauksia, jotka on esitetty kuntakohtaisilla lomakkeilla. Kuntakohtaiset lomakkeet postitettiin tiedoksi ohjausryhmän jäsenille, Satakunnan kuntiin sekä keskeisille sidosryhmille. Valmistumisen jälkeen aineistoa on hyödynnetty usealla eri tavoin, mm. kuntakohtaisten kaavojen valmistelussa. Aineistoa on lisäksi vuosien kuluessa toimitettu kaikille, siitä kiinnostuneille tahoille.

Luonnonsuojeluselvitystyön edistymistä ja toteutusta seurasi kaiken kaikkiaan 15 eri viranomais- ja edunvalvontatahojen edustajista koostuva ohjausryhmä. Selvitystä voitiin osittain hyödyntää jo Satakunnan seutukaavan 5 valmistelutyössä, mutta varsinaisesti sen laadinta tähtäsi tulevien kaavojen valmisteluun.

Luonnonsuojeluselvityksen ohjausryhmä katsoi aiheelliseksi informoida selvitykseen sisältyvien uusien ja Satakunnan seutukaavassa 5 laajempina esitettyjen suojelualueiden osalta maanomistajia ennen raportin varsinaista julkistamista. Informoinnin ohella tavoitteena oli selvittää mahdollisen suojelun aiheuttamia sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia.

Satakuntaliitto toteutti kesällä 1998 maanomistajien informointia ja mielipidekartoitusta koskevan pilottityön ennen luontokartoitusaineiston varsinaista julkistamista vuonna 2000. Kohdealueeksi valittiin Pohjois-Satakunnan metsänhoitoyhdistyksen kunnat, joihin kuuluvat Honkajoki, Jämijärvi, Karvia ja Kankaanpää. Työn käytännön toteutuksesta vastasivat metsänhoitoyhdistyksen toimihenkilöt. Mielipiteiden kirjaamiseksi sekä tulosten analysoimiseksi laadittiin kyselylomake. Vastauksia saatiin 55 maanomistajalta. Yleisesti voitiin todeta, että maanomistajat pitivät henkilökohtaista informointia ja tiedonsaannin avoimuutta hyvänä menetelmänä.

Luonnonsuojeluselvitystä ja kuntakohtaista aineistoa on hyödynnetty mm. kuntakohtaisessa kaavoituksessa, erilaisissa ympäristövaikutusten arviointihankkeissa, lausunnonantomenettelyssä sekä Metsähallituksen hallinnassa olevien alueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien laadinnassa. Maanomistajien informointia koskevan pilottityön ohella selvitystä on esitelty mm. Lounais-Suomen metsäkeskuksen hallinnoimassa EU-osarahoitteisessa *Maan käyttö maaseudun kehittämisessä* –hankkeessa. Kyseinen hanke, jossa kumppaneina olivat lukuisat eri viranomais- ja edunvalvontatahot, ajoittui vuosille 2002 – 2003 ja toteutettiin koko maakunnan alueella.

4.3 Valtakunnalliset suojeluohjelmat ja Natura 2000 -verkosto

Seuraavassa on lueteltu ne valtakunnalliset suojeluohjelmat, työryhmä- ja komiteamietinnöt sekä valtioneuvoston periaatepäätökset, jotka ovat perustana viher- ja virkistysverkkoselvityksen aluevarausesityksille.

- Kansallispuistokomitean mietintö; komiteamietintö 1976:88
- Valtakunnallinen soidensuojelun perusohjelma; komiteamietintö 1977:48
- Erityistä suojelua vaativat vedet; komiteamietintö 1977:49
- Soidensuojelun perusohjelman täydennys; komiteamietintö 1980:15
- Valtakunnallinen harjijensuojeluohjelma; komiteamietintö 1980:41
- Valtakunnallinen lintuvesiensuojeluohjelma; komiteamietintö 1981:32
- Rakennettu kulttuuriympäristö, valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt; museovirasto ja ympäristöministeriö 1983
- Meri- ja järviluonnon suojelun tarveselvitys; komiteamietintö 1985:18
- Uhanalaisten eläinten ja kasvien suojelutoimikunnan mietintö; komiteamietintö 1985:43
- Lehtojensuojelutyöryhmän mietintö; komiteamietintö 1988:16
- Rantojensuojeluohjelman alueet, selvitys 97/1991; ympäristöministeriö
- Uhanalaisten eläinten ja kasvien seurantatoimikunnan mietintö; komiteamietintö 1991:30
- Erityissuojelua vaativat vesistöt, työryhmämietintö 1992:63; ympäristöministeriö
- Vanhojen metsien suojelu valtion mailla Etelä-Suomessa; ympäristöministeriö 1992
- Maisema-alue työryhmän työryhmän mietintö II; ympäristöministeriö 1992/66
- Vanhojen metsien suojelutyöryhmän osamietintö II; ympäristöministeriö 1994
- Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet; valtioneuvoston periaatepäätös 5.1.1995
- Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukainen kansallis- ja luonnonpuistojen kehittämisohjelma
- BirdLife Suomi ja Suomen ympäristökeskus, Suomen tärkeät lintualueet (FINIBA) 1995-2000
- Natura 2000 –verkosto

4.4 Melutasoltaan hiljaiset alueet Satakunnassa

Satakunnassa toteutettiin pääosin vuonna 2003 melutasoltaan hiljaisten alueiden pilottiselvitys eli HiljaPiSa-projekti. Työn tavoitteena oli löytää Satakunnan maakunnallisesti merkittävät hiljaiset alueet – ”hiljaisuuden keitaat” – sekä kehittää terminologiaa ja kartoittamiseen soveltuvia menetelmiä. Selvitys oli samalla Satakunnan maakuntakaavan taustaselvitys (Karvinen & Savola 2004). Selvityksen laadintaa rahoittivat ympäristöministeriö sekä liikenne- ja viestintäministeriö. Työn toteutuksesta vastasi Satakuntaliitto.

Maakunnallinen pilottiselvitys postitettiin valmistumisensa jälkeen laajalti tiedoksi eri tahoille Satakunnassa sekä naapurimaakuntien liitoille ja alueellisille ympäristökeskuksille. Saadun palautteen johdosta tehtiin joitakin aluetarkistuksia, jotka on raportoitu erillisessä ”Melutasoltaan hiljaiset alueet” –teemaselvityksessä (Savola 2006). Selvityksessä on myös tehty esitys maakuntakaavan valmisteluaineistossa huomioonotettavista melutasoltaan hiljaisista alueista.

Melutasoltaan hiljaisia alueita käsittelevässä Satakunnan maakuntakaavan laadintaan liittyvässä teemaselvityksessä ehdotetuilla melutasoltaan hiljaisilla alueilla luonnonäänet hallitsevat äänimaisemaa ja ihmisen toiminnasta aiheutuvat äänet ovat selvästi tavanomaista alhaisempia. Alueilla on mahdollisuus nauttia luonnon äänistä ja äänimaiseman yleisestä levollisuudesta. Ihmisen toiminnoista aiheutuvat äänet ovat satunnaisia ja vähäisiä. Ihmistoiminnasta syntyvät äänet liittyvät tyypillisesti maa- ja metsätalouden harjoittamiseen, luonnon virkistyskäyttöön, luontomatkailuun tai veneilyyn.

Satakunnan maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitetään osoitettavan osa-aluemerkinnällä yhteensä 5 melutasoltaan hiljaista aluetta. Ehdotetut alueet muodostavat selkeimmät melutasoltaan muuta ympäristöä hiljaisemmat aluekokonaisuudet hiljaisuuden kokemisen kannalta ja on perusteltua esittää omina kokonaisuuksina maakuntakaavassa. Alueet ovat:

1. Mustasaarenkeitaan suoalue (pinta-ala noin 19 km²), Siikaisten kunnassa
2. Joutsijärven pohjoispuolinen metsäalue (pinta-ala noin 49 km²), Ulvilan kaupungissa
3. Koskeljärven etelä- ja keskiosat (pinta-ala noin 10 km²), Euran kunnassa
4. Säpin saari ja Luvian ulkosaaristo (pinta-ala noin 75 km²), Luvian kunnassa
5. Ouran saaristo (pinta-ala noin 30 km²), Merikarvian kunnassa

4.5 Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmat ja suojavyöhyke-suunnitelmat

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuteen liittyen Satakunnasta on julkaistu useita monimuotoisuuden yleissuunnitelmia ja suojavyöhykesuunnitelmia. Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä ei ole suoranaisesti hyödynnetty laadittuja maatalouden yleis- ja suojavyöhykesuunnitelmia. Kyseiset suunnitelmat palvelevat ennen kaikkea luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen ja vesiensuojelun edistämiseen tähtäävää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja maatalouden erityisympäristötukien hakua, joten ne on syytä tuoda tässä selvityksessä esille.

Raportin liitteessä 1 on esitelty yleisesti maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmia ja suojavyöhykesuunnitelmia.

5. SATAKUNNAN VIHHER- JA VIRKISTYSVERKKO

5.1 Viher- ja virkistysverkon määrittely

Viher- ja virkistysverkolla tarkoitetaan virkistys-, ulkoilu- ja retkeilyalueiden, erilaisten kasvullisten alueiden, kuten suojelu- ja luonnonsuojelualueiden sekä maa- ja metsätalousalueiden muodostamien vihervyöhykkeiden kokonaisuutta ja jatkumoa.

Viher- ja virkistysverkkoon sisältyvät osana myös erilaiset, ylikunnalliset ja ylimaakunnalliset reitistöt, kuten retkeily-, ulkoilu-, vaellus-, melonta-, veneily- ja polkupyöräreitit sekä moottorikelkkareitit erilaisine tauko- ja levähdystukikohtineen sekä yhteystarpeineen. Lisäksi viher- ja virkistysverkkoa täydentäviä osatekijöitä ovat mm. luonnon vetovoimatekijät sekä viheryhteydet / -vyöhykkeet.

Viherverkkoon kuuluvat olennaisena osana Natura 2000-verkoston alueet, muut suojelu- ja luonnonsuojelualueet sekä ympäristöarvoja omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet. Viherverkko koostuu siis ensisijaisesti enemmän tai vähemmän luonnontilaisista alueista sekä ympäristöarvoja omaavista maa- ja metsätalousvaltaisista alueista.

Virkistysverkko koostuu puolestaan ns. toiminnallisista alueista, kohteista ja reiteistä, joihin kohdistuu virkistyskäytöllistä aktiviteettia. Näitä ovat varsinaiset ulkoilu-, retkeily- ja virkistysalueet, taajama-alueiden läheisyydessä sijaitsevat, asukkaiden helposti saavutettavat lähivirkistysalueet, virkistystä palvelevat kohteet, kuten uimarannat ja venesatamat / rantautumispaikat, ulkoilu-, vaellus- ja retkeilyreitit, moottorikelkkaurat, joki- ja järviolueiden melonta- ja veneilyreitit sekä merialueiden veneväylät ja –reitit yhteystarpeineen.

Virkistysverkkoon voidaan katsoa kuuluvan myös matkailupalveluiden alueet. Matkailupalveluiden alueita ei kuitenkaan tarkastella tämän selvityksen yhteydessä, vaan omana teemanään muussa yhteydessä.

Viher- ja virkistysverkkoa tukevia ja täydentäviä ns. luonnon vetovoimatekijöitä ovat mm. valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, kulttuurihistorialliset alueet ja ympäristöt. Vetovoimatekijöihin voidaan katsoa kuuluvan myös vanhat, historialliset maantiet / tielinjaukset, joilla on myös merkitystä virkistykseen tai luontomatkailun kannalta.

Viherväylillä / - yhteyksillä tarkoitetaan viherverkkoon, virkistysverkkoon sekä luonnon vetovoimatekijöihin sisältyviä merkittävimpiä alueita ja kohteita yhdistäviä, lähinnä maa- ja metsätalousalueista koostuvia viherkäytäviä. Viheryhteyksillä on osaltaan merkitystä eri eliölajien, lähinnä nisäkkäiden leviämisen ja liikkumisen kannalta merkittävänä kulkuyhteyksinä eli ns. ekologisina käytävinä.

5.2 Viher- ja virkistysverkkoselvityksen 2005 – 2006 tavoitteet

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen tavoitteena on riittävien edellytysten turvaaminen kansalaisten virkistystoiminnalle ja luonnon monimuotoisuuden säilymiselle. Tavoitteena on myös jäsentää maakunnan alue- ja maisemarakenteen erityispiirteitä.

Viher- ja virkistysverkkoselvitykselle asetettavat tavoitteet voidaan kiteyttää seuraavasti:

- Ekologisesti merkittävien, yhtenäisten ja laaja-alaisen luonnonaluekokonaisuuksien hahmottaminen ja niiden verkoston kehittäminen Satakunnassa.
- Ekologisten yhteyksien säilyttämismahdollisuuksien kartoittaminen.
- Virkistysverkon nykytilan ja kehittämistarpeiden selvittäminen alueiden määrällisen ja laadullisen riittävyyden turvaamiseksi.
- Satakunnan alueen kattavan maakuntatasoisen viher- ja virkistysverkoston hahmottaminen maakuntakaavoituksen tarpeisiin.

5.3 Selvityksen laadinta

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen keskeisimpänä tarkastelulähtökohtana on:

- Satakunnan maakunnan luonnonarvot (arvokkaat luontokohteet, suojelualueet sekä suojelliset kokonaisuudet) ja niiden hyödyntämismahdollisuuksien kartoittaminen virkistyskäyttöön ja luontomatkailuun.
- Olemassa olevien virkistys-, retkeily- ja ulkoilualueiden, luontomatkailua palvelevien toimintojen sekä erilaisten reitistöjen yhdessä muodostaman kokonaisuuden hahmottaminen

5.3.1 Suojelu- ja luonnonsuojelualueiden taustaselvitykset ja niiden hyödyn- täminen

Suojelu- ja luonnonsuojelualueiden osalta keskeisimpinä tausta-aineistoina selvityksessä on hyödynnetty Satakuntaa koskevaa Natura 2000 -verkoston aineistoa, Satakunnan luonnonsuojeluselvityksen 1995 – 1998 kuntakohtaista luontokartoitusaineistoa sekä kuntien eriateisten kaavojen / kaavaehdotuksen tietoja. Lähtökohtana on Satakunnan seutukaavan 5 suojelu- ja luonnonsuojelualuevaraukset, johon nähden em. aineistoja on verrattu.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen aluevaraus- ja rajausesitykset pohjautuvat em. aineistojen keskinäiseen vertailuun. Eri viranomaisilta, kuten Lounais-Suomen ympäristökeskukselta, metsäkeskukselta, Satakunnan TE-keskukselta sekä eräiden kuntien kaavoitus- ja ympäristöviranhaltijoilta on lisäksi saatu aineistoja täydentäviä, ajankohtaisia taustatietoja.

5.3.2 Viher- ja virkistysalueita sekä reittejä koskeva kuntakysely 2005

Ulkoilu-, retkeily- ja virkistysalueita sekä reittejä koskevien tietojen ajantasaistamiseksi sekä muutos- ja täydennysehdotuksen selvittämiseksi jokaiseen Satakuntaliiton jäsenkuntaan lähetettiin helmikuussa 2005 kuntakohtainen, yksilöity kysely. Kunnilta tiedusteltiin kunkin kunnassa sijaitsevan seutukaavan virkistysalueen ja -kohteen toteutuneisuutta, merkittävyyttä, maanomistusoloja koskevia tietoja seuraavasti:

Jaottelu toteutuneisuuden mukaan:

- alue / kohde on **toteutunut**, jos se sisältyy kunnan yleis- tai osayleiskaavaan virkistysalueena tai on jo virkistyskäytössä,
- alue / kohde on **osin toteutunut**, jos kunnan kaava mahdollistaa alueen virkistyskäytön tai se on jo osin virkistyskäytössä
- alue / kohde **ei ole toteutunut**, jos se ei sisälly kunnan yleis- tai osayleiskaavaan
- virkistysalueena tai se ei enää sovellu virkistyskäyttöön

Kuntia pyydettiin myös arvioimaan kunkin virkistysalueen ja -kohteen virkistyskäytöllistä merkittävyyttä. Kuntakyselyssä käytettiin samoja jaottelukriteerejä, kuin Satakunnan seudullisten virkistysalueiden toteuttamisohjelmassa 1988.

Jaottelu merkittävyyden mukaan:

- alue / kohde on **valtakunnallisesti** merkittävä, kun se palvelee maakuntaa laajempaa aluetta
- alue / kohde on **maakunnallisesti** merkittävä, kun se palvelee koko maakuntaa
- alue / kohde on **seudullisesti** merkittävä, kun se palvelee kahta tai useampaa kuntaa
- alue / kohde on **paikallisesti** merkittävä, kun se palvelee lähinnä vai yhtä kuntaa

Kunnilta kysyttiin myös tietoja kunkin virkistysalueen ja -kohteen maanomistusoloista (jaotuksella: kunta, seurakunta, valtio ja yksityinen) sekä prosentuaalista (%) omistusosuutta alueen pinta-alasta.

Lisäksi kuntakyselyssä kartoitettiin kuntien näkemykset seutukaavassa varattujen virkistysalueiden ja -kohteiden mahdollisista tarkistus- ja muutostarpeista sekä kuntien esitykset uusista virkistysalueista ja -kohteista.

Kuntia pyydettiin myös toimittamaan tiedot olemassa olevista, rakenteilla, suunnitteilla tai idea-asteella olevista, ylikunnallisista ulkoilu-, vaellus- ja retkeilyreiteistä, kanootilla tai sotuveneellä kuljettavaksi soveltuvista melontareiteistä, moottorikelkkareiteistä sekä reittien yhteystarpeista.

Vastaamisen helpottamiseksi ja vastausten tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi kuntakyselyä varten laadittiin yhtenäiset vastauslomakkeet täyttöohjeineen. Kyselyn yhteydessä kuntia pyydettiin nimeämään oma yhteyshenkilönsä, johon voidaan tarvittaessa olla yhteydessä lisätietojen saamiseksi. Yhdyshenkilö toimii lisäksi linkkinä kunnan ja Satakuntaliiton välillä. Kuntavastausten käsittelyä varten laadittiin oma tietokanta. Tiedot tallennettiin myös Satakuntaliiton paikkatietojärjestelmään ominaisuustietoineen tietojen analysoimiseksi sekä erilaisten karttatulosteiden ja teemakarttojen laatimiseksi. Kaiken kaikkiaan tietoja kertyi lähes 470 virkistykseen, ulkoiluun ja retkeilyyn liittyvistä kohteista, alueista ja reiteistä.

Kaikki 26 Satakuntaliiton jäsenkuntaa vastasivat kuntakyselyyn.

5.4 Viherverkon osat Satakunnassa

5.4.1 Natura 2000 -verkosto

Natura 2000 -verkosto on koko Euroopan yhteisön laajuinen suojelualueverkosto, joka perustuu yhteisön luontotyyppien ja luonnonvaraisten eläimistön ja kasviston suojelusta annettuun luontodirektiiviin sekä luonnonvaraisten lintujen suojelua ja niiden elinympäristön säilyttämistä koskevaan lintudirektiiviin. Verkosto koostuu siis alueista, joilla on luontodirektiivin mukaisia luontotyypppejä ja elinympäristö (SCI –alueet) sekä luonnonvaraisten lintujen suojelusta antaman direktiivin sisältämiä erityisiä suojelualueita (SPA –alueet). Natura 2000 -verkoston yleisenä tavoitteena on turvata luonnon monimuotoisuuden säilyminen Euroopan Unionin alueella (Ympäristöministeriö 1997, 2004).

Suomen liittyessä Euroopan Unioniin vuonna 1995 Suomen veloitteeksi tuli laatia oma Natura 2000-verkostoesitys. Suomen Natura 2000 -verkoston rungon muodostavat jo perustetut luonnonsuojelualueet sekä hyväksytyt valtakunnalliset suojeluohjelmat. Eri valmisteluvaiheiden jälkeen valtioneuvosto päätti vuonna 1998 Suomen Natura-ehdotuksesta. Vuonna 2002 valtioneuvosto päätti ehdottaa Suomen Natura-verkoston täydentämistä uusilla ja laajennettavilla alueilla. Euroopan Unionin komissio hyväksyi Suomen Natura 2000 -alueet vuonna 2005. Samana vuonna valtioneuvosto teki päätöksen Natura-verkostoehdotukseen tehtävistä lisäyksistä ja täydennyksistä.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan maakuntakaava tulee lähtökohtaisesti laatia siten, että sen toteuttaminen ei merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi alue tai kohde on ehdotettu Natura 2000 -verkostoon. Tällöin on otettava huomioon varsinaisen Natura-alueen ohella myös muutokset ko. alueen ympäristössä. Natura 2000 -verkostoon valitut alueet tulee pääsääntöisesti osoittaa maakuntakaavassa asianmukaisin merkinnöin.

Natura-alueen sisällä tai sen ympäristöön voidaan, ellei muusta johdu, osoittaa myös uusia toimintoja edellyttäen, ettei toimenpiteillä joko yksinään tai yhdessä tarkasteltuna muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennetä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000-verkostoon. Usein on ympäröivistä alueidenkäyttötärpeistä johtuen erityisiä syitä, joiden vuoksi Natura 2000-verkostosta aiheutuvat tärkeimmät alueiden käyttöä koskevat rajoitukset on tarpeellista yksilöidä maakuntakaavassa. Tämä on syytä suorittaa yhteistyössä alueellisen ympäristökeskuksen kanssa.

Natura-alueella voidaan yleensä jatkaa alueen nykyistä käyttöä ja alueella olevien rakenteiden tavanomaista kunnossapitoa. Natura-alueella jo olevat tiet, rautatiet ja johtolinjat voidaan merkitä maakuntakaavaan Natura-alueesta huolimatta.

Suojelun toteuttamistapa Natura-alueella riippuu siitä, miten luontotyyppien ja lajien suotuisan suojelun taso on parhaiten saavutettavissa. Lainsäädännöllisesti Natura-alueita voidaan toteuttaa useilla eri laeilla. Kyseisiä lakeja ovat luonnonsuojelulaki (LSL), vesilaki (VL), maankäyttö ja rakennuslaki (MRL), maa-aineslaki (MAL), metsälaki (ML) ja ulkoilulaki (UL). Lisäksi eräiden alueiden suojelu voidaan toteuttaa maanomistajan kanssa tehtävällä kirjallisella sopimuksella.

Natura 2000 -verkoston alueiden merkitsemisestä maakuntakaavaan ja käytettävistä aluevara-
ausmerkinnöistä on neuvoteltu sekä ympäristöministeriön (24.5.2005, 4.5.2006) että Lou-
nais-Suomen ympäristökeskuksen (13.4.2005, 27.1.2006, 4.5.2006) edustajien kanssa (Älli
2005 a, 2005 b, 2006 a, 2006 b, 2006 c). Lisäksi ympäristökeskuksen edustajien kanssa on
pidetty useita, viherverkko-osioon liittyviä työpalavereja. Perusperiaatteena on, että maakun-
takaavamerkinnöissä noudatetaan sitä aluevarausmerkintää, joka parhaiten vastaa Natura-
alueen toteutuksessa noudatettavaa lainsäädäntöä.

Natura-alueiden merkitsemiseksi maakuntakaavan valmisteluaineistoon tarkistettiin kaikki luon-
nonsuojelulla toteutettaville Natura-alueille sijoittuvien seutukaavan aluevarausten rajauk-
set ja kaavamerkinnät. Samalla selvitettiin Naturasta aiheutuvien suojelualueiden
rajaustarkistusten pinta-alamuutokset sekä seutukaavan kaavamerkintöjen muutostarpeet.

Satakunnasta Natura 2000 -verkostoon sisältyviä alueita ja aluekokonaisuuksia (Kartta 1) on
kaiken kaikkiaan 68 kpl, joiden yhteispinta-ala on noin 78 800 hehtaaria.

Satakuntaan sijoittuvista kaikista Natura-alueista noin 38 800 hehtaaria (49 %) toteutetaan
joko luonnonsuojelu- tai luonnonsuojelu- / vesilailla. Maankäyttö- ja rakennuslailla / vesilailla
toteutetaan yhteensä noin 17 600 hehtaaria (22 %). Yksinomaan vesilailla toteutettavia aluei-
ta on noin 14 400 hehtaaria (18 %). Maa-aineslailla toteutettavia alueita on yhteensä 7 700
hehtaaria (10 %) ja metsälailla toteutettavia alueita noin 10 hehtaaria (alle 0.02 %). Maan-
omistajien kanssa tehtävillä sopimuksilla toteutetaan noin 300 hehtaaria (alle 0.4 %), jotka
ovat ensisijaisesti perinnemaisema-alueita ja perinnebiotooppeja.

5.4.2 Suomen tärkeät lintualueet (FINIBA)

BirdLife Suomi ja Suomen ympäristökeskus toteuttivat yhteistyönä vuosina 1995 – 2002 Suo-
men tärkeät lintualueet (Finnish Important Bird Areas, FINIBA) -hankkeen. Kartoituksessa
selvitettiin kansallisella tasolla olevat tärkeät lintujen perimä- ja levähdysalueet. Kartoituksen
tavoitteena oli löytää lintujen suojelulle valtakunnallisesti tärkeät alueet, säilyttää ne linnuille
soveliaina sekä seurata niillä linnuston ja elinympäristön muutoksia (Leivo ym. 2002).

Eräänä FINIBA-alueiden valintakriteerinä käytettiin 92 Suomessa pesivää tai tänne kerääntyvää
lintulajia. Pesimisalueiden valinnassa kriteerinä käytettiin lintulajien uhanalaisuutta, minkä li-
säksi mukaan otettiin 12 Euroopan Unionin määrittelemää ns. erityisvastuulajia. Kriteerien
perusteella saatiin selville tärkeimpien lintulajiemme elinpaikkojen maantieteellinen jakautu-
minen. Valtakunnallisesti merkittäviksi lintualueiksi valittiin kaikkiaan 411 aluetta, joista 96 on
luokiteltu kansainvälisesti tärkeiksi (Important Bird Areas, IBA).

FINIBA -alueiden rajaukset on tehty biologiseen tietoon pohjautuen. Alueet on rajattu ensi-
sijaisesti siten, että ne ovat linnuston ja biotooppin suhteen yhtenäisiä, ja että rajaukset ovat
kattaneet kaikki alueilla esiintyvien tärkeiden lajien käyttämät osa-alueet. Täten onkin ollut
mielekästä yhdistää useita lähekkäisiä alueita yhdeksi laajaksi aluekokonaisuudeksi. Lintualu-
eita on kaikkialla maassamme, joskin verkossa on selkeitä keskittymiä ja toisaalta valkoisia
alueita. Eteläisessä Suomessa sijaitsevat tärkeät lintualueet ovat pienempialaisia kuin Pohjois-
Suomen. Linnustonsuojelun kannalta merkittäviä ovat mm. merenrannikon laajat saaristoalu-
eet, Itä-Suomen suurten järvien selkävedet, Pohjois-Pohjanmaan laajat suoalueet sekä itära-
jan metsät. Lintujen kevät- ja syysmuuttojen kannalta tärkeät kerääntymisalueet keskittyvät
länsirannikolle sekä etelärannikon sisämaahan.

FINIBA ei ole valtakunnallinen suojeluohjelma, mutta suurin osa alueista sisältyy joko valta-
kunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan tai Natura 2000 -verkostoon. FINIBA-alueiden suo-
jelutilanne vaihtelee. Osa alueista on kokonaan suojeltuja, mutta osa on kokonaan vailla suo-
jelua. Kaikkia valtakunnallisesti merkittäviä lintualueita, kuten lintujen levähdyspaikkoina käyt-
tämiä peltoja ei ole tarvetta eikä tarkoitukseen suojella. Kyseiset alueet säilyttävät linnustollisen
merkityksen alueiden ollessa jatkossakin aktiivisen viljelyn piirissä.

Satakunnassa valtakunnallisesti tärkeitä lintualueita ja aluekokonaisuuksia (Kartta 2) on yhteensä 18, joiden yhteispinta-ala on noin 64 100 hehtaaria. Kyseisistä alueista 15 täyttää pesimäaluekriteerit ja 13 aluetta ovat tärkeitä kerääntymisalueita.

Satakunnan FINIBA –alueiden kokonaisalasta enin osa on saaristoa (40 %), lintuvesiä on noin 30 %, soita noin 20 %, muiden biotooppien osuudet ovat enintään 5 %. Maakunnan eteläiseen sijaintiin nähden soiden osuus on huomattavan suuri.

Satakunta on pesimäalueena merkittävä erityisesti monille saaristo- ja kosteikkolajeille. Kansainvälisesti tärkeiksi linnustoalueiksi (IBA -alueet) on luokiteltu Porin lintuvedet, Köyliönjärvi - Pyhäjärvi, Puurijärvi – Isonsuon ympäristön kosteikot, Euran Koskeljärvi sekä Rauman - Luvia - Porin saaristoalueet. Porin lintuvedet, johon kuuluvat Yyterin lietteet ja Kokemäenjoen suisto ovat Oulun seudun kerääntymisalueen jälkeen maamme toiseksi merkittävän kosteikkoalue.

Suomen tärkeitä lintualueita koskevan julkaisun mukaan Satakunnan FINIBA –alueiden suojelutilanne on tilastollisesti lähinnä tyydyttävä, sillä tärkeiden linnustoalueiden kokonaisalasta vain hieman yli puolet on suojelun piirissä. Todellisuudessa tilanne on kuitenkin parempi. Suojelun tasoa kuvaavia lukuja alentavat varsinaisten suojeluohjelmien ulkopuolelle sijoittuvat muutamat suurehkon peltoaukeat ja Lavian Karhijärven järvenselkä, joiden linnustollisen arvon säilyminen on kuitenkin varsin hyvin turvattu. Karhijärveä ja Köyliönjärveä lukuun ottamatta lähes kaikki muut maakunnan tärkeät lintualueet sisältyvät Satakunnan seutukaavaan 5 joko suojelu- tai luonnonsuojelualuevarauksella. Aluerajauksissa esiintyy kuitenkin jonkin verran eroavaisuuksia FINIBA –alueiden ja seutukaavavarausten välillä.

5.4.3 Muut arvokkaat suojelualueet

Muiksi arvokkaiksi suojelualueiksi viher- ja virkistysverkkoselvityksen tarkastelussa on katsottu Natura 2000 –verkoston ulkopuoliset, suojelullisia tai luonnonsuojelullisia arvoja omaavat alueet. Tarkastelussa on verrattu seutukaavan suojelu- ja luonnonsuojelualuevarauksia Satakunnan luonnonsuojeluselvityksen 1995 – 1998 kuntakartoitusaineiston aluerajaus- ja kaava-merkintäehdotuksiin. Muina taustatietoina sekä vertailuaineistoina on käytetty kuntien eriasteisten kaavojen / kaavaehdotusten tietoja. Aluevertailut koskivat ensisijaisesti alueita, joiden suojeluarvo luonnonsuojeluselvityksessä oli määritelty valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviksi.

Maakuntakaavan suojelu- ja luonnonsuojelualueiden valmisteluaineistoa varten luonnonsuojeluselvityksen alueet ryhmiteltiin sen mukaan, miten ne suhtautuvat seutukaavan aluerajauksiin. Kyseisen jaottelun mukaan alueet ryhmiteltiin samanrajaisiin eli aluerajaus noudattaa seutukaavan aluerajaus, rajauksiltaan poikkeaviin, poistettavaksi esitettäviin alueisiin (alueita ei siis esitetä maakuntakaavan valmisteluaineistoon) sekä seutukaavaan nähden uusina alueina maakuntakaavan valmisteluaineistossa esitettäviin alueisiin.

Aluerajauksia sekä merkintäehdotuksia koskevia täydentäviä ja tarkentavia tausta- ja lähtötietoja saatiin Lounais-Suomen ympäristökeskukselta ja Lounais-Suomen metsäkeskukselta. Osa aluerajauksista tarkentui kesällä 2005 suoritettujen maastotarkastusten perusteella.

Paikallisesti merkittäviksi luokiteltuja suojelu- ja luonnonsuojelualueita ei esitetä sisällytettävän maakuntakaavan valmisteluaineistoon, sillä maakuntakaavassa osoitetaan vain valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät suojelualuevaraukset. Selvitykseen ehdotukseen sisältyy kuitenkin muutamia, pienialaisia suojelu- ja luonnonsuojelualueita, joilla on katsottu olevan maakunnallista tai seudullista merkitystä ennen kaikkea alueiden luontotyyppien uhanalaisuuden tai harvinaisuuden johdosta. Osa alueista on rauhoitettu luonnonsuojelulaila.

SATAKUNNAN MAAKUNTAKAAVA

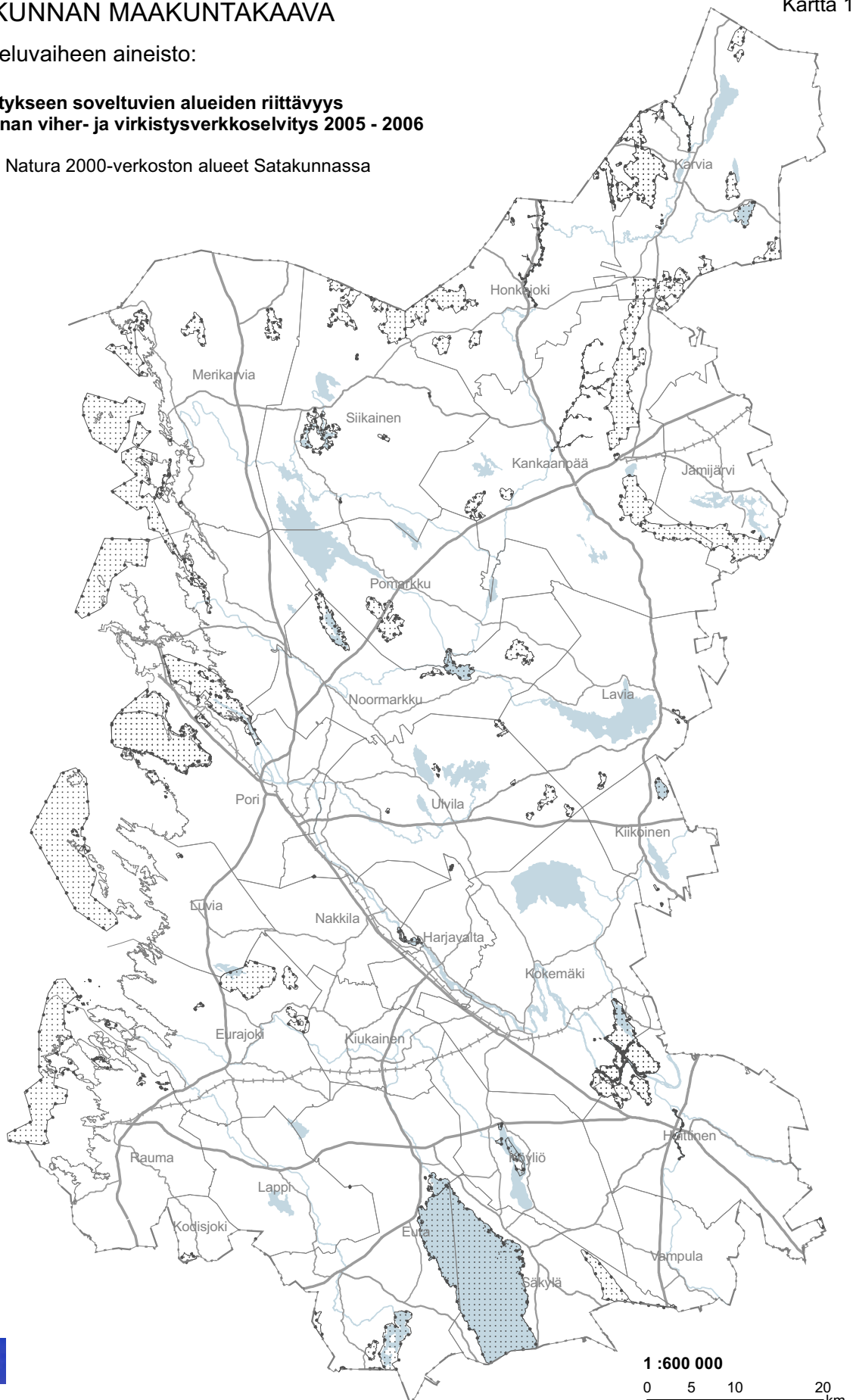
Kartta 1

Valmisteluvaiheen aineisto:

7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys Satakunnan viher- ja virkistysverkkoselvitys 2005 - 2006

Natura 2000-verkoston alueet Satakunnassa

Lähde:
Suomen ympäristökeskus, SYKE 2005

1 : 600 000

0 5 10 20 km

SATAKUNTALIITTO
20.6.2006 / EÄ, AL

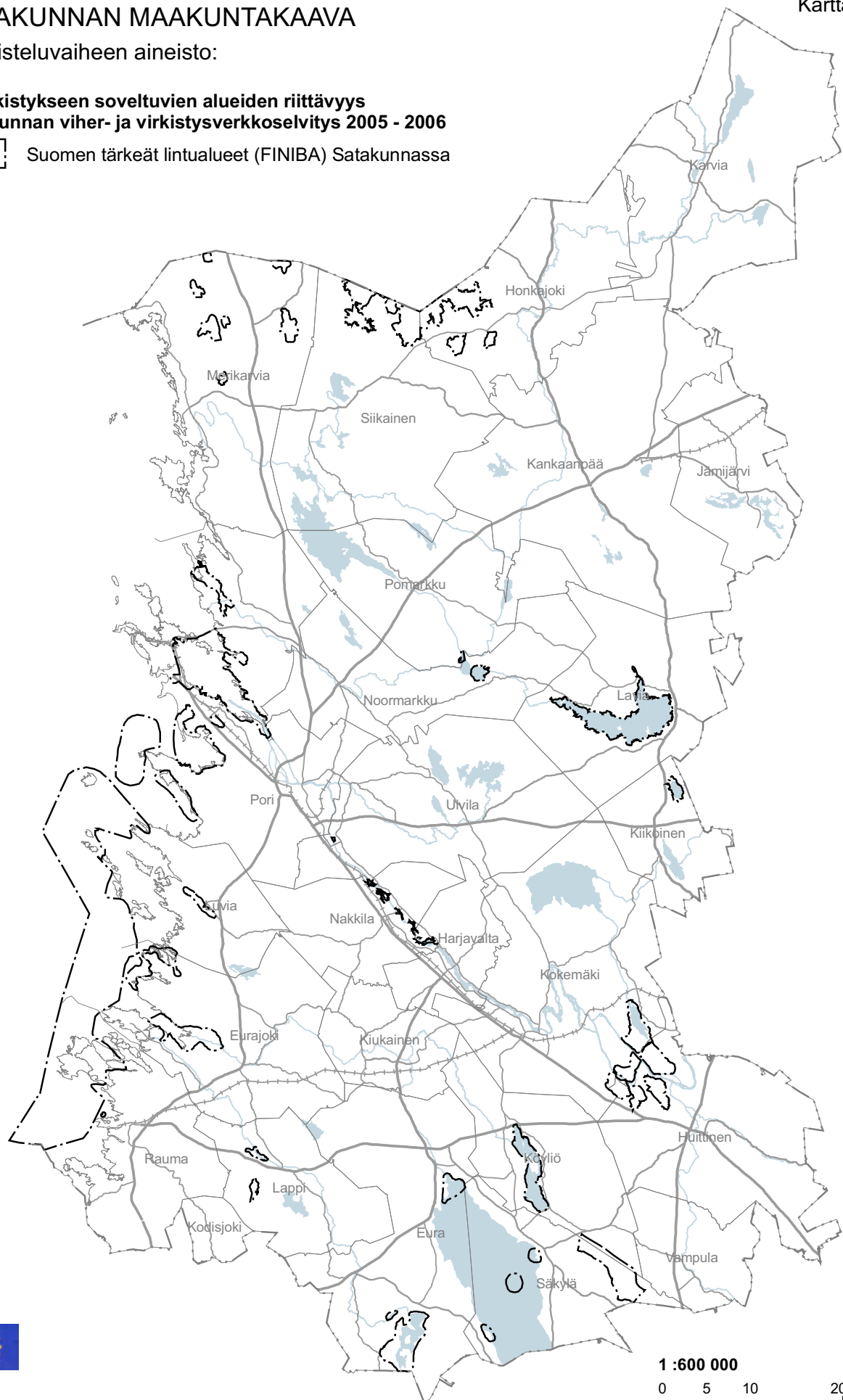
SATAKUNNAN MAAKUNTAKAAVA

Kartta 2

Valmisteluvaiheen aineisto:

7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys Satakunnan viher- ja virkistysverkkoselvitys 2005 - 2006

 Suomen tärkeät lintualueet (FINIBA) Satakunnassa

Lähde:
Suomen ympäristökeskus, SYKE
BirdLife Suomi

1 : 600 000

0 5 10 20 km

SATAKUNTALIITTO
20.6.2006 / EÄ, AL

5.4.4 Ympäristöarvoja omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet

Maa- ja metsätalousvaltaisten, ympäristöarvoja omaavien alueiden aluevaraustarkastelussa noudatettiin samoja periaatteita kuin suojelu- ja luonnonsuojelualueiden tarkastelussa. Satakunnan seutukaavassa 5 maa- ja metsätalousvaltaiset ympäristöarvoja omaavat alueet on osoitettu kaavamerkinnällä MY. Perinnemaisema-alueet on osoitettu kaavamerkinnällä MY1.

Satakunnan luonnonsuojeluselvityksen maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joilla on ympäristöarvoja sekä perinnemaisema-alueita verrattiin seutukaavan vastaaviin aluevarauksiin.

Aluerajaustarkistukset ja mahdollisina uusina alueina ehdotettavat aluevaraukset pohjautuvat seutukaavan ja luonnonsuojeluselvityksen aluevertailujen ohella kuntien kaavoihin / kaavaehdotuksiin. Täydentäviä taustatietoja alueiden luonnontilasta saatiin Lounais-Suomen ympäristökeskukselta sekä Lounais-Suomen metsäkeskukselta.

Perinnemaisemien osalta em. tahojen lisäksi täydentäviä tietoja on saatu Satakunnan TE – keskukselta koskien mm. alueille tehtyjä erityisympäristö-tukipäätöksiä.

5.4.5 Metsälain mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt

Metsälaissa (1093/1996) määritellään ne metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät elinympäristöt, jotka tulee ottaa huomioon metsienkäsittelyssä ja joiden säilymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt voidaan jakaa kolmeen ryhmään:

- *Pienvesien elinympäristöt*, joihin kuuluvat lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostamat norojen ja pienten lampien välittömät lähiympäristöt.
- *Rehevät elinympäristö*, joihin kuuluvat ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet, lehtokorvet, letot sekä rehevät lehtolaikut.
- *Vähätuottoiset elinympäristöt*, joihin kuuluvat pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla, rotkot, kurut, jyrkänteet välittömine alusmetsineen sekä puuntuotannollisesti vähätuottoiset hietikot, kalliit, kivikot, louhikot, suot ja rantaluhdat.

Erityisen tärkeät elinympäristöt ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia, ympäristöstään selvästi erottuvia, yleensä verrattain pienialaisia elinympäristöjä. Em. kaltaiset elinympäristöt ovat usein, lukuisten harvinaistuneiden ja vaatelaiden eläin- ja kasvilajien elinalueita.

Alla olevasta taulukosta 1 käyn ilmi Satakunnasta inventoitujen metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen kokonaismäärät, yhteispinta-alat sekä keskimääräiset pinta-alat em. ryhmittelyn mukaan (Lounais-Suomen metsäkeskus 2005). Luvut ovat pyöristettyjä likiarvoja. Inventoinneissa jää löytymättä noin 30 % kohteista, joten metsälain mukaisten kohteiden määrä on todellisuudessa alla esitettyjä suurempi.

Taulukko 1: Metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt Satakunnassa.

Elinympäristöt ryhmittäin	lkm	yhteispinta-ala (ha)	keskipinta-ala (ha)
Pienvesien elinympäristöjä	470	190	0,40
Reheviä elinympäristöjä	370	160	0,43
Vähätuottoisia elinympäristöjä	1 500	600	0,40
YHTEENSÄ	2 340	950	0,41

Kuten taulukosta ilmenee, inventoidut metsälain mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt ovat hyvin pienialaisia, keskipinta-alaltaan alle puoli hehtaaria. Ne kattavat vain noin 0,2 % maakunnan metsätalousmaan pinta-alasta. Kyseisiä alueita ei ole viher- ja virkistysverkkoselvityksen laadinnan yhteydessä tarkasteltu tarkemmin. Metsälain mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt turvataan metsälain säädösten mukaan, eikä kyseisiä alueita tulla viher- ja virkistysverkkoselvityksen perusteella ehdottamaan maakuntakaavan valmisteluaineistoon. Metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä koskevat inventointitulokset eivät ole julkisesti käytettävissä.

5.4.6 Luonnonsuojelulain ja vesilain mukaiset suojellut luontotyypit

Luonto on täynnä erilaisia yksityiskohtia ja ominaispiirteitä. Maa- ja kallioperä, vesi- ja ravinnetalous sekä pienilmasto vaihtelevat pienilläkin alueilla ja näihin olosuhteisiin luontevasti sopeutuneet eliölajit ja eliöyhdyskunnat muodostavat kokonaisuuden, jota kutsutaan luontotyyppiä.

Luonnonsuojelulain 29 §:ssä luetellaan yhdeksän lailla suojeltua luontotyyppiä, jotka voidaan jakaa kolmeen ryhmään seuraavasti:

- *Metsäiset luontotyypit*, joita ovat luontaisesti syntyneet, jalot lehtipuumetsiköt, pähkinäpensaslehdot ja tervaleppäkorvet.
- *Rantojen luontotyypit*, joita ovat luonnontilaiset hiekkarannat, merenrantaniityt ja puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit.
- *Perinneluontotyypit*, joita ovat katajakedot, lehdesniityt sekä avointa maisematilaa hallitsevat yksittäiset puut ja puuryhmät.

Luonnonsuojelulain mukaan em. luontotyyppihin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luonnontyyppien ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu.

Satakunnassa luontotyyppien kartoitustyö käynnistyi vuonna 2002 Lounais-Suomen ympäristökeskuksen toimesta. Kartoituksen alkuvaiheessa keskityttiin etsimään metsäisiä luontotyypppejä, joskin myös muita arvokkaita luontotyypppejä on löydetty. Kartoitustyön yhteydessä alueiden maanomistajia informoitiin ja heille lähetettiin tieto inventointien tuloksista. Luonnonsuojelulain mukaisia suojeltavia luontotyypppejä löytyi kartoituksessa Satakunnan alueelta 21 kpl. Luontotyyppien kartoitustyö on tehty vain osasta Satakuntaa, ei siis kattavasti koko maakunnan alueelta.

Varsinaisen päätöksen luonnonsuojelulain mukaisesta luontotyyppin rajauksesta tekee alueellinen ympäristökeskus kuultuaan ensin alueen maanomistajaa sekä mahdollisia muita asianomaistahoja. Luontotyyppin rajauspäätöksen tarkoituksena on turvata alueen ominaispiirteiden säilyminen. Näiden, yleensä hyvin pienialisten ja tarkasti määriteltyjen kohteiden luonnonarvojen säilyminen ei aina edellytä alueiden jättämistä koskemattomaksi. Eräiden luontotyyppien, kuten perinnemaisemien ja lehtojen luonnonarvojen säilyminen jopa edellyttää jonkinasteisia hoitotoimenpiteitä.

Vesilain 1 luvun 15 §:n mukaan toimenpide, joka vaarantaa enintään 10 hehtaarin suuruisen fladan tai kluuvijärven tai enintään yhden hehtaarin suuruisen lammen tai järven säilymistä luonnontilaisena, on kielletty. Lisäksi luonnontilasta uomaa tai luonnontilasta lähdeä ei saa muuttaa niin, että niiden säilyminen luonnontilaisina vaarantuu. Fladojen ja kluuvijärvien kartoitus on Satakunnassa aloitettu Lounais-Suomen ympäristökeskuksen toimesta vuonna 2005 ja työtä täydennetään kesällä 2007. Vesilain tarkoittamien luonnontilaisten uomien ja lähteiden kartoitus on tarkoitus niin ikään käynnistää.

Luonnonsuojelulain mukaisia suojeltuja luontotyyppejä tai vesilaissa mainittuja luontotyyppejä ei ole niiden pienialaisuudesta johtuen tarkasteltu viher- ja virkistysverkkoselvityksen laadinnan yhteydessä. Maakuntakaavan laadinnan lähtökohdat ja tavoitteet huomioon ottaen kyseisiä luontotyyppejä ei tämän selvityksen mukaan esitetä sisällytettäväksi maakuntakaavan valmisteluaineistoon.

5.5 Virkistysverkon osat Satakunnassa

5.5.1 Virkistysalueet ja -kohteet

Satakunnan seutukaavassa 5 virkistysalueet on luokiteltu retkeily- ja ulkoilualueiksi (VR) sekä lähivirkistysalueiksi (VL). Retkeily- ja ulkoilualueilla tarkoitetaan pääasiassa taajamarakenteen ulkopuolisia retkeilyyn ja ulkoiluun varattuja alueita. Lähivirkistysalueet sijoittuvat taajamien lähetyville ja ne soveltuvat lähinnä päivittäin harrastettavaan ulkoiluun, urheiluun ja virkistykseen.

Seutukaavassa virkistyskohteina osoitetaan uimarannat (V1) sekä venesatamat ja rantautumispaikat (V2).

Maakuntakaavan valmisteluaineistossa esitettävien virkistysalueiden ja -kohteiden peruslähtökohtina ovat Satakunnan seutukaavan 5 alueet ja kohteet.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä virkistysalueella tarkoitetaan maakuntakaavamerkinnän mukaista joko valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävää, alueellisesti laajahkoa, ensisijaisesti taajamarakenteen ulkopuolista tai viherväyliä yhdistämää tärkeää virkistysalueen solmukohtaa.

Seutukaavan virkistysalueiden ja -kohteiden tietojen päivitystä koskevat, vuoden 2005 kuntakyselyn vastaukset ryhmiteltiin kuntien esittämien mielipiteiden, kannanottojen sekä muutosehdotusten mukaan käyttäen neljään ryhmään. Vastaukset ryhmiteltiin sen mukaan, miten ne suhtautuvat seutukaavan aluevarauksiin eli säilytettäviin, poistettavaksi ehdotettuihin, rajauksiltaan tai sijainniltaan muutettavaksi ehdotettuihin sekä uusina ehdotettuihin alueisiin / kohteisiin.

Maakuntakaavassa virkistykseen osoitettavat kohteet ovat ensisijaisesti niitä, jotka ovat merkitykseltään vähintään seudullisia eli ne palvelevat useampaa kuin yhtä kuntaa. Täten siis paikallisesti merkittäviä virkistyskohteita ei ehdoteta sisällytettävän maakuntakaavan valmisteluaineistossa. Edellä olevan varausperiaatteen mukaisesti uimarantoja, jotka usein ovat merkitykseltään lähinnä paikallisia ja palvelevat varustuksiltaan vain oman kunnan asukkaita ei tultane sisällyttämään maakuntakaavan valmisteluaineistoon. Kartassa 3 on esitetty Satakunnassa sijaitsevat yleiset uimarannat. Tiedot perustuvat viher- ja virkistysverkkoselvityksen vuoden 2005 kuntakyselyn vastauksiin. Osa yleisistä uimarannoista sijaitsee Satakunnan seutukaavan 5 virkistysalueilla, eikä niitä ole osoitettu kyseisessä kartassa.

Veneilyyn liittyvät kohdevaraukset (venesatamat, vierassatamat ja käyntisatamat ym. veneilijöitä palvelevat kohteet) osoitetaan maakuntakaavan valmisteluaineistossa niissä tapauksissa, kun kohteilla on valtakunnallista, maakunnallista tai seudullista merkitystä.

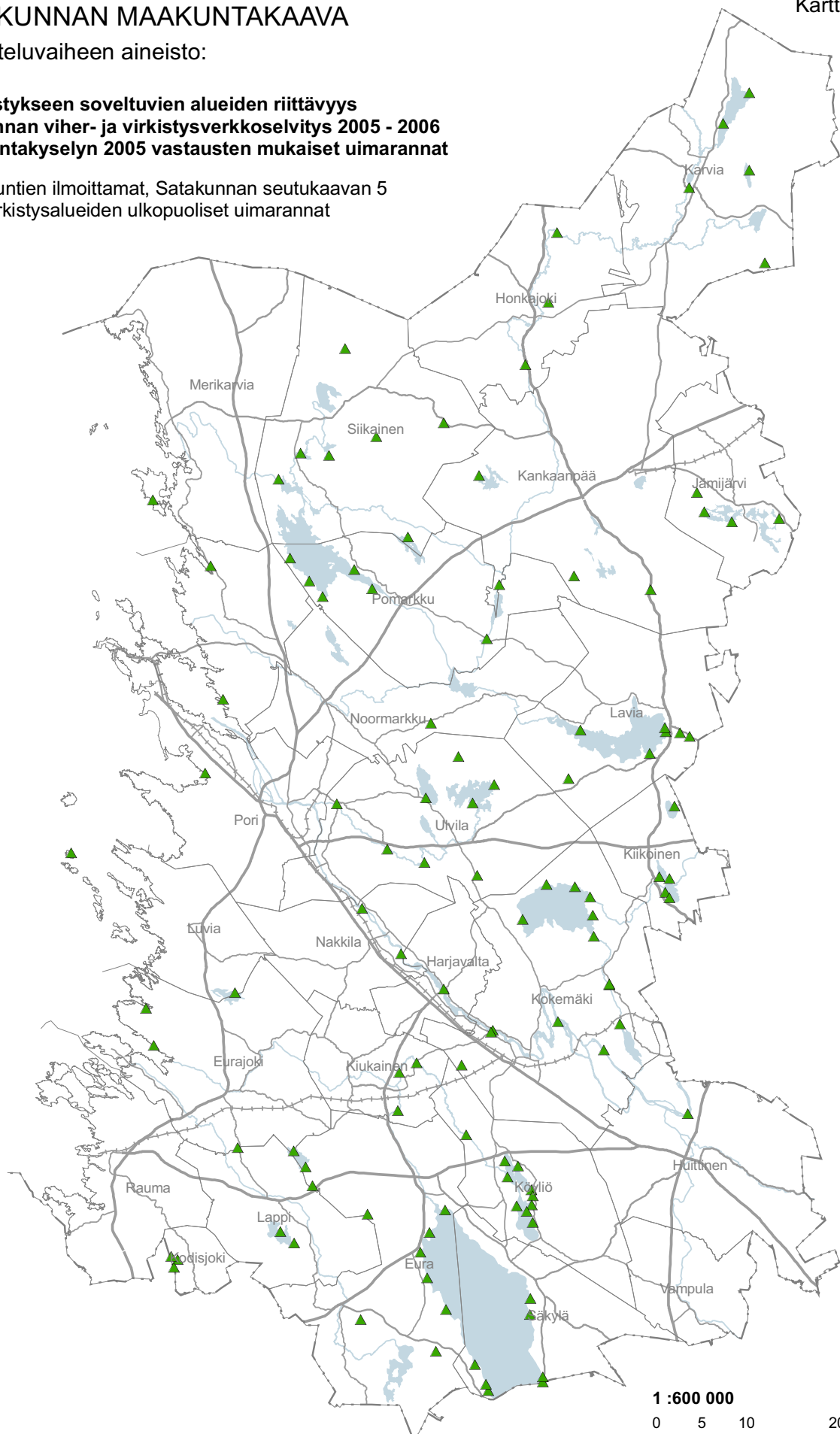
SATAKUNNAN MAAKUNTAKAAVA

Kartta 3

Valmisteluvaiheen aineisto:

7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys Satakunnan viher- ja virkistysverkkoselvitys 2005 - 2006 - Kuntakyselyn 2005 vastausten mukaiset uimarannat

- ▲ Kuntien ilmoittamat, Satakunnan seutukaavan 5 virkistysalueiden ulkopuoliset uimarannat

Lähde:
Kuntakyselyn 2005 vastaukset

1 : 600 000

0 5 10 20 km

SATAKUNTALIITTO
7.8.2006 / EÄ, AL

5.5.2 Virkistysalueiden ja –kohteiden virkistyskäytöllinen merkittävyys

Virkistysalueet ja –kohteet ovat virkistyskäytölliseltä merkittävyydeltään eri tasoisia riippuen mm. niiden ominaisuuksista, sijainnista, käyttäjäkunnan laajuudesta sekä palveluvarustuksista.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen virkistysalueita koskevassa, vuonna 2005 toteutetussa kuntakyselyssä käytettiin samaa merkittävyyssuokitus (V = valtakunnallisesti / M = maakunnallisesti / S = seudullisesti / P = paikallisesti merkittävä) kuin Satakunnan virkistysalueiden toteuttamishjelmassa 1988, joten tiedot ovat keskenään vertailukelpoiset.

Kuntavastausten mukaan seutukaavan 367 virkistysalueesta ja -kohteesta valtakunnallisesti merkittäviksi on arvioitu / luokiteltu 18 (n. 5 %), maakunnallisesti merkittäviksi 25 (n. 7 %), seudullisesti merkittäviksi 65 (n. 18 %) ja paikallisesti merkittäviksi 167 (n. 45 %). Merkittävyystieta puuttuu 92 virkistysalueesta / -kohteesta (n. 25 %).

Kuntien vastauksissaan ehdottamista uusista virkistysalueista ja –kohteista (yht. 67 kpl) valtakunnallisesti merkittäviksi on ilmoitettu 3, maakunnallisesti merkittäviksi 13, seudullisesti merkittäviksi 12 ja paikallisesti merkittäviksi 39.

5.5.3 Virkistysalueiden ja –kohteiden toteutuneisuuden arviointi

Kuntakyselyssä kuntia pyydettiin arvioimaan kunkin Satakunnan seutukaavaan 5 sisältyvän virkistysalueen ja -kohteen toteutuneisuutta 3-jaoitteisesti (toteutunut / osin toteutunut / ei toteutunut).

Kuntavastausten mukaan seutukaavan 367 virkistysalueesta ja -kohteesta täysin toteutuneita on 166 (n. 45 %), osin toteutuneita 70 (n. 19 %), ei toteutuneita 79 (n. 21 %). Toteutuneisuustiedot puuttuvat 52 virkistysalueesta / -kohteesta (n. 15 %). Satakunnan seutukaavan 5 virkistysalueiden toteutuneisuutta voidaan pitää varsin hyvänä verrattuna seutukaavojen 1, 2 ja 3 virkistysalueiden toteutuneisuuteen. Vuonna 1989 julkaistun Satakunnan seudullisten virkistysalueiden toteuttamishjelman 1988 mukaan seutukaavoihin 1, 2 ja 3 sisältyvien virkistysalueiden toteutuneisuus oli huomattavasti alhaisempi. Seudullisesti merkittävistä virkistysalueista täysin toteutuneita oli vain 15 % ja kolmasosalla virkistysalueista ei oltu ryhdytty minkäänlaisiin toteuttamistoimenpiteisiin.

Kuntien vastauksissaan ehdottamista uusista virkistysalueista ja –kohteista (yht. 67 kpl) toteutuneisuusasteeltaan täysin toteutuneiksi on arvioitu 60, osin toteutuneiksi 2 ja ei toteutuneiksi 3. Kahden alueen osalta toteutuneisuustietoa puuttuu.

Seutukaavan eräiden virkistysalueiden ja kohteiden raja- ja sijaintitiedot ja tätä kautta niiden toteutuneisuustiedot ovat tarkentuneet kuntien kaavatietojen perusteella.

5.5.4 Virkistysalueiden ja –kohteiden maanomistus

Vuonna 2005 suoritettussa kuntakyselyssä kunnilta tiedusteltiin myös tietoja virkistysalueiden ja -kohteiden pinta-alallisista maanomistusoloista jaotuksella valtio, kunta, seurakunta ja yksityinen sekä näiden prosentuaalisista (%) omistusosuuksista.

Maanomistusoloja koskevaan kuntakyselyn osioon kunnat vastasivat varsin puutteellisesti, sillä seutukaavan lähivirkistysalueiden sekä ulkoilu- ja retkeilyalueiden kokonaispinta-alasta (noin 18 000 ha) maanomistustiedot jäivät puuttumatta noin 66 %:lta eli lähes 11 900 ha:lta. Tiedot puuttuvat etenkin suurten kaupunkien kuten Porin ja Rauman osalta.

Seutukaavan virkistysalueilta, joilta maanomistustiedot saatiin, koskee pinta-alallisesti noin 6 100 hehtaaria, josta valtion omistusosuus on noin 7 %, kuntien osuus noin 57 %, seurakuntien osuus noin 3 % ja yksityisten maanomistajien osuus noin 33 %.

5.5.5 Reitit ja reitistöt sekä niiden yhteystarpeet

Kuntakyselyn yhteydessä kunnilta pyydettiin tietoja valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävien ulkoilu-, vaellus- ja retkeilyreittien, melontareittien, moottorikelkkareittien / -urien linjauksista sekä yhteystarpeista. Tiedot suunnitelluista tai idea-asteella olevista reitistöistä pyydettiin toimittamaan kuntavastausten yhteydessä.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä tarkastelun ulkopuolelle on tarkoituksella jätetty hiihto-, ratsastus-, maastopyöräily-, mönkijä- sekä koiravaljakkoreitit. Erityyppisiä reittejä tai niiden osia voidaan kuitenkin tietyin varauksin käyttää eri liikuntatarkoituksiin eri vuodenaikoina. Esimerkiksi kesällä käytettävät ulkoilu- ja vaellusreitit soveltuvat talvella retkihihtoon. Osa moottorikelkkaurista soveltuu puolestaan kesällä käytettäväksi joko maastopyöräilyyn tai ratsastukseen. Eri reittityyppejä, niiden linjauksia sekä käyttötarkoituksia yksityiskohtaisemmin suunniteltaessa tulee kuitenkin ottaa huomioon, etteivät eri käyttömuodot häiritse tai vaaranna toisiaan. Niinpä esim. moottorikelkkailu ja hiihto tai retkivaellus ja ratsastus eivät sovellu samoille kulku-urille ja reiteille.

Viher- ja virkistysalue selvityksessä on esitetty lähinnä jo olemassa olevat ylimaakunnalliset ja ylikunnalliset ohjeelliset **ulkoilu- ja retkeilyreitit**. Lisäksi selvityksessä on esitykset merkittävien reittien ja virkistysalueiden välisistä **yhteystarpeista**.

Merkittävin ylimaakunnallinen, jalan kuljettava retkeily- ja vaellusreitti eri osareitteineen on Satakunta – Pirkanmaa reitti. Ylikunnallisia ja maakunnallisesti merkittäviä reittejä ovat: Hiittenharju – Pitkäjärvi ulkoilureitti Harjavallan ja Kokemäen kaupunkien alueella ja Säkylän vaellus- eli harjureitti jatkuen edelleen Varsinais-Suomen puolelle. Seudullisesti merkittäviksi luokiteltavia reittejä ovat mm. Koskeljärven retkeilyreitti Eurassa, Seitsemän järven retkeilyreitti Raumalla sekä Kuosman Kiäppi –patikkareitti Kiikoisten ja Lavian kuntien alueella.

Virkistysalueiden suunnittelun ja kehittämisen kannalta tavoitteena on kytkeä merkittävimmät ja laaja-alaisemmat virkistysalueet retkeily- ja vaellusreittien välityksellä toisiinsa. Reittilinjauksia suunniteltaessa tulee ottaa huomioon myös virkistyskäyttöön soveltuvat suojelualueet sekä maa- ja metsätalousvaltaiset alueet. Virkistysalueet ja niitä yhdistävät reitit erilaisine tukitoimintoineen ja tukikohtineen tarjoavat mahdollisuuden myös luonto- ja maatilamatkailun kehittämiseen.

Vanhat historialliset maantiet, kuten Huovintie, Kyrönkankaan tie, Pyhän Henrikin tie täydentävät ja tukevat virkistykseen soveltuvia ulkoilu- ja retkeilyreitistöjä. Historiallisilla teillä on myös kulttuurimatkailullista merkitystä.

Satakunnan tärkeimpiä **melontaan ja kanoottiretkeilyyn soveltuvia jokia** (Kartta 4) ovat 1) Eurajoki, 2) Jyllinjoki, 3) Kaasmarkunjoki, 4) Karvianjoki ja sen eri osuudet, 5) Kiikoisjoki – Jaaranjoki – Piilijoki – Kouvatsanjoki osuus, 6) Kokemäenjoki, 7) Lapinjoki, 8) Loimijoki, 9) Pomarkunjoki – Pohjajoki osuus sekä 10) Vihteljärvi – Inhottujärvi välinen osuus.

Osa em. joista ja jokiosuuksista eivät kuitenkaan ole melontakelpoisia kesän vähävetisimpinä aikoina. Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä maakuntakaavan valmisteluaineistoon ohjeellisina melontareitteinä esitettyjen jokien valintakriteerinä on käytetty jokien melontakelpoisuutta.

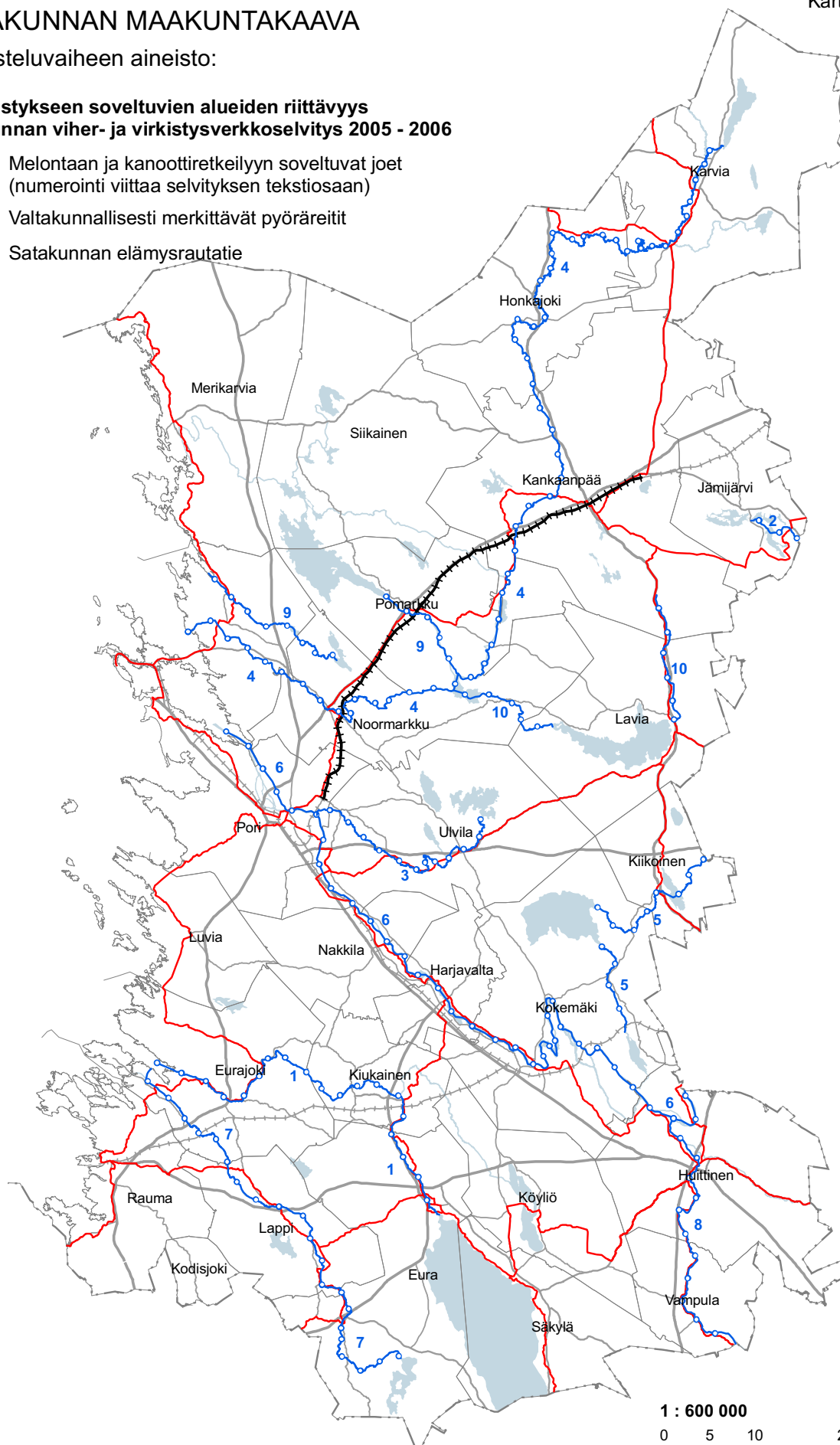
Merialueiden laivaväylien sekä veneväylien ja –reittien linjaukset perustuvat merenkulkulaitoksen (2006) Selkämereen merikarttasarjan E sekä Merikarvian, Porin, Luvian, Eurajoen ja Rauman (Satakunnan merenrantakunnat) kuntien yhteisesti toteutettavalta Satavenehankkeelta vuonna 2005 saatuihin täydentäviin tietoihin. Merenkulkulaitoksen (2001) väyläluokitusten mukaan kulkusyvyydeltään 2,5 metrin sekä tätä syvemmät väylät on selvitetyksessä osoitettu laivaväyliksi. Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä esitetään merialueelta vain kaikkein tärkeimmät veneväylät ja –reitit eli ns. veneilyn runkoväylät.

SATAKUNNAN MAAKUNTAKAAVA

Valmisteluvaiheen aineisto:

7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys Satakunnan viher- ja virkistysverkko selvitys 2005 - 2006

- Melontaan ja kanoottiretkeilyyn soveltuvat joet
(numerointi viittaa selvityksen tekstiosaan)
- Valtakunnallisesti merkittävät pyöräreitit
- Satakunnan elämysrautatie

Lähde:
Tiehallinto 2001, Tielaitos 2000

1 : 600 000

0 5 10 20 km

SATAKUNTALIITTO
20.6.2006 / EÄ, AL

Pyöräreittien osalta selvityksessä on käsitelty ainoastaan **valtakunnallisesti merkittävät polkupyöräreitit** (Kartta 4), joiden linjaukset pohjautuvat Fillari GT 1 ja GT 2 ulkoilukarttasarjoihin. Fillari GT –kartoissa esitetyt pyöräreitit perustuvat tiehallinnon / -laitoksen, maakunnan liittojen, kuntien sekä valtakunnallisen pyöräretkeilyreittiyöryhmän vuosina 1999 – 2000 kokoamaan valtakunnalliseen aineistoon (Tiehallinto 2001, Tielaitos 2000). Pyöräreittien linjaukset noudattavat olemassa olevien, lähinnä asfalttipäällysteisten teiden linjauksia. Valtakunnallinen pyöräreitistö palvelee sekä paikallista ja seudullista pyöräretkeilyä että maakunnallista ja valtakunnallista pyörämatkailua.

Moottorikelkkailun osalta kyseessä on **moottorikelkkaurista**, sillä reittitoimituksin perustettuja moottorikelkkareittejä Satakunnassa ei ole. Moottorikelkkareitit voidaan perustaa, joko maastoliikennelain (1710/1995) mukaisella reittitoimituksella tai maanomistajien kanssa tehtävällä kirjallisella sopimuksella. Yleisenä tavoitteena on perustaa reitit reittitoimituksin, sillä silloin ne ovat virallisia, kiinteistörekisteriin merkittyjä reittejä, ja jolloin niiden linjaukset ovat pitkällä aikavälillä turvattuja. Virallisilla moottorikelkkareiteillä noudatetaan tieliikennelakia. Maastossa moottorikelkkailu, kuten muukin moottoriajoneuvolla ajaminen edellyttää maanomistajan lupaa.

Moottorikelkkailun painopiste Satakunnassa sijoittuu maakunnan keski- ja pohjoisosiin, joissa mm. talvien lumitilanteet ovat kelkkailulle otollisempi kuin Etelä-Satakunnassa. Selvitykseen sisältyvät moottorikelkkaurat on toteutettu lähinnä paikallisten moottorikelkkaseurojen ja maanomistajien välisillä joko kirjallisilla tai suullisilla sopimuksilla. Moottorikelkkareittien osalta maakuntakaavan tavoitteeksi on asetettu ylimaakunnallisten yhteystarpeiden osoittaminen.

Edellä mainittuihin reitteihin nähden poikkeuksellinen on Porin Ruosniemestä Kankaanpään Niinisaloon ulottuva vanhaa, junaliikenteestä poistettua rautatietä pitkin resiinalla kuljettava **Satakunnan elämysrautatie** (Kartta 4). Elämysrautatie on otettu käyttöön vuonna 2000 ja radan pituus on 48 km (Matkaa raiteilla resinalla 2004). Rataa ei ole sisällytetty viher- ja virkistysverkkoselvityksen lähdeaineistoon.

Tiedot eri reittityyppien linjauksista ja yhteystarpeista perustuvat saatuihin kuntavastauksiin, reiteistä laadittuihin erillisselvityksiin, esitteisiin, oppaisiin ja reittikarttoihin sekä harrastajaseuroilta ja yhdistyksiltä että yksityisiltä henkilöiltä saatuihin täydentäviin tietoihin.

Yhteystarvemerkinällä osoitetaan ne ohjeellisten ulkoilureittien pääsuunnat ja -linjaukset, joita ei vielä ole toteutettu, mutta jotka pitkällä aikavälillä toteutettuna muodostavat maakunnan sisäisen runkoreitistön. Yhteystarvemerkinä on ennen kaikkea ohjeellinen, informatiivinen ja suuntaa-antava, eikä se osoita reitin tarkkaa kulkua maastossa. Merkinän tarkoituksena on toimia reittien suunnittelun lähtökohtana, jolla yhdistetään maakunnan tärkeimmät ulkoilu- ja retkeilyreitit, merkittävimmät virkistysalueet sekä virkistyskäyttöön soveltuvat ja virkistysverkkoa täydentävät alueet toisiinsa.

Ylimaakunnalliset yhteystarvetiedot perustuvat naapurimaakuntaliittojen maakuntakaavoihin / -ehdotuksiin.

Saatujen vastausten ja muiden käytettävissä olleiden tietolähteiden perusteella eri reittityyppien tiedot tallennettiin selvityksen yhteydessä laadittuun reittejä koskevaan tietokantaan.

5.6 VIHHER- JA VIRKISTYSVERKKOA TÄYDENTÄVÄT OSAT

Varsinaiseen virkistykseen varattujen alueiden ohella on olemassa myös muita luonnon elementtejä ja tekijöitä, jotka osaltaan lisäävät alueiden virkistyskäytöllistä merkitystä ja veto-voimaa. Näihin ns. vetovoimatekijöihin kuuluvat mm. seuraavat aihekokonaisuudet ja -alueet:

- Porin kansallinen kaupunkipuisto
- valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet
- valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt

5.6.1 Porin kansallinen kaupunkipuisto

Maankäyttö- ja rakennuslain 68 §:n mukainen kansallinen kaupunkipuisto voidaan perustaa kaupunkimaiseen ympäristöön kuuluvan alueen kulttuuri- tai luonnonmaiseman kauneuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien kaupunkikuvallisten, sosiaalisten, virkistysellisten tai muiden erityisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi. Kansallisen kaupunkipuiston perustamisesta päättää ympäristöministeriö.

Vuonna 2002 ympäristöministeriön päätöksellä perustettu Porin kansallinen kaupunkipuistoalue sisältää kaupunkiluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tärkeitä luonnonalueita luotojen alueella ja Porin metsässä, valtakunnallisesti arvokasta rakennusperintöä Etelä- ja Pohjoisrannassa, vuosisadan vaihteen huvilakulttuuria Luotojen alueella sekä puistoarkkitehtonisesti ja esteettisesti merkittävät ydinkeskustan puistoakselit. Alue muodostaa yhtenäisen viherkäytävän kaupunkirakenteen sisälle ja sitä pitkin on mahdollisuus siirtyä Kokemäenjoen suistosta läpi keskustan Isonmäen virkistysalueelle ja edelleen kaupunkia ympäröivälle maaseudulle. Kansallisen kaupunkipuiston laajuus on lähes 950 hehtaaria.

5.6.2 Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

Valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi (Kartta 5) luokitellut alueet perustuvat ympäristöministeriön maisema-alueityöryhmän mietintöön II (Ympäristöministeriö 1992). Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen 5.1.1995 mietintöön sisältyvistä arvokkaista maisema-alueista.

Valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi Satakunnasta on luokiteltu 5 aluetta, jotka ovat sijaintikuntineen:

1. Kokemäenjoen kulttuurimaisema, Huittinen ja Kokemäki
2. Vihteljärven – Niemenkylän kulttuurimaisema, Kankaanpää ja Lavia
3. Köyliönjärven kansallismaisema, Köyliö ja Säkylä
4. Ahlaisten kulttuurimaisema, Pori
5. Yyteri, Pori

5.6.3 Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kulttuurihistorialliset ympäristöt

Museovirasto ja ympäristöministeriö (1993) ovat yhdessä inventoineet valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt, joilla tarkoitetaan rakennustaiteelliselta, kulttuurihistorialliselta tai ympäristön kannalta arvokkaita rakennettuja kokonaisuuksia. Satakunnasta inventointiin sisältyy yhteensä 85 aluetta ja kohdetta.

Maakunnallisesti arvokkaita kulttuurihistoriallisia alueita ja kohteita on inventoitu vuosina 1987 – 1988 ja jonka tulokset on julkaistu vuonna 1990 Satakunnan seutukaavaliiton Satakunnan rakennusperinne selvityksessä.

Satakunnan seutukaavassa 5 kulttuurihistoriallisesti arvokkaat ympäristöt on osoitettu osaluemerkinnällä kh. Valtakunnallisesti arvokkaita ympäristöjä seutukaavaan sisältyy yhteensä 65 kpl, yhteispinta-alaltaan noin 31 200 ha ja maakunnallisesti merkittäviä ympäristöjä 24 kpl, yhteispinta-alaltaan noin 8 800 ha. Kartassa 5 on esitetty Satakunnan seutukaavaan 5 sisältyvät valtakunnalliset arvokkaat maisema-alueet sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti arvokkaat kulttuurihistorialliset ympäristöt.

Maakunnallisesti merkittäviä kulttuurialueiden ja kohteiden tietoja on täydennetty ja saatettu osin ajantasalle vuosina 2004 – 2005 toteutetussa, Satakuntaliiton hallinnoimassa Satakunnan rakennusperintö-projektissa. Kulttuurihistorialliset ympäristöt käsitellään tarkemmin maakuntakaavan valmisteluvaiheenaineiston maiseman ja kulttuuriperinnön vaalimista koskevassa teemaraportissa.

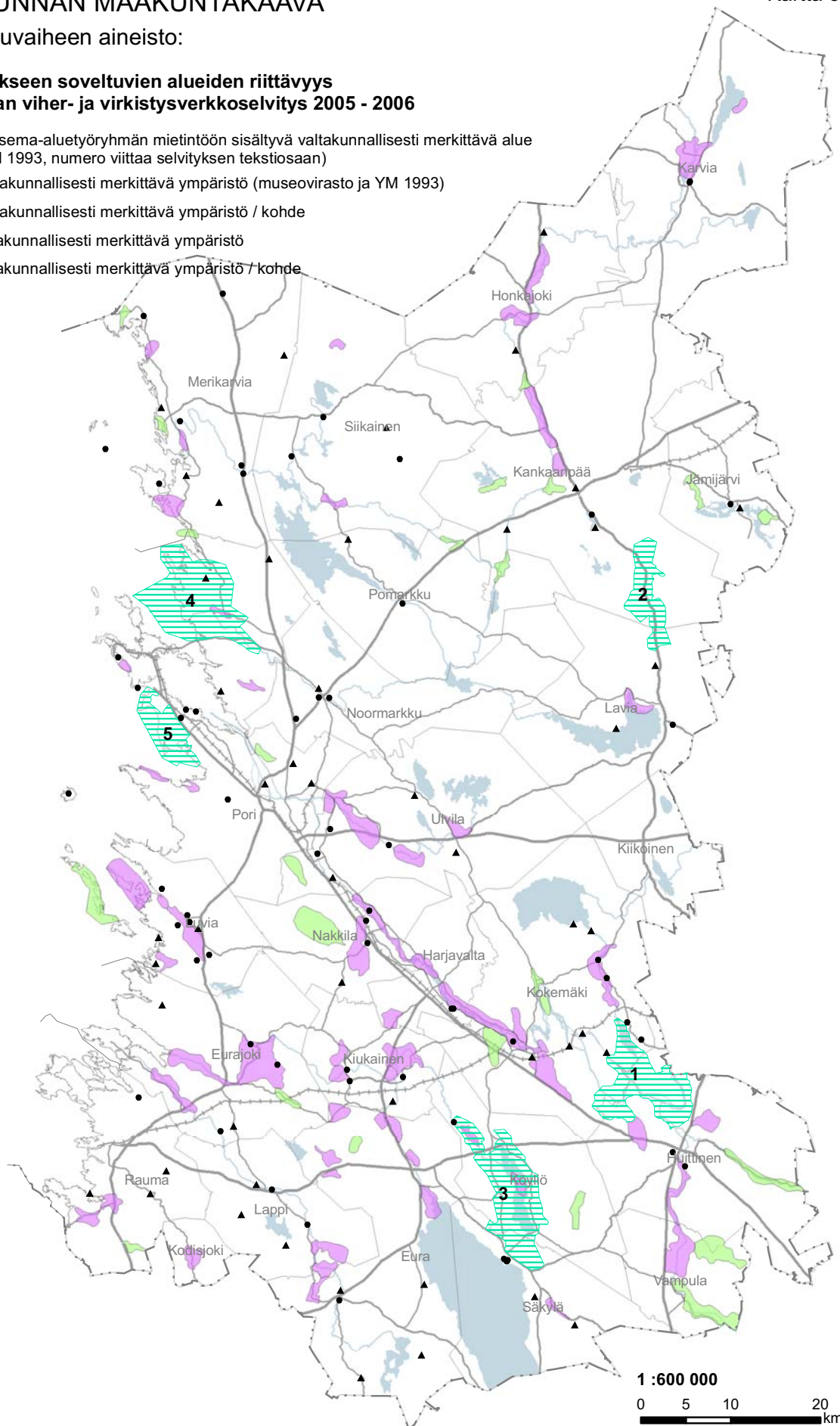
SATAKUNNAN MAAKUNTAKAAVA

Kartta 5

Valmisteluvaiheen aineisto:

7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys Satakunnan viher- ja virkistysverkkoselvitys 2005 - 2006

- Maisema-alueryhmän mietintöön sisältyvä valtakunnallisesti merkittävä alue (YM 1993, numero viittaa selvityksen tekstiosaan)
- Valtakunnallisesti merkittävä ympäristö (museovirasto ja YM 1993)
 - Valtakunnallisesti merkittävä ympäristö / kohde
- Maakunnallisesti merkittävä ympäristö
 - ▲ Maakunnallisesti merkittävä ympäristö / kohde

Lähde:
Satakunnan seutukaava 5

1 : 600 000

0 5 10 20 km

SATAKUNTALIITTO
20.6.2006 / EÄ, AL

5.7 Viherväylät ja -yhteydet

Viheryhteyksillä (voidaan käyttää myös nimitystä **viherkäytävät** tai **ekologiset yhteydet**) tarkoitetaan merkittävimpien viher-, virkistys- ja suojelualueiden välisiä, olemassa olevia tai tavoitteellisia yhteyksiä. Viheryhteydet ovat enemmän tai vähemmän luonnontilaisia, luonnon omia yhteyksiä, eivätkä ne sisällä välttämättä ollenkaan rakennettuja kulkuyhteyksiä. Viheryhteydet ovat ensisijaisesti maa- ja metsätalouskäytössä olevia alueita. Virkistys- ja suojelualueiden sekä niitä yhdistävien viheryhteyksien muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan **viherverkoksi**.

Ympäristöministeriön (2003) maakuntakaavamerkintöjä ja määräyksiä koskevan oppaan (10) mukaan:

Viheryhteys merkintää käytetään osoittamaan niitä virkistysalue- ja ekologiseen verkostoon liittyviä olemassa olevia tai tavoitteellisia yhteyksiä, joilla on valtakunnallista, maakunnallista tai seudullista merkitystä. Merkintään ei liity rakentamisrajoitusta, ellei sitä erikseen määrätä.

Maankäyttö- ja rakennuslain sekä valtakunnallisten alueidenkäyttö tavoitteiden mukaisesti maakuntakaavoituksessa on kiinnitettävä riittävästi huomiota mahdollisimman laajojen ja yhtenäisten luonnonalueiden säilymiseen ja vältettävä näiden alueiden tarpeetonta pirstoutumista. Samalla on mahdollisuuksien mukaan edistettävä suojelualueiden välisten ekologisten yhteyksien säilymistä esim. viherväyläverkoston avulla.

Hahmotettaessa viheryhteyksiä ja yhteystarpeita maakuntatasolla tarkastelun lähtökohtana on, miten merkittävimmät ja pinta-alaltaan laaja-alaisimmat viheralueet, virkistysalueet sekä suojelualueet yhdistyvät viheryhteyksin toisiinsa. Tarkastelussa hyödynnetään mahdollisimman monipuolisesti käytettävissä olevia tausta- ja lähdeaineistoja.

Viheryhteyksiä ja mahdollisia yhteystarpeita selvitettäessä on hyödynnetty seuraavia aineistoja:

- seutukaavan suojelu- ja luonnonsuojelualuevaraukset
- Satakunnan luonnonsuojeluselvityksen 1995 – 1998 kuntakartoitusaineisto
- Natura 2000 –verkosto
- seutukaavan ohjeelliset ulkoilureitit
- Satakunnan uhanalaiset elinympäristöt
- Suomen tärkeät lintualueet (FINIBA)
- valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet
- Porin metsäopiston opetusmetsäalueet
- turvetuotantoalueet

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen aineistoista on hyödynnetty seuraavia:

- suojelu- ja luonnonsuojelualueet
- virkistysalueet ja -kohteet
- ohjeelliset ulkoilu- ja retkeilyreitit yhteystarpeineen
- eläinten kulkureitit
- ympäristöarvoja omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet
- erityistä ulkoilunohjaamistarvetta omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet
- perinnemaisema-alueet

Edellä mainitut aineistot on yhdistetty samalle karttapohjalle Suomen ympäristökeskuksen Corine / CLC2000 –kartta-aineiston suo-, metsä-, pelto-, hietikko-, vesistö- ja rakennettujen (taajama ja teollisuus) alueiden kuviotietoihin ja näiden perusteella on hahmotettu viheryhteydet.

Satakuntaliitto tilasi helmikuussa 2006 Turun yliopiston Satakunnan ympäristöntutkimuslaitokselta asiantuntijalausunnon: **Maakunnan kannalta merkittävistä ekologisista yhteyksistä**. Lausunto haluttiin puolueettomalta taholta, joka tuntee maakunnan luonnon ominais- ja erityispiirteet. Lisäksi lausuntoon haluttiin yliopistotasoisista, tieteellistä syvyyttä ja asiantuntemusta.

Satakuntaliitto edellytti, että asiantuntijalausunnossa tulee esittää:

- karkea arvio ja perustelut siitä, miten ja missä voidaan edistää suojelualueiden välisten ekologisten yhteyksien säilymistä maakuntatasolla Satakunnassa
- arvio siitä, mitä pitää ottaa huomioon laadittaessa em. arviota laajempi ja seikkaperäisempi erillisselvitys: "Ekologiset yhteydet Satakunnassa".

Asiantuntijalausunnon (liite 2) pääkohdat on käsitelty selvityksen luvussa 5.7.2 Luonnonarvoltaan merkittävien alueiden väliset yhteydet.

5.7.1 Virkistysalueiden ja –reittien väliset toiminnalliset yhteydet ja yhteystarpeet

Virkistysalueiden ja reittien välisillä yhteyksillä ja yhteystarpeilla tarkoitetaan ensisijaisesti jo olemassa olevia virkistysalueita sekä ulkoilu- ja vaellusreittejä yhdistäviä, ulkoilijoiden ja vaeltajien käyttöön tarkoitettuja toteutettuja tai tavoitteellisia viheryhteyksiä. Virkistysalueiden ja reittien väliset yhteydet ja yhteystarpeet ovat enemmän tai vähemmän rakennettuja, ns. toiminnallisia yhteyksiä. Viheryhteyksien ja yhteystarpeiden osoittamiseksi on oma, aiempiin kaavoihin nähden uusi kaavamerkintä.

5.7.2 Luonnonarvoltaan merkittävien alueiden väliset ekologiset yhteydet

Luonnonarvoltaan merkittävien alueiden välisillä ekologisilla yhteyksillä tarkoitetaan ensisijaisesti jo olemassa olevien, suojelu- ja luonnonsuojelu- sekä muiden ympäristöarvoja omaavien alueiden välillä olevia yhteyksiä. Tavoitteena on, että luonnonarvoltaan merkittävien alueiden väliset yhteydet säilyisivät myös tulevaisuudessa riittävän leveinä ja yhtäjaksoisina viherkäytävinä.

Tietyn alueen ekologinen verkosto koostuu luonnon ydinalueista ja ekologisista käytävistä. **Luonnon ydinalueet** ovat yleensä rauhallisia, laaja-alaisia, eläimistölle tärkeitä, tavanomaisen maa- ja metsätalouden piirissä olevia metsäalueita. Kyseiset alueet ovat eliöiden levittäytymisen ja populaatiodynamiikan kannalta merkittäviä. **Ekologiset yhteydet** ovat puolestaan vaihtelevan levyisiä, metsä- ja peltoalueiden muodostamia katkeamattomia viherkäytäviä ydinalueelta toiselle, ja jotka mahdollistavat eläimistön liikkumisen alueiden välillä. Mitä leveämpi ekologinen käytävä on, sitä paremmin se toimii luonnon ydinalueita yhdistävänä väylänä (Väre 2001, Väre & Krisp 2005).

Maakunnan kannalta merkittävien ekologisten yhteyksien selvittämiseksi Satakuntaliitto tilasi helmikuussa 2006 Turun yliopiston Satakunnan ympäristöntutkimuslaitokselta asiantuntijalausunnon. Asiantuntijalausunto on tämän selvityksen liitteenä 2.

Seuraavassa on referoitu Turun yliopiston Satakunnan ympäristöntutkimuslaitokselta tilattua **"Maakunnan kannalta merkittävät ekologiset yhteydet"** asiantuntijalausuntoa. Lausunnon pääkohdissa todetaan mm.:

Ekologisilla käytävillä tarkoitetaan sellaisia alkuperäisen elinympäristön kaistaleita tai muita yhteyksiä, jotka liittävät erilliset elinympäristöt eli habitaattilaitut toisiinsa. Ekokäytävät voivat edustaa hyvin erilaisia habitaatteja ja olla vaihtelevankokoisia tarkastelumittakaavasta ja niitä hyödyntävistä lajistosta riippuen.

Ekokäytävän minimileveydeksi on arvioitu riittävän 30 – 40 metriä, mutta lajistosta riippumattoman ekokäytävän leveys on noin 200 metriä.

Elinympäristöjen muutokset ovat suurin sukupuuttojen aiheuttaja. Elinympäristöt voivat huonontua laadullisesti, tietyille lajille sovelias pinta-ala voi pienentyä tai aiemmin yhtenäiset habitaatit voivat pirstoutua elinkykyisille populaatioille riittämättömiksi aluesirpaleiksi.

Ekologiset käytävät lieventävät elinympäristöjen sirpaloitumisesta aiheutuvia ongelmia. Käytävien avulla luodaan leviämistä edistäviä tietyistä elinympäristöistä riippuville lajeille. Ekologisten yhteyksien merkitystä tarkasteltaessa ja käytäviä suunniteltaessa käytetään yleensä saarieliömaantieteen tai metapopulaatiobiologian malleja. Kumminkin tarkastelevat lajien säilymisedellytyksiä toisistaan erillään olevien elinympäristölaikkujen muodostamassa kokonaisuudessa. Metapopulaatiomallit ovat biologisesti realistisempia. Malleja hyväksikäyttäen voidaan laatia suojelusuunnitelmia suurille aluekokonaisuuksille.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä tulee huomioida mahdollisuudet suojelualueverkoston vahvistamiseksi maakunnallisesta näkökulmasta. Suojelualueverkostoa tulee vahvistaa siellä, missä verkosto on puutteellinen. Esimerkiksi turvetuotannolta säästyneillä luonnontilaisilla alueilla tulisi vahvistaa nykyistä suojeltuja suoalueita ja parantaa näin niiden välisiä yhteyksiä. Satakunnan pohjoisosassa metsäalueita on runsaasti luonnonympäristöinä, näillä on merkitystä ekologisina, luonnonsuojelualueita toisiinsa sitovina käytävinä. Luonnontilaiset ja luonnontilaiseen verrattavat alueet ovat vanhojen metsien vähäisyyden vuoksi alueella merkittävässä asemassa.

Tarvetta riittävän laajojen luonnonalueiden sekä niiden välisten yhteyksien turvaamiseen ja osoittamiseen maakuntakaavassa esiintyy tiheimmin asutuilla alueilla sekä sellaisilla alueilla, joilla alueidenkäyttöpaineet ovat suuret. Tiet tienvarsiasutuksineen ja peltoineen, voimalinjat sekä jokivarsien leveät käytävät muodostavat maakunnassa selkeät rajauslinjat. Erityinen jakaja on valtatie 2, luoden esteen eliöiden leviämiselle. Suunnittelussa on varattava riittävä määrä ekologistia yhteyksikäytäviä eliöiden leviämisen ja liikkumisen turvaamiseksi. Erityisen tärkeää tämä on valtatie 2:n kohdalla.

Lausunnossa koskien suosituksia maakunnan kannalta merkittävien ekologisten yhteyksien tutkimustarpeiksi todetaan:

Maakunnasta on laadittava luontotyyppi- ja lajikohtainen luonnonsuojelubiologinen ja alue-ekologinen analyysi. Analyysin tulee keskittyä:

- 1) niiden lajien ja luontotyyppien kartoittamiseen, joiden suotuisan suojeluntaso voidaan otaksua hyötyvän ekologisten yhteyksien lisäämisestä sekä*
- 2) konkreettisen toimenpide-ehdotuksen laatimiseen ekologisten yhteyksien parantamiseksi. Käytännössä on ensin selvitettävä, kuinka kattavasti suojelualueilla tietyt luontotyypit ovat edustettuina ja kuinka tiettyjen luontotyyppien välisiä yhteyksiä voitaisiin edistää.*

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen laadinnan aikana kävi ilmeiseksi, ettei Satakuntaliitolla ole maakuntakaavan valmisteluajataulu huomioon ottaen riittäviä taloudellisia ja henkilösursseja ekologistia yhteyksiä koskevan erillisselvityksen laatimiseksi maakuntakaavan tarpeita varten. Täten luonnonarvoltaan tärkeiden, ns. ydinalueiden välisiä viherkäytäviä / ekologistia yhteyksiä ei tulla viher- ja virkistysverkkoselvityksessä ehdottamaan nyt valmisteilla olevan maakuntakaavan valmisteluaineistoon.

Ekologisten yhteyksien kartoittaminen mm. tulevien maakuntakaavojen laadintaa silmällä pitäen edellyttää erillisselvityksen laatimista, jossa on tarpeen tarkastella Satakunnan ympäristöntutkimuslaitoksen lausunnossaan esille tuomia seikkoja.

5.7.3 Eläinten kulkureitit

Eliöiden kulkureiteillä tarkoitetaan eläinten ja kasvien yleisemmin käyttämiä kulku- ja leviämisväyliä ja -reittejä. Ihmisen toimesta tapahtuvat, huomattavat luonnonolojen muutokset, kuten liikenneväylien rakentaminen, muut luonnonympäristöä pirstoavat rakennushankkeet sekä laaja-alaiset metsienkäsittelytoimet voivat olennaisesti vaikuttaa eläinten käyttäytymiseen niiden etsiessä uusia kulkuyhteyksiä. Eläinten kulkureittien käyttöaste vaihtelee vuodenajan mukaan johtuen mm. lisääntymis- ja talvehtimisalueiden sijainnista, ravinnonhausta sekä hirvieläinten osalta osin myös metsästyksestä (Hellsten 2005).

Maakuntakaavan sisältöä ja esitystapaa koskevan ympäristöministeriön (2002 a) oppaan (6) mukaan vilkkaasti liikennöidyt sekä suuret liikenneväylät muodostavat esteen eläimien liikkumiselle, jonka johdosta liikenne-esteen ylittämisen tai alittamisen eläimille mahdollistavia rakenteita koskevat tarpeet tulisi tunnistaa jo maakuntakaavassa.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä keskityttiin tarkastelemaan vain hirvieläinten yleisimmin käyttämiä valtateiden ylityspaikkojen sijaintitietoja, jotka saatiin Satakunnan riistanhoitopiiriltä. Tiedot eläinten kulkureiteistä antavat osaltaan taustatietoa selvittäessä luonnonarvoltaan merkittävien alueiden välisiä viheryhteyksiä ja ekologisia käytäviä.

Kartassa 6 on esitetty Satakunnan riistanhoitopiirin (2005) tietoihin perustuen hirvien yleisimmät valtateiden (punaiset nuolet) ja Kokemäenjoen (siniset nuolet) ylityspaikat.

Valtatiellä 2: Huittisten ja Vampulan raja-alue
Kokemäen kaakkoispuoli

Valtatiellä 8: Rauman eteläpuoli
Eurajoen ja Luvian kuntien raja-alue
Porin ja Noormarkun raja-alue
Isojärven pohjoispuoleinen alue

Valtatiellä 11: Sääksjärven luoteispuoleinen alue

Valtatiellä 12: Euran ja Lapin kuntien raja-alue sekä Köyliönjärven itäpuoleinen alue

Valtatiellä 23: Noormarkun ja Pomarkun kuntien raja-alue.

Hirvien merkittävimmät Kokemäenjoen ylityspaikat ovat Harjavallan ja Nakkilan raja-alue sekä Kokemäenjoen suisto Porissa.

Eläinten kulkureittejä ja eläinten liikkumista valtateiden poikki mahdollistavia rakenteita ei sisällytetä maakuntakaavaan valmisteluaineistoon.

SATAKUNNAN MAAKUNTAKAAVA

Kartta 6

Valmisteluvaiheen aineisto:

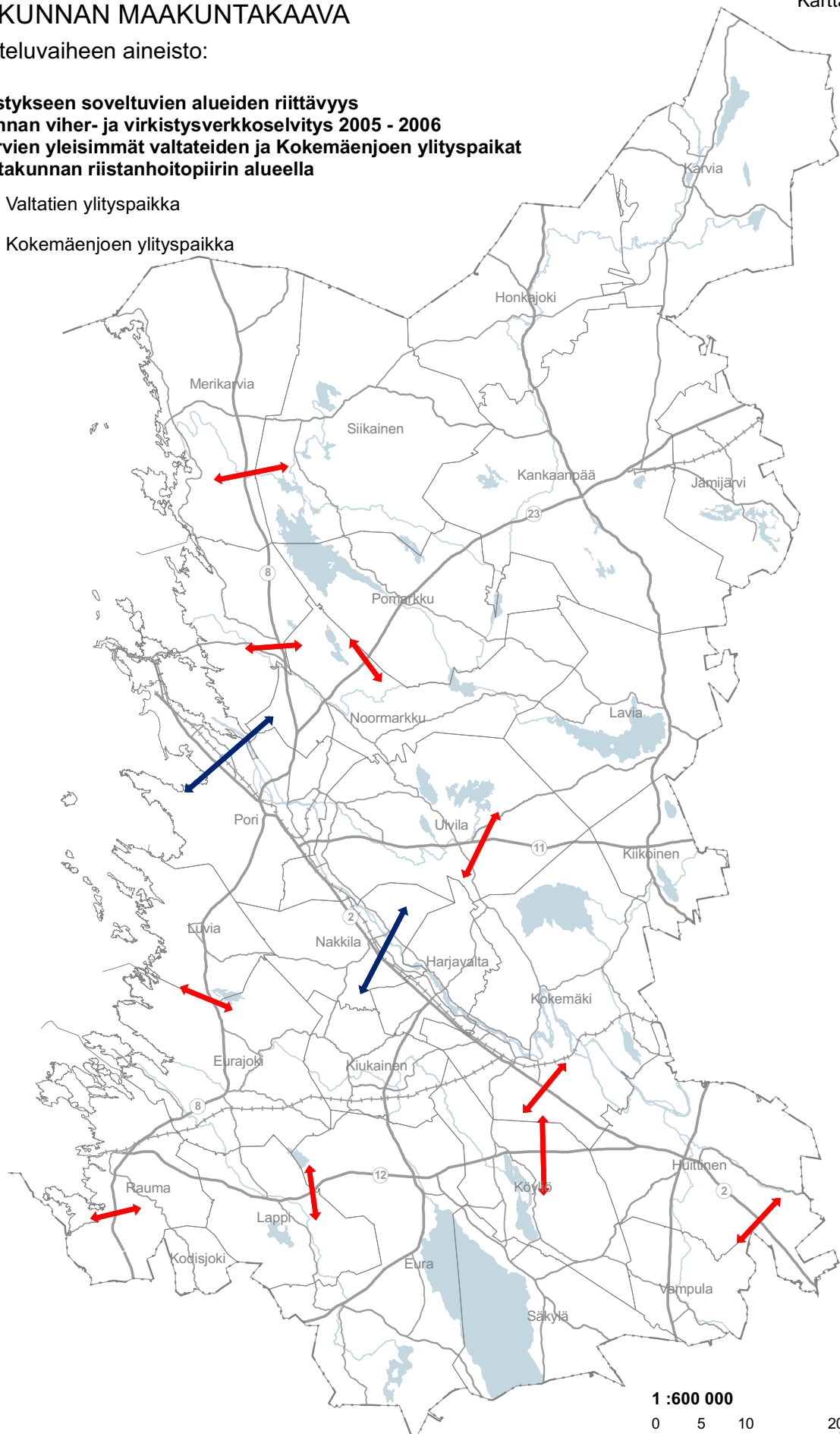
7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

Satakunnan viher- ja virkistysverkkoselvitys 2005 - 2006

- Hirvien yleisimmät valtateiden ja Kokemäenjoen ylityspaikat
Satakunnan riistanhoitopiirin alueella

↔ Valtatien ylityspaikka

↔ Kokemäenjoen ylityspaikka

Lähde:
Satakunnan riistanhoitopiiri 20.6.2005

1 : 600 000

0 5 10 20 km

SATAKUNTALIITTO
1.9.2005 / EÄ, KP, AL

5.8 Erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet

Luonnon virkistyskäytön kannalta merkittäviä aluekokonaisuuksia varsinaisten virkistysalueiden ohella ovat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on katsottu olevan erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta. Kyseisille alueille suuntautuu merkittävää ulkoilupainetta ja alueille on tarkoitus sijoittaa ulkoilun ohjaamistarpeen vuoksi ulkoilupolkuja ja -reittejä, levähdystukikohtia sekä muita ulkoilua palvelevia tukitoimintoja. Alueiden suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota maa- ja metsätalousmaan säilymisen lisäksi ulkoilupolkujen ja -reittien järjestelymahdollisuuksiin sekä ulkoilusta aiheutuvia haittoja vähentämiseen. Alueet osoitetaan kaavoissa MU-merkinnällä.

Satakunnan seutukaavaan 5 sisältyy yhteensä 15 MU-aluevarausta, joiden yhteispinta-ala on noin 4 700 hehtaaria. Alueet ovat ensisijaisesti niitä, joilla on sijaintinsa tai luonnonolosuhteidensa puolesta odotettavissa jokamiehenoikeuden ylittävää ulkoilu- ja virkistyskäytön painetta, mutta joka ei kuitenkaan edellytä alueiden varaamista varsinaiseen virkistyskäyttötarkoitukseen.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen kuntakyselyn yhteydessä talvella 2005 kunnilta ei varsinaisesti tiedusteltu maa- ja metsätalousvaltaisiin, ulkoilun ohjaamistarvetta omaaviin alueisiin kohdistuvia muutos-, tarkistus- tai täydennystarpeita. Selvityksen laadinnan aikana nousi kuitenkin esille eräiden seutukaavan MU-alueiden muutosehdotuksia. Seuraavassa on viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitykset MU -alueita koskevista muutoksista ja tarkistuksista.

Alueita, joita muutokset koskevat ovat perusteluineen:

- Eurajoella Pinkjärven alue (MU-5): Alue sijoittuu luonnonsuojelulaille toteutettavalle Natura-alueelle. Alue muutetaan Naturan mukaisesti luonnonsuojelualueeksi.
- Huittisissa Vihkimysvuoren - Pyölönvuoren alue (MU-99): Alue sijoittuu Kännönvuoren-Vihkimysvuoren-Pyölönvuoren väliselle alueelle, joka on Huittisten kaupungin osayleiskaavaehdotuksessa 2010 osoitettu yhtenäiseksi, lähes 280 hehtaarin laajuiseksi virkistysalueeksi. Alue muutetaan virkistysalueeksi samalla kun sen aluerajausta tarkistetaan.
- Kokemäellä Lievijärven alue (MU-237): Kauvatsajoen, Lievijärven ja Kuoppalanjoen osayleiskaavaehdotuksessa Lievijärveä ympäröivät maa-alueet on osoitettu MU-alueeksi rantaviivaa noudattaen. Alueen rajausta tarkistetaan osayleiskaavan mukaisesti.
- Porissa Landskatan alue (MU-242): Satakunnan luonnonsuojeluselvityksessä 1995 – 1998 Landskatan alue on esitetty uudeksi luonnonsuojelualueeksi. Pohjois-Porin osayleiskaavassa alue on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta ja ympäristöarvoja. Alue muutetaan maa- ja metsätalousvaltaiseksi ympäristöarvoja omaavaksi alueeksi (MY) samalla kuin sen rajausta tarkistetaan.
- Noormarkussa ja Porissa Poosjoen alue (MU-2): Satakunnan luonnonsuojeluselvitykseen 1995 – 1998 sisältyvät Lampinkosken luontopolkualue ja Kivijärven alueet sijoittuvat Poosjoen alueen (MU-2) sisään. Kyseiset alueet esitetään osoitettavan MY-alueiksi, minkä seurauksena Poosjoen MU –2 aluerajausta tarkistetaan.

Paikallisesti merkittäviksi mm. pienialaisuutensa johdosta, tai että alue palvelee vain yhden kunnan asukkaiden ulkoilutarvetta selvityksessä on luokiteltu seuraavat seutukaavan 5 MU - alueet. Alueita ei täten esitetä maakuntakaavan valmisteluaineistoon:

- Juminsaari (MU-241), Jämijärvellä
- Kuminanpää (MU-43), Lappi
- Mäyränkallio (MU-79), Säkylä
- Lehtisaari – Korpisaari (MU-67), Siikainen

Seutukaavan MU-alueet, joihin ei ole todettu kohdistuvan muutos- tai tarkistustarpeita ovat:

- Pitkäjärven eteläpuoli (MU-155) Kokemäellä
- Luvian saaristo (MU- 4) Luvialla
- Massin alue (MU-3) Nakkilassa ja Ulvilassa
- Gummandooran ympäristö (MU-1) Porissa
- Preiviikinkangas (MU-57) Porissa
- Uksjärvi (MU-98), Porissa

Kuntavastausten sekä alemman asteisten kaavojen perusteella selvityksessä esitetään seutukaavan yhden lähivirkistysalueen (VL) muuttamista MU-alueeksi.

Kokemäellä Hassalanniemi (VL-292): Kokemäen kaupunki kehittää virkistystoimintaa ensisijaisesti Pitkäjärven alueelle. Hassalanniemestä on purettu siellä aiemmin sijainneet hyppymäki sekä valaistu pururata, eikä yksityisten omistuksessa olevien alueiden vuokrasopimuksia ole jatkettu. Alueelle ei kohdistu merkittävää virkistyskäyttöistä painetta, mutta alueen käyttöä ulkoilualueena halutaan kuitenkin edelleen ohjata.

5.9 Muut maa- ja metsätalousvaltaiset alueet

Maakuntakaavan valmisteluaineistossa mahdollisesti esitettäviä muita maa- ja metsätalousvaltaisia alueita ei ole käsitelty viher- ja virkistysverkkoselvityksessä. Näitä alueita koskeva tarkastelu tehdään maakunnan alue- ja yhdyskuntarakenteen analyysin yhteydessä. Maakunnan alue- ja yhdyskuntarakenteen nykytilan selittämiseksi ja aluerakennetta koskevien analyysimenetelmien kehittämiseksi Satakuntaliitto on käynnistänyt 2006 EU –osarahoitteisen hankkeen (MARA).

6. VIHHER- JA VIRKISTYSVERKON OSOITTAMISESTA MAAKUNTAKAAVASSA

6.1 Vaihtoehtojen vertailu

Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä tehdään esitys siitä, miten selvitykseen sisältyvät eri teema-alueet / maankäyttöluokat käsitellään Satakunnan maakuntakaavan valmisteluvaiheen aineistona.

Selvityksen esitykset perustuvat erilaisten varausvaihtoehtojen analyysiin (luvut 6.1.1 – 6.1.4). Paikkatietoaineiston avulla. Keskeistä aineistoa ovat olleet Satakunnan seutukaava 5, Natura 2000 –verkosto, Satakunnan luonnonsuojeluselvitys 1995 – 1998 sekä kuntien eriaisteiset kaavat. Maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitettävät alueiden raja- ja kaavamerkinnot täsmentyvät viher- ja virkistysverkkoselvityksen luonnoksesta saatavan palautteen sekä maakuntakaavan koko valmisteluaineiston yhteensovittamisen pohjalta.

Seuraavassa on käsitelty viher- ja virkistysverkkoselvityksen eri teema-alueet ja niiden tarkasteluvaihtoehdot.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen teema-alueiden maankäyttöluokittaiset perustellut aluevarausesitykset käsitellään selvityksen luvussa 6.3.

6.1.1 Suojelu-, luonnonsuojelu- ja Natura 2000-verkoston alueet

Suojelu- ja luonnonsuojelualueiden osalta tarkasteluvaihtoehtoja on 4, jotka ovat:

Vaihtoehto 1 (VE1) = Satakunnan seutukaavan 5 aluevaraukset

Vaihtoehto 2 (VE2) = Natura 2000 –verkoston alueet sekä Satakunnan luonnonsuojeluvuoksen 1995 – 1998 suojelualue-ehdotukset

Vaihtoehto 3 (VE3) = Viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitykset aluevarauksiksi

Vaihtoehto 4 (VE4) = Avoin. Vaihtoehdon sisältö tarkentuu viher- ja virkistysverkkoselvityksen luonnoksesta saatavien mahdollisten lausuntojen ja palautteiden perusteella.

Satakunnan seutukaavassa 5 suojelualueet on osoitettu kaavamerkinnällä S ja luonnonsuojelualueet kaavamerkinnällä SL.

Niiden Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden, jotka sijoittuvat Hämeenkaan – Pohjankankaan ja Säkylänharjun, puolustusvoimien käytössä oleville alueille, maankäyttöluokkaa tai aluevarauksen merkintää ei ole käsitelty viher- ja virkistysverkkoselvityksessä. Puolustusvoimien käytössä olevat alueet ovat erityistoimintojen alueita, joita tarkastellaan muussa yhteydessä.

Viher- ja virkistysverkkoselvitykseen liiteosan taulukossa 1 on lueteltu Natura 2000 –verkoston alueet Satakunnassa. Taulukoissa 2 ja 3 on viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitys maakuntakaavan valmisteluaineistoksi koskien suojelu- ja luonnonsuojelualuevarauksia.

Teemakartassa 1 on viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitys maakuntakaavan valmisteluaineistoksi koskien suojelu-, luonnonsuojelu- ja Natura 2000 –verkoston alueita.

6.1.2 Ympäristöarvoja sekä ulkoilun ohjaamistarvetta omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet

Ympäristöarvoja omaavien maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden osalta tarkasteluvaihtoehtoja on 3, jotka ovat:

Vaihtoehto 1 (VE1) = Satakunnan seutukaavan 5 aluevaraukset

Vaihtoehto 2 (VE2) = Viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitykset aluevarauksiksi

Vaihtoehto 3 (VE3) = Avoin. Vaihtoehdon sisältö tarkentuu viher- ja virkistysverkkoselvityksen luonnoksesta saatavien mahdollisten lausuntojen ja palautteiden perustella.

Satakunnan seutukaavassa 5 ympäristöarvoja omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet on osoitettu kaavamerkinnällä MY. Perinnemaisemat on osoitettu kaavamerkinnällä MY1.

Maakuntakaavan merkintöjä ja määräyksiä käsittelevän ympäristöministeriön oppaan mukaan ympäristöarvoja omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet osoitetaan MY –kaavamerkinnällä; perinnemaisemille ei ole omaa kaavamerkintää. Maakuntakaavan valmisteluaineistossa perinnemaisemat esitetään MY-p merkinnällä erotukseksi muista pienialaisista maa- ja metsätalousvaltaisista, ympäristöarvoja omaavista alueista. Ympäristöarvoja omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on ulkoilun ohjaamistarvetta osoitetaan kaavoissa kaavamerkinnällä MU.

Tämän teeman yhteydessä käsitellään myös ne Metsähallituksen hallinnassa olevat valtion maat, joihin Porin metsäopistolla on käyttöoikeussopimus opetusmetsinä. Käyttöoikeussopimuksen mukaan metsäopisto voi käyttää alueita havainto-, tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoimintaan sekä opetukseen liittyviin työharjoituksiin. Opetusmetsäaloja on 2 kpl ja ne molemmat sijaitsevat Ulvilan kaupungissa. Opetusmetsien yhteispinta-ala on lähes 740 hehtaaria. Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä opetusmetsästä käytetään kaavamerkintää M-o.

Viher- ja virkistysverkkoselvitykseen liiteosan taulukoissa 4, 5 ja 6 on luettelo selvityksessä maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitettävistä ympäristöarvoja sekä ulkoilun-ohjaamistarvetta omaavista maa- ja metsätalousvaltaisista aluevarauksista.

Teemakartassa 1 on viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitys maakuntakaavan valmisteluaineistoksi koskien ympäristöarvoja omaavista maa- ja metsätalousvaltaisista alueista sekä opetusmetsistä. Teemakartassa 2 on selvityksen esitys maa- ja metsätalousvaltaisista alueista, joilla on ulkoilun ohjaamistarvetta.

6.1.3 Virkistysalueet ja -kohteet

Virkistysalueiden ja -kohteiden osalta tarkasteluvaihtoehtoja on 4, jotka ovat:

Vaihtoehto 1 (VE1) = Satakunnan seutukaavan 5 aluevaraukset

Vaihtoehto 2 (VE2) = Virkistysalueita ja -kohteita koskevat vuoden 2005 kuntakyselyn vastaukset

Vaihtoehto 3 (VE3) = Viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitykset alue- ja kohdevarauksiksi

Vaihtoehto 4 (VE4) = Avoin. Vaihtoehdon sisältö tarkentuu viher- ja virkistysverkkoselvityksen luonnoksesta saatavien mahdollisten lausuntojen ja palautteiden perustella.

Satakunnan seutukaavassa 5 on osoitettu kahden tyyppisiä virkistysalueita: VL kaavamerkinnällä lähivirkistysalueet ja VR kaavamerkinnällä retkeily- ja ulkoilualueet. Seutukaavassa virkistyskohteina on esitetty myös uimarannat V1 sekä venesatamat ja rantautumispaikat V2 merkinnöillä. Maakuntakaavassa virkistysalueita ei erotella käyttötarkoituksensa tai sijaintinsa mukaan, vaan kaikki virkistystä palvelevat alueet osoitetaan samalla yleismerkinnällä V.

Viher- ja virkistysverkkoselvitykseen liiteosan taulukossa 7 on luettelo selvityksessä maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitettävistä virkistysalueista ja -kohteista.

Selvityksen teemakartalla 2 on viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitys maakuntakaavan valmisteluaineistoksi koskien virkistysalueita ja -kohteita.

6.1.4 Reitit, reitistöt sekä niiden yhteystarpeet

Reittien, reitistöjen sekä niiden yhteystarpeiden osalta tarkasteluvaihtoehtoja on 4, jotka ovat:

Vaihtoehto 1 (VE1) = Satakunnan seutukaavan 5 ohjeelliset reitistöt

Vaihtoehto 2 (VE2) = Reittejä ja niiden yhteystarpeita koskevat kuntakyselyn 2005 vastaukset

Vaihtoehto 3 (VE3) = Viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitykset reiteiksi, reitistöiksi sekä yhteystarpeiksi

Vaihtoehto 4 (VE4) = Avoin. Vaihtoehdon sisältö tarkentuu viher- ja virkistysverkkoselvityksen luonnoksesta saatavien mahdollisten lausuntojen ja palautteiden perustella.

Seutukaavassa on osoitettu ohjeelliset ulkoilu- ja melontareitit sekä merialueiden vene- ja laivaväylät. Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä tarkastellaan seuraavia reittityyppejä:

- ohjeelliset ulkoilu-, retkeily- ja vaellusreitit yhteystarpeineet
- kanoottiretkelyyn soveltuvat jokialueiden ohjeelliset melontareitit
- merialueiden veneväylät ja -reitit
- merialueiden laivaväylät
- valtakunnallinen polkupyöräilyreitistö
- ohjeelliset ylimaakunnalliset moottorikelkkareitit / -urat yhteystarpeineen

Teemakartassa 2 on viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitykset maakuntakaavan valmisteluaineistoiksi koskien eri reittityyppejä yhteystarpeineen.

6.2 Viher- ja virkistysverkkoa täydentävät erityisalueet

6.2.1 Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet

Luonnonarvojen vaalimista koskevan maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä valtakunnallisten alueidenkäyttö tavoitteiden mukaan maakuntakaavassa tulee mahdollisuuksien mukaan esittää luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue (luo-alue) on kaavamerkintänä uusi, jota voidaan käyttää mm. silloin, kun alueella on erityyppisiä, merkittäviä luonto- ja ympäristöarvoja ja alueeseen kohdistuu useita erilaisia käyttötarkoituksia.

Luo -aluemerkintä ei osoita alueen päämaankäyttöä, vaan on osa-aluemerkintä ja on sisälöltään ensisijaisesti informatiivinen. Luo -alueita ei ole tarkoitus suojella luonnonsuojelulaille eikä niitä siten tule rinnastaa suojelu- tai luonnonsuojelualueiksi. Merkinnällä halutaan tuoda ilmi alueeseen liittyviä luontoarvoja sekä niiden huomioon ottamista maankäytön ja alueelle kohdistuvien erilaisten toimenpiteiden suunnittelussa. Luo -merkinnän tarkoituksena on, että eri sektoreiden toimenpiteet kyseisillä alueilla toteutetaan luonnonarvot huomioiden ottaen.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä esitetään maakuntakaavan valmisteluaineistoon kolme luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeää osa-alueita. Nämä ovat Haapakeitaan luo-alue (n. 12 770 ha) Honkajoen ja Siikaisten kunnissa, Koskeljärven luo-alue (n. 6 950 ha) Eurassa sekä Jämijärven – Mertiöjärven luo-alue (n. 4 430 ha) Jämijärven kunnassa.

Merkintä sallii alueen käytön maa- ja metsätalouteen, maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen, pysyvään haja- ja loma-asutukseen sekä jokamiesoikeudella tapahtuvaan virkistyskäyttöön. Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät luo-alueet eivät siten rajoita maa- ja metsätalouden harjoittamista tai rakentamista. Kaavamerkinnällä ei ole myöskään vaikutusta maatalouden ympäristötuen erityistukien hakumenettelyyn eikä tukien myöntämiseen.

Teemakartalla 1 on viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitys maakuntakaavan valmisteluaineistoksi koskien luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita.

6.2.2 Kansallinen kaupunkipuisto

Maakunnan ainoa kansallinen kaupunkipuisto sijaitsee Porissa. Kansallista kaupunkipuistoa voidaan pitää viher- ja virkistysverkkoa täydentävän osana. Kaupunkipuisto osoitetaan maakuntakaavan valmisteluaineistossa ympäristöministeriön vuonna 2002 tekemän perustamispäätöksen mukaisesti. Kansallisen kaupunkipuiston pinta-ala on lähes 950 hehtaaria. Kansallinen kaupunkipuisto esitetään viher- ja virkistysseelvityksen teemakartalla 2.

6.2.3 Satakunnan melutasoltaan hiljaiset alueet

Satakunnan maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitetään osoitettavan osa-aluemerkinnällä (hil) yhteensä 5 melutasoltaan hiljaista aluetta. Ehdotetut alueet muodostavat selkeimmät melutasoltaan muuta ympäristöä hiljaisemmat aluekokonaisuudet hiljaisuuden kokemisen kannalta ja on perusteltua esittää omina kokonaisuuksina maakuntakaavassa. Alueet ovat:

1. Mustasaarenkeitaan suoalue (pinta-ala noin 19 km²), Siikaisten kunnassa.
2. Joutsijärven pohjoispuolinen metsäalue (pinta-ala noin 49 km²), Ulvilan kaupungissa
3. Koskeljärven etelä- ja keskiosat (pinta-ala noin 10 km²), Euran kunnassa
4. Säpin saari ja Luvian ulkosaaristo (pinta-ala noin 75 km²), Luvian kunnassa
5. Ouran saaristo (pinta-ala noin 30 km²), Merikarvian kunnassa

Ehdotetut osa-aluevaraukset perustuvat ”Satakunnan melutasoltaan hiljaiset alueet” –teemaselvityksen esitykseen maakuntakaavan valmisteluaineistossa huomioonotettavista melutasoltaan hiljaisista alueista. Kyseiset osa-alueet on sisällytetty viher- ja virkistys selvitykseen, sillä ne täydentävät osaltaan Satakunnan viher- ja virkistysverkkoa. Luonnossa viihtymistä ja virkistäytymistä alentavat olennaisesti erilaiset melua aiheuttavat toiminnot. Melutasoltaan hiljaiset alueet esitetään viher- ja virkistysverkkoselvityksen teemakartalla 2.

6.3 Selvityksen esitykset teema-alueiden esittämisestä maakuntakaavassa

Tässä selvityksen perusteluosiossa on esitys viher- ja virkistysverkko teemaan sisältyvien alueiden, kohteiden, reittien ja niiden yhteystarpeiden kaavamerkinnöiksi ja merkintöjen sisällöiksi, merkintöjä koskeviksi määräyksiksi ja suosituksiksi. Lisäksi määritellään maakuntakaavan valmisteluaineistoon selvityksessä esitettävien alueiden, kohteiden ja reittien vaarusperustelut. Selvityksen esitykset pohjautuvat luvussa 6.1 käsiteltyihin selvityksen vaihtoehtoesityksiin. Alueiden raja- ja kaavamerkinnät täydentyvät viher- ja virkistysverkkoselvityksen luonnoksesta saatavan mahdollisen palautteen perusteella.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitykset käsitellään maankäyttöluokittain.

Lukuun 6. liittyvissä selvityksen liiteosan taulukoissa 1-8 esitetään viher- ja virkistysverkkoselvityksen aluevarausaineisto maankäyttöluokittain.

6.3.1 Natura-alueet

Natura 2000 -verkkoon kuuluva alue

Merkinnällä osoitetaan valtioneuvoston päätösten mukaisesti Natura 2000 –verkkoon kuuluvat alueet. Alueen suojeluarvojen huomioon ottamisesta on säädetty luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:ssä.

Suunnittelumääräys:

Alueelle tai sen läheisyyteen ei tule suunnitella toimenpiteitä, jotka voivat olennaisesti heikentää tai vaarantaa niitä alueen luonto- ja ympäristöarvoja, joiden perusteella alue on sisällytetty Natura 2000 –verkkoon.

Perustelut

Natura 2000-verkkoon sisältyvät alueet esitetään Satakunnan maakuntakaavan valmisteluaineistossa valtioneuvoston Natura -pätösten mukaisesti. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että maakuntakaavoituksessa otetaan huomioon luonnonarvojen vaalimista koskevat valtakunnalliset suojeluohjelmat, joista Natura 2000 –verkosto on yksi tärkeimmistä.

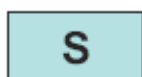
Natura-verkosto koostuu lintudirektiivin mukaisista linnustonsuojelualueista sekä luontodirektiivin perustuvista luontotyyppien ja luonnonvaraisen eläimistön ja kasuston suojelualueista. Natura 2000 –verkosto muodostuu pääosin valtioneuvoston hyväksymistä valtakunnallisista suojeluohjelmien alueista sekä perustetuista luonnonsuojelualueista. Valtioneuvoston päätöksissä on kunkin Natura –verkkoon kuuluvan alueen osalta osoitettu se lainsäädäntö, joka mukaisesti kyseisen alueen luonnonarvojen suojelu toteutetaan.

Aluekohtaisten suojelutavoitteiden perustana ovat kunkin alueen tietolomakkeelta ilmenevät luontotyytit ja -lajit. Natura –verkoston tavoitteena on turvata luonnon monimuotoisuuden säilyminen.

Natura 2000 –verkostoon kuuluvilla alueilla tavoitteena on estää haitalliset luonnontilan muutokset sekä alueiden ulkopuolelta aiheutuvat haitalliset vaikutukset. Natura 2000 –verkoston suojeluarvojen säilyttäminen ja suojelutavoitteiden saavuttaminen saattaa täten aiheuttaa tiettyjä maankäyttöön tai toimintojen sijoitteluun liittyviä rajoituksia Natura-alueiden läheisille, ulkopuolisille alueille. Natura –verkostoon kuuluvilla alueilla voi jatkua sellainen, jo olemassa oleva, vakiintunut toiminta, joka ei uhkaa alueiden luonnonarvojen säilymistä.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen liiteosan taulukossa 1 on listattu Natura 2000-verkoston alueet Satakunnassa eli selvityksen esitys maakuntakaavan valmisteluaineistoon sisällytettävistä Natura-alueista.

6.3.2 Suojelu- ja luonnonsuojelualueet sekä kohteet

Suojelualue

Merkinnällä osoitetaan ne suojelualueet, jotka voidaan toteuttaa joko luonnonsuojelulain tai muun lainsäädännön perusteella. Alueella on lähtökohtaisesti voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suojelumääräys:

Alueella ei saa toteuttaa sellaisia toimenpiteitä tai hankkeita, jotka voivat oleellisesti vaarantaa tai heikentää alueen suojeluarvoja.

Perustelut

Suojelualueiksi osoitetaan ne Natura 2000 -verkostoon sisältyvät maa-alueet ja alueiden osat, jotka valtioneuvoston Natura –päätösten mukaan on tarkoitettu toteutettavaksi maankäyttö- ja rakennuslain ja maankäyttö- ja rakennuslain / vesilain perusteella. Vesialueilla toteutettavia, Naturaan kuuluvia vesialueita ei osoiteta suojelualueiksi.

Suojelualueiksi osoitetaan myös ne valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja seudullisesti arvokkaat luontoarvoja omaavat alueet, joilla on suojellusta merkitystä. Suojelualueiden toteutus tapahtuu ensisijaisesti jollain muulla lainsäädännöllä kuin luonnonsuojelulailla, esim. alemman asteen kaavoituksen kautta maankäyttö- ja rakennuslailla. Yksityiskohtaisemman maankäytön suunnittelun yhteydessä päätetään eri tyyppisiin suojeluarvoihin liittyvien kysymysten osalta tarkemmin, miten alueiden suojelu on tarkoitus käytännössä toteuttaa.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitys alueiden rajaus- ja kaavamerkinnoiksi pohjautuu Satakunnan seutukaavan 5 suojelualue- ja kohdevarauksiin, Satakunnan luonnonsuojeluselvityksen 1995 – 1998 ehdotuksiin, niiden perusteella tehtyihin Satakunnan seutukaavaan 5 sisältyvien aluevarausten tarkistuksiin, kuntien eriasteisiin kaavatietoihin, alueelliselta ympäristökeskukselta ja alueelliselta metsäkeskukselta saatuihin täydentäviin tietoihin ja kannanottoihin. Lisäksi eräiden alueiden nykytila ja suojeluarvo selvitettiin kesällä 2005 tehdyissä maastotarkastuksissa.

Satakunnan seutukaavaan 5 nähden uusina suojelualueina ja -kohteina maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitetään Satakunnan luonnonsuojeluselvityksessä 1995 –1998 suojeluarvoltaan kansainvälisesti, valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti arvokkaiksi luokitellut alueet, jotka viher- ja virkistysverkkoselvityksessä tehtyjen eriasteisten karsintojen, vaihtoehtotarkastelujen ja arviointien kautta ovat nousseet esille.

Uusina suojelualuevarauksina esitettyjen alueiden valintaan ovat ensisijaisesti vaikuttaneet mm. kyseisten alueiden luontotyytit, niiden vähäisyys, harvinaisuus ja uhanalaisuus Satakunnassa. Kyseisiä luontotyyttejä ovat mm. luonnontilaiset, ojitamattomat suot (esim. letot), kosteikot, lähteet, purot ja suvannot, vanhat ja varttuneet metsät sekä merenrannikon fladat ja lintuluodot. Uusina suojelualueina esitettäviä alueita, niiden rajauksia ja valintakriteerejä on käsitelty mm. Lounais-Suomen ympäristökeskuksen ja ympäristöministeriön kanssa käydyissä työneuvotteluissa.

Niitä Satakunnan seutukaavan 5 suojelualueita, joiden on Satakunnan luonnonsuojeluselityksessä 1995 – 1998 tai muun käytettävissä olleen aineiston ja tiedon perusteella todettu menettäneen suojeluarvonsa (taantuneet) niin, etteivät ne enää täytä maakuntakaavan suojelualueille asetettavia kriteerejä, ei-esitystä sisällytettävän maakuntakaavan valmisteluaineistoon. Lisäksi ne seutukaavan suojelualueet, jotka on tässä selvityksessä luokiteltu suojeluarvoiltaan paikallisesti merkittäviksi, eivät sisälly maakuntakaavan valmisteluaineistoon. Edellä mainitut alueet esitetään siis seutukaavaan nähden poistettaviksi.

S Suojelukohde

Merkinnällä osoitetaan ne suojelukohdeet, jotka voidaan toteuttaa joko luonnonsuojelulain tai muun lainsäädännön perusteella. Kohteella on lähtökohtaisesti voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suojelumääräys:

Kohteella ei saa toteuttaa sellaisia toimenpiteitä ja hankkeita, jotka voivat oleellisesti vaarantaa tai heikentää kohteen suojeluarvoja.

Suojelukohdeet ovat pienialaisia suojeltavaksi tarkoitettuja kohteita, joita ei maakuntakaavan mittakaava huomioon ottaen voida esittää aluemerkinällä.

Suojelukohdeiden varausperusteet ja tarkastelutavat ovat samat kuin suojelualueiden.

S Suojelun viivamerkintä

Merkinnällä osoitetaan ne seudullisesti tai maakunnallisesti merkittävät suojeltavat luonnontilaiset joen- ja puronuomat, jotka voidaan toteuttaa joko luonnonsuojelulain tai muun lainsäädännön perusteella. Suojelu toteutetaan ensisijaisesti vesilain säädösten mukaan.

Suojelumääräys:

Joenuomassa ja purossa ei saa toteuttaa sellaisia toimenpiteitä ja hankkeita, jotka voivat oleellisesti vaarantaa tai heikentää sen suojeluarvoja.

Suojelun viivavaraus käsittää suojeltavaksi tarkoitettuja luonnontilaisia joen- ja puronuomia, joita ei maakuntakaavan mittakaava huomioon ottaen voida esittää alue- tai kohdemerkinnällä.

Suojelukohdeiden varausperusteet ja tarkastelutavat ovat samat kuin suojelualueiden.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitys maakuntakaavan valmisteluaineistoon sisällytettävistä suojelualueista ja -kohteista sekä suojelun viivavarauksista on selvityksen liiteosan taulukossa 2.

Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita. Luonnonsuojelualueiden ensisijaisena toteuttajana on valtio.

Suojelumääräys:

Alueella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä ja hankkeita, jotka saattavat vaarantaa tai heikentää alueen luonnonsuojelullisia arvoja. Alueella voidaan kuitenkin valtion luonnonsuojeluviranomaisen niin salliessa toteuttaa alueen suojeluarvojen säilyttämiseksi ja palauttamiseksi tarkoitettuja toimenpiteitä. Suojelumääräys on voimassa, kunnes alue on muodostettu luonnonsuojelulain mukaiseksi luonnonsuojelualueeksi, kuitenkin enintään 5 vuotta kaavan voimaan tulosta.

Natura 2000 -verkostoon sisältyvään Yyterin luonnonsuojelualueeseen SL-2060 (PORI) liittyvä erillinen suunnittelumääräys:

Alueen käyttöä suunniteltaessa on huolehdittava siitä, ettei alueen suojeluperusteina olevia, Naturen luonnonarvoja heikennetä tai vaaranneta. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen geologisiin ja ekologistiin ominaisuuksiin, maisemapiirteisiin sekä kulttuuriperintöön. Suunnittelulla tulee lisäksi edistää valtakunnallisesti merkittävän virkistys- ja matkailualueen kehittämisedellytyksiä.

Perustelut

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen mukaan maakuntakaavan valmisteluaineistossa luonnonsuojelualueiksi osoitetaan ne Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet ja alueiden osat, jotka valtioneuvoston Natura –päätösten mukaan on tarkoitettu toteutettavaksi luonnonsuojelualueilla.

Valtakunnallisiin suojeluohjelmiin sisältyvät alueet, jotka on rinnastettavissa luonnonsuojelualueiksi ja tarkoitettu ensisijaisesti valtion toteutettavaksi, osoitetaan valtioneuvoston periaatepäätösten ja rajausten mukaisesti luonnonsuojelualueiksi. Kyseisiin suojeluohjelmiin kuuluvat alueet sisältyvät jo Satakunnan seutukaavan 5 luonnonsuojelualuevarauksiin, joten merkittäviä muutoksia tai tarkistuksia ei tältä osin ole ollut tarpeen tehdä. Natura 2000 –verkostoon ja valtakunnallisiin suojeluohjelmiin sisältyvien alueiden lisäksi luonnonsuojelualueiksi osoitetaan suojeluarvoltaan valtakunnallisesti, maakunnallisesti sekä seudullisesti arvokkaiksi luokiteltuja alueita.

Alueiden raja- ja kaavamerkintäesitykset pohjautuvat Satakunnan seutukaavan 5 luonnonsuojelualue- ja kohdevarauksiin, Satakunnan luonnonsuojeluselvityksen 1995 – 1998 ehdotuksiin ja näiden perusteella tehtyihin seutukaavan aluerajausten tarkistuksiin, kuntien eriasteisiin kaavoihin, alueelliselta ympäristökeskukselta ja metsäkeskukselta saatuihin täydentäviin tietoihin ja kannanottoihin sekä kesällä 2005 tehtyihin maastotarkastusten tuloksiin.

Satakunnan seutukaavaan 5 nähden uusina luonnonsuojelualueina maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitetään Satakunnan luonnonsuojeluselvityksessä 1995 –1998 suojeluarvoltaan kansainvälisesti, valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut alueet, jotka viher- ja virkistysverkkoselvityksessä tehtyjen eriasteisten karsintojen, vaihtoehtotarkastelujen ja arviointien kautta ovat nousseet esille. Osa esitettävistä luonnonsuojelualueista sisältyy kuntien kaavoihin luonnonsuojelualueina. Uusina aluevarauksina esitettyjen luonnonsuojelualueiden valintaan ovat ensisijaisesti vaikuttaneet kyseisten alueiden luontotyytit, niiden vähäisyys, harvinaisuus ja uhanalaisuus Satakunnassa. Kyseisiä luontotyyppisiä ovat mm. luonnontilaiset suot ja kosteikot, lähteet, purot ja suvantopaikat, vanhat ja varttuneet metsät, lehdot sekä merenrannikon fladat ja lintuluodot. Uusina luonnonsuojelualueina esitettäviä alueita ja niiden rajauksia on käsitelty mm. Lounais-Suomen ympäristökeskuksen ja ympäristöministeriön kanssa käydyissä työneuvotteluissa.

Niitä Satakunnan seutukaavan 5 luonnonsuojelualueita, joiden on Satakunnan luonnonsuojeluselvityksessä 1995 – 1998 tai muun käytettävissä olleen aineiston ja tiedon perusteella todettu menettäneen suojeluarvonsa (taantuneet) niin, etteivät ne enää täytä maakunta-kaavan luonnonsuojelualueille asetettavia kriteerejä, ei-esitystä sisällytettävän maakunta-kaavan valmisteluaineistoon. Lisäksi ne seutukaavan luonnonsuojelualueet, jotka tässä selvityksessä on luokiteltu suojeluarvoiltaan paikallisesti merkittäviksi, eivät sisälly maakunta-kaavan valmisteluaineistoon. Edellä mainitut alueet esitetään siis seutukaavaan nähden poistettaviksi.

Luonnonsuojelukohde

Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja kohteita. Luonnonsuojelukohdeiden ensisijaisena toteuttajana on valtio.

Suojelumääräys:

Kohteella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä ja hankkeita, jotka saattavat vaarantaa tai heikentää kohteen luonnonsuojelullisia arvoja. Kohteella voidaan kuitenkin valtion luonnonsuojeluviranomaisen niin salliessa toteuttaa kohteen suojeluarvojen säilyttämiseksi ja palauttamiseksi tarkoitettuja toimenpiteitä. Suojelumääräys on voimassa, kunnes kohde on muodostettu luonnonsuojelulain mukaiseksi luonnonsuojelualueeksi, kuitenkin enintään 5 vuotta kaavan voimaan tulosta.

Luonnonsuojelukohdeet ovat pienialaisia suojeltavaksi tarkoitettuja kohteita, joita ei maakuntakaavan mittakaava huomioon ottaen voida esittää aluemerkinällä.

Luonnonsuojelukohdeiden varausperusteet ovat samoja kuin luonnonsuojelualueiden.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitys maakuntakaavan valmisteluaineistoon sisällytettävistä luonnonsuojelualueista ja -kohteista on selvityksen liiteosan taulukossa 3.

6.3.3 Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet

Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja

Merkinnällä osoitetaan sellaisia maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joihin liittyy erityisiä kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvoja, ja joilla kiinnittää tulee erityistä huomiota kyseisten arvojen säilymiseen sekä ympäristönhoitoon. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Maa- ja metsätalousvaltaisilla, ympäristöarvoja omaavilla alueilla voidaan harjoittaa maa- ja metsätaloutta.

Suunnittelumääräys:

Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla merkittävästi vaaranneta tai heikennetä alueen arvojen säilymistä.

Rakentamismääräys:

Alueella sallitaan maa- ja metsätalouteen liittyvä sekä muu sellainen rakentaminen, joka soveltuu alueen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvoihin.

Perustelut

Perustan maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitettävälle erityisiä ympäristöarvoja omaavien maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden varauksille muodostavat Satakunnan seutukaavan 5 vastaavat aluevaraukset sekä näitä koskevat ajantasaistetut ja täydentävät tiedot. Alueiden raja- ja kaavamerkintäesitykset pohjautuvat Satakunnan luonnonsuojeluselvityksen 1995 – 1998 ehdotuksiin ja näiden perusteella tehtyihin seutukaavan aluerajausten tarkistuksiin sekä kuntien eriasteisiin kaavoihin. Täydentäviä tietoja alueiden luonto- ja ympäristöarvoista sekä luonnontilasta on saatu mm. alueelliselta ympäristökeskukselta, alueelliselta metsäkeskukselta, Satakunnan TE –keskukselta sekä kunnilta. Lisäksi eräiden alueiden luonnontila on selvitetty kesällä 2005 tehtyjen maastotarkastusten yhteydessä. Edellä mainittujen seikkojen ohella alueiden valintaan ovat vaikuttaneet mm. alueiden luonnon monipuolisuus, vaihtelevuus sekä niiden maakunnalliset että seudulliset ominaispiirteet.

Eräiden Satakunnan seutukaavaan 5 sisältyvien, ensisijaisesti metsäluontoa sisältävien suojelualueiden kaavamerkintää S on selvityksen yhteydessä tarkistettu ja muutettu se tarvittaessa MY -merkinnäksi. Merkinnän muutos johtuu siitä, että metsälakia ei sovelleta maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa kaavassa suojelualueeksi osoitetulla alueella. Suojelualuemerkintää (S) ei voida käyttää alueilla, joilla on tarkoitus harjoittaa metsätaloutta, ja joilla on muuta kuin luonnonsuojelulain edellyttämiä ympäristöarvoja. Tällöin kaavamerkintä MY informoi alueeseen sisältyvistä ympäristöarvoista.

Ne Satakunnan seutukaavan 5 ympäristöarvoja omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, jotka on luonnonsuojeluselvityksessä tai muun käytettävissä olleen aineiston ja tiedon perusteella todettu menettäneen ympäristöarvonsa (taantuneet) tai jotka on luokiteltavissa paikallisesti merkittäviksi, ei-ehdoteta sisällytettävän maakuntakaavan valmisteluaineistoon. Kyseiset alueet esitetään siis seutukaavaan nähden poistettaviksi.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitys maakuntakaavan valmisteluaineistoon sisällytettävistä maa- ja metsätalousvaltaisista, ympäristöarvoa omaavista alueista on selvityksen liiteosan taulukossa 4.

MY–p Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja, arvokas perinnemaisema

Merkinnällä osoitetaan sellaiset arvokkaat perinnemaisema-alueet / -kohteet, joihin liittyy kulttuuri- ja luontoarvoja, ja jotka ovat kasvistollisesti tai maatalouskulttuurihistoriallisesti arvokkaita perinnebiotooppeja. Alueiden päämaankäyttö on maa- ja metsätalous. Alueilla on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys:

Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla merkittävästi vaaranneta tai heikennetä alueen arvojen säilymistä.

Rakentamismääräys:

Alueella sallitaan maa- ja metsätalouteen liittyvä sekä muu sellainen rakentaminen, joka soveltuu alueen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvoihin.

Perustelut

Maa- ja metsätalousvaltaisiin ympäristöarvoja omaaviin alueisiin sisältyvät myös perinnemaisema-alueet. Perinnemaisema-alueiksi maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitetään

ne Natura 2000 –verkostoon kuuluvat alueet, jotka valtioneuvoston Natura –päätösten mukaan on tarkoitettu toteutettavan maanomistajan kanssa tehtävällä sopimuksella.

Perinnemaisema-alueiden varaukset perustuvat Naturan 2000 –verkoston ohella Satakunnan seutukaavan 5 perinnemaisema-alueiden ajantasaistettuihin ja täydennettyihin tietoihin. Seutukaavassa osoitetut perinnemaisemat perustuivat ensisijaisesti maakunnasta laadittuun perinnemaisemaselvitykseen (Jutila ym. 1996). Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä ehdotettavat tarkistukset ja täydennykset pohjautuvat Satakunnan luonnonsuojeluviraston 1995 - 1998 perinnemaisema-alueiden ajantasaistettuihin tietoihin, kuntien kaavoihin, alueelliselta ympäristökeskukselta ja TE –keskukselta saatuihin täydentäviin tietoihin sekä alueita koskeviin maatalouden erityisympäristötukipäätöksiin. Maakuntakaavan valmisteluvaiheeseen esitettävät perinnemaisema-alueet ovat varsin pienialaisia, mutta ympäristö-, luonto- ja maatalouskulttuurisarvojen säilyttämisen kannalta kuitenkin merkittäviä. Ottaen huomioon maakuntakaavan mittakaava perinnemaisema-alueet osoitetaan maakuntakaavan valmisteluaineistossa kohdemerkinnällä. Maakuntakaavan valmisteluaineistoin esitetään vain valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät perinnemaisema-alueet.

Eräiden Satakunnan seutukaavan 5 perinnemaisema-alueiden on todettu menettäneet ympäristöarvojaan eli kyseiset alueet on mm. Satakunnan luonnonsuojeluviraston 1995 – 1998 luokiteltu taantuneiksi, eikä niitä sen johdosta esitetä maakuntakaavan valmisteluaineistoon. Seutukaavaan nähden uusia perinnemaisema-alueita esitetään kuutta aluetta, jotka kaikki on luokiteltu maakunnallisesti merkittäviksi. Perinnemaisemat osoitetaan maakuntakaavan valmisteluaineistossa merkinnällä MY-p erotukseksi muista pienialaisista MY –alueista / -kohteista.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitys maakuntakaavan valmisteluaineistoon sisällytettävistä maa- ja metsätalousvaltaisista, ympäristöarvoa omaavista perinnemaisema-alueista on selvityksen liiteosan taulukossa 5.

M	M-o	Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on merkitystä opetusmetsänä
----------	------------	---

Merkinnällä osoitetaan sellaisia maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joilla on merkitystä opetusmetsinä. Kyseiset alueet ovat Porin metsäopiston opetuskäytössä.

Perustelut

Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä esitetään Satakunnan seutukaavaan 5 nähden uusina aluevarauksina Metsähallituksen hallinnassa olevat, Porin metsäopiston opetusmetsäkäytössä olevat alueet. Alueiden käytöstä on laadittu käyttöoikeussopimus Metsähallituksen ja metsäopiston kesken. Opetusmetsillä on sekä valtakunnallista että maakunnallista merkitystä annettaessa opetusta mm. yleisestä metsäluonnosta, metsien monimuotoisuudesta, metsien hoidosta, metsävarojen käytöstä kuin myös metsien moninaiskäytöstä. Opetusmetsät osoitetaan kaavamerkinnällä M–o.

Aluevarausesitykset perustuvat Porin metsäopiston ehdotukseen maakuntakaavan valmisteluaineistoon. Merkinnällä halutaan turvata Porin metsäopiston opetusmetsien käyttömahdollisuus. Alueilla voidaan harjoittaa maa- ja metsätaloutta, eikä niillä ole voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukaista rakentamisrajoitusta.

Porin metsäopiston opetusmetsien (2 erillistä aluetta) yhteispinta-ala on noin 740 ha ja ne sijoittuvat Ulvilan kaupungin alueelle.

MU**Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta**

Merkinnällä osoitetaan sellaisia maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, jotka maa- ja metsätalouden harjoittamisen ohella soveltuvat ulkoiluun, ja joille suuntautuu tai on odotettavissa suuntautuvan maakunnallista tai seudullista ulkoilupainetta. Alueille on ulkoilun ohjaamistarpeen vuoksi tarkoitus sijoittaa tarkempien selvitysten, suunnitelmien ja sopimusten perusteella polkuja ja ulkoilureittejä levähdys- ja taukopaikkoineen. Alueiden varsinainen päämaankäyttö on maa- ja metsätalous.

Suunnittelumääräys:

Alueen käytön ja toimintojen suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää alueen ulkoilumahdollisuuksien säilymiseen, ulkoilua palvelevien polkujen ja reittien linjauksiin sekä ulkoilusta aiheutuvien haittojen vähentämiseen.

Perustelut

Maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitettävien maa- ja metsätalousvaltaisten, erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta omaavien alueiden varausperusteet pohjautuvat ensisijaisesti Satakunnan seutukaavan 5 MU -aluevarausten ajantasaistettuihin, tarkistettuihin ja täydennettyihin tietoihin, vuoden 2005 kuntakyselyn vastaustietojen, kuntien kaavatietojen sekä Satakunnan luonnonsuojeluselvityksen 1995 – 1998 perusteella tehtyihin tarkasteluihin ja aluevarausehdotuksiin.

Maa- ja metsätalousvaltaiset erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta edellyttävät alueet, jotka sekä sijainniltaan, luonnonolosuhteiltaan ja saavutettavuudeltaan soveltuvat hyvin ulkoiluun ja retkeilyyn, täydentävät maakuntakaavan ulkoilu-, retkeily- ja virkistysalueverkkoa. Ulkoilun ohjaamistarvetta edellyttävät alueet ovat joko maakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviä. Lisäksi alueet turvaavat osaltaan maakuntakaavalta edellyttävät vaatimukset virkistykseen soveltuvien alueiden riittävydestä.

MU –alueet on tarkoitettu ensisijaisesti maa- ja metsätalouden harjoittamiseen. Kaavamerkinnän ja suunnittelumääräyksen ei voida katsoa aiheuttavan kohtuuttomia rajoituksia alueen metsien käytölle ja käsittelylle. Merkintä ei myöskään aseta rajoituksia alueelle rakentamiselle. Ulkoilun ohjaamistarvetta omaavien maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden toteuttaminen tapahtuu ensisijaisesti kunnan / kuntien toimesta alueille laadittavien yksityiskohtaisempien ulkoilu-, retkeily- virkistyskäytön yleissuunnitelmien kautta.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitys maakuntakaavan valmisteluaineistoon sisällytettävistä maa- ja metsätalousvaltaisista, ulkoilun ohjaamistarvetta omaavista alueista on selvityksen liiteosan taulukossa 6.

6.3.4 Virkistysalueet ja -kohteet

V**Virkistysalueet**

Merkinnällä osoitetaan vähintään seudullisesti merkittäviä tai alueellisesti laajoja ulkoilun, retkeilyn ja virkistyskäytön kannalta tärkeitä alueita. Alueet tukevat ja täydentävät maakunnallisesti merkittävää virkistysverkkoa. Virkistysalueilla on lähtökohtaisesti voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys:

Alueen maankäytön suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää sen pääasialliseen käyttötarkoitukseen virkistys- ja retkeilyalueena sekä alueen virkistyskäytön ja virkistyskäytön kehittämisedellytysten turvaamiseen.

Rakentamismääräys:

Alueella sallitaan yleistä ulkoilu-, retkeily- ja virkistyskäyttöä palvelevan rakentamisen lisäksi jo olemassa olevien rakennusten korjaus-, muutos- ja laajentamistyöt.

Perustelut

Satakunnan seutukaavassa 5 virkistysalueet esitettiin lähivirkistysalueina (VL) sekä retkeily- ja ulkoilualueina (VR). Maakuntakaavassa virkistysalueita ei ryhmitellä sijaintinsa mukaan eri luokkiin, vaan kaikki virkistykseen varattavat alueet osoitetaan virkistysalueina merkinnällä V.

Perustan maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitettävälle virkistysaluevarauksille muodostavat Satakunnan seutukaavan 5 lähivirkistysalueiden sekä retkeily- ja ulkoilualueiden aluevaraukset, jotka pohjautuvat ensisijaisesti vuonna 1989 julkaistuun Satakunnan seudullisten virkistysalueiden toteuttamishjelmaan 1988.

Seutukaavan virkistysalueita koskevat tiedot on päivitetty vuonna 2005 suoritetun kuntakyselyjen vastaustietoihin pohjautuen sekä täydennetty käyttäen apuna mm. kuntien kaavatietoja sekä virkistystä että retkeilyä koskevia suunnitelmia. Eräänä virkistysalueiden valintaperusteena on myös käytetty niiden virkistyskäytöllistä merkitystä: maakuntakaavassa osoitetaan vähintään seudullisesti merkittävät virkistysalueet.

Kuten Satakunnan seutukaavan 5 virkistysalueet niin myös viher- ja virkistysverkkoselvityksessä maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitettävät virkistysalueet on ensisijaisesti pyritty sijoittamaan valtion, kuntien ja seurakuntien omistamille maille. Yleisesti virkistysalueiden osoittamisessa maakuntakaavan valmisteluaineistoon on pyritty varaamaan luonnonolosuhteiltaan siihen hyvin soveltuvia ja riittävän laaja-alaisia alueita. Ottaen huomioon yleiseen virkistykseen osoitettujen alueiden laajuus, maakuntakaavan yleispiirteisyys sekä mittakaava, virkistysalueiden sisällä voi sijaita olemassa olevaa pysyvää tai vapaa-ajan asutusta, maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia tai muuta maankäyttöä. Alueilla oleva nykyinen, vakiintunut maankäyttö ja olemassa olevat toiminnot voivat edelleen jatkua. Maakuntakaavan valmisteluaineistossa esitettävät virkistysalueet tukevat ja täydentävät maakunnallista virkistysverkkoa sekä toimivat osaltaan ohjeellisten ulkoilu- ja vaellusreittien solmu- ja vetovoimakohtina. Vastaavasti virkistysalueiden saavutettavuutta tukevat ja täydentävät maakunnallisesti ja ylimaakunnallisesti merkittävä, ohjeellisena esitettävä ulkoilu- ja retkeilyreittien verkosto.

Virkistyskohteet

Merkinnällä osoitetaan vähintään seudullisesti merkittäviä ulkoilun, retkeilyn tai virkistyskäytön kannalta tärkeitä kohteita. Kohteet tukevat ja täydentävät maakunnallisesti merkittävää virkistysverkkoa. Virkistyskohteilla on lähtökohtaisesti voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys:

Kohteen maankäytön suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää sen pääasialliseen käyttötarkoitukseen virkistys- ja retkeilykohteena sekä kohteen virkistyskäytön ja virkistyskäytön kehittämisedellytysten turvaamiseen.

Rakentamismääräys:

Kohteella sallitaan yleistä ulkoilu-, retkeily- ja virkistyskäyttöä palvelevan rakentamisen lisäksi jo olemassa olevien rakennusten korjaus-, muutos- ja laajentamistyöt.

Virkistyskohteet ovat pienialaisia virkistysalueita, joita ei maakuntakaavan mittakaava 1:100 000 huomioon ottaen voida esittää aluemerkinällä, joten ne osoitetaan kohdemerkinnällä.

Perustelut

Maakuntakaavan valmisteluvaiheen virkistyskohteita koskevan esityksen lähtökohtana on ollut Satakunnan seutukaavan 5 virkistyskohteet. Lisäksi on otettu huomioon vuonna 2005 suoritettujen virkistysalueita ja -kohteita koskevan kuntakyselyn vastaustiedot, kuntien kaavat, käyty viranomaisneuvottelut sekä muut taustatiedot. Tämän aineiston perusteella on tehty esitykset virkistyskohdevarauksiksi. Kohteet ovat virkistyskäytölliseltä merkitykseltään valtakunnallisia, maakunnallisia tai seudullisia.

Virkistyskohteisiin sisältyy muutamia pienialaisia alueita, joiden voidaan katsoa kuitenkin palvelevan yhtä kuntaa laajempaa käyttäjäkuntaa. Kyseiset virkistyskohteet sijoittuvat ohjeellisten ulkoilu- ja melontareittien varteen, joten ne täydentävät ja tukevat ko. reittien palvelurakennetta toimien mm. reitinkäyttäjien levähdys- ja taukopaikkoina.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitys maakuntakaavan valmisteluaineistoon sisällytettävistä virkistysalueista ja -kohteista on selvityksen liiteosan taulukossa 7.

Uimarannat

Satakunnan seutukaavassa 5 uimarannat osoitetaan kohdemerkinnällä V1. Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä esitetään, että uimarantoja ei osoiteta maakuntakaavan valmisteluaineistossa. Virkistyskäytön kannalta uimarannat ovat lähinnä paikallisesti merkittäviä ja palvelevat ensisijaisesti sijaintikuntansa asukkaita.

V-v Veneilijöitä palvelevat kohteet

Merkinnällä osoitetaan Satakunnan rannikkoalueella veneilijöitä ja veneretkeilyä palvelevat kohteet, joilla on valtakunnallista, maakunnallista tai seudullista merkitystä. Kohteet tukevat ja täydentävät maakunnallisesti merkittävää virkistysverkkoa. Kohteilla on lähtökohtaisesti voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys:

Kohteen maankäytön suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää sen pääasialliseen käyttötarkoitukseen veneilijöitä palvelevana kohteena sekä kohteen virkistyskäytön ja virkistyskäytön kehittämisedellytysten turvaamiseen.

Rakentamismääräys:

Kohteella sallitaan yleistä retkeily- ja virkistyskäyttöä palvelevan rakentamisen lisäksi jo olemassa olevien rakennusten korjaus-, muutos- ja laajentamistyöt.

Perustelut

Veneilijöitä palvelevien kohteiden osalta noudatetaan periaatetta, että vain meren rannikko-vyöhykkeeltä (mannerranta – ulkosaaristo) osoitetaan ne venesatamat ja veneilytukikohdat (vierassatamat, käyntisatamat ja retkisatamat), joilla on veneilyn kannalta valtakunnallista, maakunnallista tai seudullista (ylikunnallista) merkitystä, ja jotka sijainniltaan ovat lisäksi kulkukelpoisten veneväylien ja -reittien johdosta hyvin saavutettavissa.

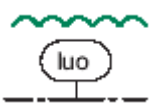
Paikallisesti merkittäviksi luokiteltavia venesatamia (ns. kotisatamat) kuin myös rantautumispaikkoja tai luonnonsatamia ei esitetä sisällytettävän maakuntakaavan valmisteluaineistoon. Maakunnan sisäosien järvi- ja jokialueilta (lukuunottamatta Porin keskustaa) ei osoiteta veneilijöitä palvelevia kohteita, sillä kyseiset kohteet on veneretkeilyn ja virkistyskäytön kannalta luokiteltavissa merkitykseltään lähinnä paikallisiksi ja palvelevat siten ensisijaisesti sijaintikuntansa asukkaita.

Veneilijöitä palvelevat kohteet, jotka Satakunnan seutukaavassa 5 osoitetaan V2 kohdemerkinnällä esitetään maakuntakaavan valmisteluaineistossa virkistyskohdemerkinnällä V-v erotukseksi muista maakuntakaavan virkistyskohteista ja pienialaisista virkistysalueista.

Merenrannikolla sekä Säkylän Pyhäjärvellä sijaitsevien kalasatamien yhteyteen sijoittuu myös veneilytukohtia, joita ei erikseen osoiteta veneilijöitä palveleviksi kohteiksi. Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä ei ole käsitelty kalasatamia, teollisuussatamia eikä kauppasatamia. Kyseiset satamat sisältyvät liikennejärjestelmiä ja liikenneverkkoa koskevaan maakuntakaavan valmisteluvaiheen teemaraporttiin.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitys maakuntakaavan valmisteluaineistoon sisällytettävistä veneilijöitä palvelevista kohteista on selvityksen liiteosan taulukossa 8.

6.3.5 Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät, yhtenäiset ja laaja-alaiset luontokokonaisuudet, joilla on useita, erilaisia luonto- ja ympäristöarvoja. Luonnon monimuotoisuudesta johtuen alueilla on myös useita eri käyttötarkoituksia, jotka liittyvät mm. maa- ja metsätalouteen, asutukseen, luonnon virkistyskäyttöön ja suojeluun. Alueilla on lisäksi merkitystä luontomatkailun kehittämis- ja vetovoima-alueina.

Merkintä sallii maa- ja metsätalouskäytön, maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen haja- ja loma-asutuksen sekä jokamiehenoikeudella tapahtuvan virkistyskäytön.

Haapakeitaan ja Koskeljärven osa-alueita koskeva suunnittelumääräys:

Suunnittelumääräys:

Alueen maankäyttö ja siellä suoritettavat toimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että alueen luonnon monimuotoisuuden arvot säilyvät. Erityistä huomiota tulee kiinnittää alueen suo-, metsä- ja vesiluonnon arvojen huomioon ottamiseen suunnittelussa sekä niiden toimintojen edistämiseen ja tukemiseen, jotka ylläpitävät alueelle ominaisia luontotyypppejä.

Jämijärven - Mertiöjärven osa-aluetta koskeva suunnittelumääräys:

Suunnittelumääräys:

Alueen maankäyttö ja siellä suoritettavat toimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että alueen luonnon monimuotoisuuden arvot säilyvät. Erityistä huomiota tulee kiinnittää alueen kulttuuriympäristön ja vesiluonnon huomioon ottamiseen sekä niiden elinkeinojen tukemiseen, jotka toiminnallaan ylläpitävät alueelle ominaisia luontotyypppejä ja edistävät niiden säilymistä.

Perustelut

Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä esitetään maakuntakaavan valmisteluaineistoon kolme luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeää osa-aluetta. Nämä ovat Haapakeitaan osa-alue Honkajoen ja Siikasten kunnissa, Koskeljärven osa-alue Euran kunnassa sekä Jämijärven – Mertiöjärven osa-alue Jämijärven kunnassa.

Seuraavassa on lyhyet yksilöidyt aluekuvaukset esitettävistä luo- osa-alueista. (Numerointi viittaa selvityksen teemakarttaan 1)

1. Haapakeitaan osa-alue (Pinta-ala n. 12 770 ha)

Haapakeitaan alue on Satakunnan laaja-alaisin ja yhtenäisin, erämainen suoaluekokonaisuus maakunnan pohjoisrajalla, mikä jatkuu Etelä-Pohjanmaan puolelle. Suoja metsäluontoa käsittävään alueeseen sisältyy sekä valtakunnalliseen soidensuojelun perusohjelmaan että Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita. Alueella esiintyvät kaikki seudulle ominaiset suoyhdistymät ja suotyyppit. Laajat keidassuokompleksit, jotka ovat valtaosiltaan ojittamattomia ja luonnontilaisia koostuvat mm. keidasrämeistä, lyhytkorsirämeistä ja lyhytkorsinevoista. Runsaina esiintyy myös minerotrofisia nevoja ja korpia sekä toisaalta pitkälle kehittyneitä allikkokeitaita ja luonnontilaisia suolampia. Soita ja maisemaa leimaa karu yleisilme.

Metsätalouskäytössä olevat metsäalueet ympäröivät suoaluekokonaisuutta. Soilla ja niiden reunaosilla esiintyy paikoin varsin runsaasti luonnontilaisia, kelopuitakin sisältäviä metsäsaarekkeita. Alueen kasvillisuudessa on sekä eteläistä että pohjoista lajistoa. Alueen länsi- ja etenkin itäosassa esiintyy maastollisesti matalia harjujakson osia.

Haapakeitaan luo-alue on asutukseltaan varsin harvaa, yksittäisten maatilojen talouskeskusten keskittyessä valtaosaltaan alueen lounaisosassa sijaisevien Leppijärven ja Vähä-Leppijärven ympärille sekä alueen eteläosaan rajoittuvan Siikainen – Honkajoki maantien varteen.

Alueella on huomattavaa merkitystä paitsi suoluonnon suojelualueena, eläimistön lisääntymis- ja leviämisalueena niin myös ulkoilu-, retkeily- ja luontomatkailualueena. Siikaisten kunta on vuonna 2005 rakennuttanut Haapakeitaan lounaispuolelle sijoittuvalle kunnan omistamalle, lähes 100 hehtaarin laajuiselle Katselmankallion ulkoilu- ja retkeilyalueelle 15 metsiä korkean luontotornin.

2. Koskeljärven osa-alue (Pinta-ala n. 6 950 ha)

Koskeljärven luo -alue muodostuu monipuolisista luonto- ja maisemaelementeistä, joihin liittyy sekä maa- ja metsätalousalueita, metsäisiä rapakivikalliomuodostumia sekä asutusta. Koskeljärven alueeseen sisältyy valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan, soidensuojelun perusohjelmaan ja Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita. Alueen merkittävimmät lintujärvet ovat Koskeljärvi sekä Vaaljärvi. Asutus Koskeljärven luo -alueella painottuu ensisijaisesti kolmelle alueelle, jotka ovat: lounaisosassa sijaitseva Vaaljoen alue, pohjoisessa Honkilahden – Rajasuon alue sekä Koskeljärven itäpuolella sijaitseva Löyttylä – Komoinen – Lellainen tienvarsi.

Koskeljärvi on rapakivikallioiden väliin jäävä, rannoiltaan erittäin sokkeloinen ja lähes rakentamaton, erämainen, kansainvälisesti arvokkaaksi luokiteltu lintujärvi. Alueella esiintyy rantanevoja, vanhenevia metsiä, soita, rantaluhtia, rantanevoja, ruovikoita sekä laajoja avovesialueita. Koskeljärvi on myös luokiteltu tärkeäksi järvi- luonnon suojelukohteeksi.

Vaaljärvi on linnustollisesti maakunnallisesti merkittäväksi luokiteltu, matalarantainen järvi, joka länsi- ja eteläreunoiltaan rajoittuu viljelymaihin, itä- ja pohjoislaidaltaan rapakivikallioisiin metsämaihin sekä lyhytkorsirämeisiin.

Suojelullisesti merkittävimmät ja laajimmat suoalueet ovat Isosuo ja Laustinrahka, jotka sijoittuvat Koskeljärven luo -alueen kaakkoisosaan, lähelle maakunnan eteläraja. Isosuo on lounaisosastaan keidassuota, jossa esiintyy runsaasti silmäkkeitä, kermiä ovat heikosti kehittyneet. Koillisosastaan suo on laajaa, karua lyhytkorsinevaa. Alueella esiintyy myös erityyppisiä korpia ja luonnontilaisia metsäsaarekkeita. Suota ympäröivät maisemallisesti komeat rapakivikalliot. Laustinrahka on laaja, rapakivikallioiden väliin jäävä, ojittamaton lyhytkorsiräme / lyhytkorsineva, jonka luonnontilaisissa reunoissa on rehevempiä saranevoja.

Koskeljärven luo –alueella esiintyvät monipiirteiset kallioalueet ovat pääosin metsäisiä, osittain talouskäytössä olevia rapakivikallioita. Rapakivikallioilla esiintyy kalliojyrkänteitä ja kalliosoistumia, jotka ovat kasvistollisesti ja maisemallisesti monipuolisia.

Alueella on ylimaakunnallista virkistyskäytöllistä ja luontomatkailullista merkitystä. Koskeljärven pohjois- ja länsirannalle on rakennettu yhtenäinen ulkoilu- ja retkeilyreitti sekä järven länsirannalla sijaitsevaan Latosaareen lintutorni. Pitkällä tähtäimellä alueelta tulisi suunnitella ohjeellisen ulkoilureitistön yhteys Varsinais-Suomen puolelle Kuhankuonon retkeilyreitistöön.

3. Jämijärven - Mertiöjärven osa-alue (Pinta-ala n. 4 430 ha)

Jämijärven – Mertiöjärven luo –alue sijoittuu valtakunnallisesti merkittävän, lähes 15 kilometriä pitkän Hämeenkanan harjumaisen reunamuodostuman pohjoispuolelle. Alue on luonnoltaan ja maisemakuvaltaan monipuolinen sekä maatalouskulttuurivai-
kutukseltaan rikas luontokokonaisuus. Alueella on sekä pysyvää että loma-asutusta.

Alueen pääjärvi on Jämijärvi, joka on rantaviivaltaan erittäin sokkeloinen, lahtirikas ja runsassaarinen. Järven rannat ovat paikoin hiekkapohjaisia, mikä kuvastaa alueen harjuisuutta. Eräät järvenosat ja lahdet ovat voimakkaasti rehevöityneet, ruovikoituneet ja umpeenkasvaneet. Mertiöjärvi on Jämijärvestä kuroutunut rehevä lahdenpohjuksa, joka on linnustollisesti merkittävä ja lajirikas. Poikkeuksellista alueelle on runsas tihkupintaisuus, lähteisyys sekä harjumuodostumasta purkautuvan pohjaveden muodostamat lähdepurot, jotka keskittyvät ensisijaisesti luo-alue-ehdotuksen etelärajalle ja kaakkoisosaan.

Jämijärven – Mertiöjärven luo -alueeseen sisältyy kulttuurimaisemallisesti arvokkaita alueita, joita ovat Jämijärven kirkko ympäristöineen, Palokosken – Majalahden – Palolahden alue, Kauppilankylä, Kontin alue sekä Pitkälahden alue. Tällä voimakkaasti maatalouskulttuurivaikutteisella alueella pellot ja laidunmaat ulottuvat järvenrantaan asti. Asutus keskittyy Jämijärven kunnan keskustaani, joka sijaitsee Jämijärven pohjoisrannalla. Jämijärven - Mertiöjärven luo –alueella on lisäksi pienialaisia perinnemaisema-alueita ja –kohteita, eräitä Jämijärven saaria ja saarenosia on käytetty mm. karjan metsälaitumina.

Hämeenkanan ja etenkin Jämin alueeseen liittyy valtakunnallisesti merkittävää, ympärivuotista retkeily- ja virkistyskäyttöä. Alueella on myös merkitystä luontomatkailualueena.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden osa-alueiden valinta- ja rajausesitykset perustuvat Satakunnan viher- ja virkistysverkkoselvityksen ehdotukseen. Selvityksen laadinnan aineistona ovat olleet Natura 2000 –verkosto sekä valtakunnalliset suojeluohjelmat, Satakunnan luonnonsuojeluselvitys 1995 – 1998 sekä maakunnan virkistysalueisiin ja reitteihin liittyvät vuoden 2005 kuntavastaukset. Luo-alueiden valinta- ja rajausesitykset perustuvat osittain myös viher- ja virkistysverkkoselvityksen yhteistyöryhmässä sekä eri viranomais tahojen kanssa käytyjen keskustelujen ja neuvottelujen tuloksiin.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeän alueen osa-aluemerkintä (luo) on luonteeltaan informatiivinen, alueiden monimuotoisuutta ja –puolisuutta korostava. Merkintä ei rajoita alueen käyttöä maa- ja metsätalouteen, pysyvään ja loma-asutukseen tai virkistykseen. Merkinillä ei ole taloudellisia rajoituksia tai vaikutuksia yksittäisille toimijoille. Alueille sijoittuvat Natura 2000 –verkostoon sisältyvät, luonnonsuojelulla toteutettavat alueet vaikuttavat kuitenkin luo -alueilla harjoitettavaan toimintaan. Luo-osa-aluemerkinnän tarkoituksena on osaltaan turvaa ekologisten yhteyksien säilymisen ja kehittymisen edellytykset luonnonarvoiltaan merkittävien alueiden välillä.

6.3.6 Reitit, reitistöt ja niiden yhteystarpeet

Ulkoilu-, vaellus- ja retkeilyreitit sekä niiden yhteystarpeet

Ohjeellinen ulkoilureitti

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävä, olemassa oleva tai kehitettävä, ohjeellinen ulkoilu-, vaellus- ja retkeilyreitti.

Ohjeellisen ulkoilureitin yhteystarve

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävän ohjeellisen ulkoilureitin yhteystarve.

Perustelut

Maakuntakaavan valmisteluaineistossa maakunnallisesti ja ylimaakunnallisesti merkittävät vaellus- ja retkeilyreitit osoitetaan ohjeellisina ulkoilureitteinä. Reittien ohjeelliset linjaus- ja yhteystarve-esitykset pohjautuvat vuonna 2005 suoritetun kuntakyselyn vastauksiin, reiteistä laadittuihin reittiselostuksiin ja -esitteisiin, maakunnan eri reitistöhankeita toteuttaneilta tahoilta sekä harrastajaseuroilta saatuihin täydentäviin tietoihin ja näiden perusteella tehtyyn, reitistöjä yhteensovittavaan tarkasteluun. Maakunnan rajat ylittävät reittien yhteystarpeet pohjautuvat em. reittitietojen ohella naapurimaakuntien maakuntakaavaehdotusten tietoihin. Ohjeellisen ulkoilureitistön tavoitteena on luoda koko maakunnan kattava jalan kuljettava vaellusreitistön verkko / runkoreitistö, joka yhdistää maakunnan merkittävimmät virkistysalueet, virkistykseen soveltuvat suojelualueet sekä virkistyksen kannalta tärkeimmät vetovoima-alueet toisiinsa. Ulkoilureittien yhteystarpeet osoittavat verkoston kehitettävät yhteydet eri reittiosuuksille sekä naapurimaakuntien reitistöihin.

Ohjeellinen ulkoilureittimerkintä kuvaa eri reittiosuuksien pääsuuntia eikä siis reitin tarkkaa sijaintia tai linjausta maastossa. Ohjeellisten ulkoilureittien tarkemmat linjaukset ja toteutukset edellyttävät maakuntakaavaa yksityiskohtaisempien reittilinjausten selvittämistä ja reittisuunnitelmien laadintaa. Ylikunnalliset ulkoilureitit toteutetaan yleensä useamman kunnan yhteishankkeena joko ulkoilulain mukaisena ulkoilureittitoimituksena tai maanomistajien kanssa tehtävillä erillisillä, kirjallisilla sopimuksilla.

Satakunnan merkittävin, ylimaakunnallinen, ulkoilu- ja retkeilyreitti on Satakunta – Pirkanmaan reitti (Reitti Satakunta – Pirkanmaa), joka yhdistää Satakunnan Pirkanmaan maakuntaan Selkämereltä Tampereelle saakka. Retkeilyreitistön kokonaispituus eri osareitteineen on yhteensä noin 360 kilometriä ja se kulkee 16 kunnan ja kaupungin alueella. Satakunnassa reitistö kulkee Merikarvian, Porin, Noormarkun, Pomarkun, Kankaanpään, Jämijärven ja Ulvilan kuntien alueella. Reitin yksi eniten käytetyistä osa-reiteistä on Ulvilan Joutsijärven ympäri kiertävä osuus. Satakunta – Pirkanmaa retkeilyreitillä on vaelluksen ohella mahdollisuus harrastaa mm. melontaretkeilyä ja koskikalastusta.

Muita merkittäviä, jo toteutettuja ylikunnallisia vaellus- ja retkeilyreittejä ovat HiiPi (Hiittenharju – Pitkäjärvi) ulkoilureitti Harjavallan ja Kokemäen välillä sekä Säkylän vaelluseli harjureitti, joka jatkuu Varsinais-Suomen puolelle. Molemmat reitistöt kulkevat pitkin helppokulkuista, eteläisen Satakunnan pisintä pitkittäisharjumuodostumaa, ulottuu Porin Yyterin merialueelta aina Varsinais-Suomen puolelle saakka.

Ulkoilureitin yhteystarvemerkinällä osoitetaan ne ohjeellisten ulkoilureittien pääsuunnat ja -linjaukset, joita ei vielä ole toteutettu, mutta jotka pitkällä aikavälillä toteutettuna muodostavat maakunnan sisäisen runkoreitistön. Yhteystarvemerkinä on ohjeellinen, informatiivinen ja suuntaa-antava. Se ei osoita reitin tarkkaa kulkua maastossa, vaan reittisuunnittelun lähtö- ja päätepistealueen. Yhteystarvemerkinällä osoitetaan puuttuvat yhteydet maakunnan tärkeimpien ulkoilu- ja retkeilyreittien, merkittävimpien virkistysalueiden sekä virkistyskäyttöön soveltuvien ja virkistysverkkoa täydentävien alueiden välillä.

Ohjeellisten ulkoilureittien yhteystarpeina ja kehitettävänä reittiyhteyksinä maakuntakaavan valmisteluaineistoon viher- ja virkistysverkkoselvityksessä esitetään Satakunta – Pirkanmaan retkeilyreitin kytkeminen Joutsijärven alueen kautta Puurijärvi – Isosuon kansallispuistoon ja täältä edelleen Pirkanmaan puolelle. Tämä mahdollistaa mm. kahden eri kansallispuiston, Puurijärvi – Isosuon sekä Seitsemisen, kytkemisen reitistöllisesti toisiinsa.

Merkittäväksi ohjeelliseksi, ylimaakunnalliseksi ulkoilureitiksi yhteystarpeineen esitetään ns. rannikkoreittiä, joka kulkee pohjois-eteläsuuntaisesti Merikarvian – Porin - Luvian – Eurajoen ja Rauman kautta Varsinais-Suomen puolelle. Pohjoisosastaan reitti yhdistyy Pohjanmaalle suuntautuvaan reittiin, noudattaen linjaukseltaan osin vanhaa ranta- / postitietä, joka kuuluu osana mm. valtakunnalliseen pyöräretkeilyreitistöön. Reittiä etelään päin linjattaessa se kulkee mm. Yyterin dyynialueen, Porin kansallisen kaupunkipuiston, Eurajoen Pinkjärven Natura-alueen kautta Raumalle ja täältä edelleen Varsinais-Suomen puolelle Pyhämaalle. Osia Varsinais-Suomen puolelle suuntautuvasta reitistä on mahdollista linjata valtakunnallista pyöräretkeilyreitistöä hyödyntäen eli kyseessä on osin jalan ja osin myös polkupyörällä kuljettavasta yhdistelmäreitistä. Rannikkoreitti on lisäksi mahdollista kytkeä Porin pohjoispuolella ylimaakunnalliseen Satakunta – Pirkanmaa reittiin.

Muina, lähinnä maakunnan sisäisinä yhteystarvemerkinnoilla toisiinsa kytkettäviä alueita ja reittiosuuksia ovat mm:

- Valtakunnalliseen soidensuojelun perusohjelmaan kuuluvan Pomarkun Isonen ja rannikkoreitin välinen yhteys,
- Porin Ruosniemen ulkoilualueen ja Joutsjärven välinen yhteys,
- Porin Isometsän, Ulvilan Massin alueen ja Harjavallan Hiittenharjun välinen yhteys,
- Luvian Laitakarin yhteys Porin – Pinkjärvi väliseen rannikkoreittiin / Susisuon alueeseen,
- Vanhan Rauman ja Lapin Sammallahdenmäen, jotka molemmat ovat UNESCO:n maailmanperintökohteita, välinen yhteys.

Satakunta – Pirkanmaa ulkoilureitiltä ei viher- ja virkistysverkkoselvityksen mukaan esitetä yhteystarvetta pohjoisen suuntaan Pohjankankaan alueen kautta. Pohjankangas on puolustusvoimien käytössä olevaa erityistoimintojen aluetta, jolla yleinen liikkuminen on rajoitettua. Kankaanpään Niinisalosta pohjoiseen Etelä-Pohjanmaalle voidaan esittää ohjeellisen ulkoilureitin yhteystarve Pohjankankaan harjumuodostuman itäpuolitse. Kyseinen yhteystarve palvelee ensisijaisesti esim. maasto- ja retkipyöräilijöitä.

Ylimaakunnallisina ulkoilureittien yhteystarpeina osoitetaan mm. seuraavat yhteydet:

- Euran Koskeljärveltä Varsinais-Suomen puolelle Kuhankuonon retkeilyreitistöön ja Kurjenrahkan kansallispuistoon,
- Kiikoisten – Lavian kuntien alueella olevan Kuosman Kiäppi –reitin yhteys Pirkanmaalle Suodenniemen suuntaan. Alueella on käynnissä em. kuntien yhteinen, ylimaakunnallinen retkeilyreitistöhanke, jossa Kuorsuman ympäri kiertävä reitti yhdistetään Suodenniemen retkeilyreittiin sekä koilliseen Lavian Huuhkajavuorelle,
- Huittisissa Puurijärven - Isosuon kansallispuiston yhteys Pirkanmaalle,
- Merikarvian Lankoskelta – Siikaisten Niemijärven – Luodeslahden ja edelleen Eteläpään sekä Katselmankallion virkistysalueen kautta Etelä-Pohjanmaalle Lauhavuoren kansallispuistoon.

Vanhat historialliset maantiet, kuten Huovintie, Pyhän Henrikin tie ja Kyrönkankaan tien täydentävät ja tukevat ohjeellisten ulkoilureittien muodostamaa verkostoa. Esimerkiksi Pyhän Henrikin tie ja Huovintie yhdistyvät Säkylän harjureittiin sekä Hiittenharju - Pitkälän reittiin.

Yleisesti voidaan todeta, että retkeilijöitä ja vaeltajia palveleva, maakuntatasoinen reittiverkosto koostuu useammanlaisesta eri reittityypistä, joita ovat ohjeellisten ulkoilureittien ohella myös polkupyörä- ja melontareitit.

Melontaan ja kanoottiretkeilyyn soveltuvat joet ja vesialueet

○ ○ ○ ○ ○ Ohjeellinen melontareitti

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät, ylikunnalliset olemassa olevat tai kehitettävät ohjeelliset melontareitit.

Perustelut

Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitettävien melontaa ja kanoottiretkeilyä palvelevien jokiosuuksien ensisijaisena valintakriteerinä on käytetty jokien melontakelpoisuutta eli miten hyvin joet soveltuvat melonta- ja kanoottiretkeilyyn. Ohjeellisten melontareittien valintakriteereihin eivät rajoittavasti ole vaikuttaneet reittien varrella olevat, melontaa haittaavat esteet, kuten pato- ja siltarakennelmat, vaikeasti melottavat ja ohitettavat koskipaikat tai muut vastaavat tekijät. Lisäksi on huomioitava, että eräät jokiosuudet eivät välttämättä ole melontakelpoisia kesän vähävetisimpänä aikana.

Edellä olevien valintakriteerien mukaan maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitetään seuraavia jokia ja jokiosuuksia ohjeellisina melontareitteinä:

- Eurajoki
- Jyllinjoki
- Kaasmarkunjoki
- Karvianjoki ja sen eri osuudet
- Kiikoisjoki – Jaaranjoki – Piilijoki – Kouvatsanjoki
- Kokemäenjoki
- Lapinjoki
- Loimijoki
- Pomarkunjoki – Pohjajoki
- Vihteljärvi – Inhottujärvi välinen osuus

Jokien välisiä järviosuuksia ei osoiteta melontareittien yhteyksinä.

Merenrannikolle ei osoiteta melonta- tai kanoottiretkeilyn reittejä, sillä koko Satakunnan rannikkoalue saaristoinen soveltuu melonta- ja kanoottiretkeilyyn.

Veneväylät ja –reitit

—●—●— Veneväylä tai venereitti

Merkinnällä osoitetaan tärkeimmät viitoitetut veneväylät ja –reitit.

Laivaväylät

—■—■— Laivaväylä

Merkinnällä osoitetaan merialueelta merenkululaitoksen väyläluokituksen mukaisesti kulkusyvyydeltään kaikki 2,5 metrin sekä tätä syvemmät väylät laivaväyliksi.

Veneväylät ja –reitit sekä laivaväylät on sisällytetty tarkoituksella Satakunnan viher- ja virkistysverkkoselvityksen 2005 tarkasteluihin, koska kyseisten reittien ja väylien katsotaan palvelevana veneilyä ja vesillä virkistäytymistä, jotka kuuluvat tämän teemaraportin aihealueeseen. Merialueiden veneväylät ja -reitit sekä laivaväylät käsitellään myös maakuntakaavan valmisteluaineistoon sisältyvässä ympäristön ja talouden kannalta kestävästi liikenteen ja teknisen huollon järjestelyjä koskevassa teemaraportissa.

Valtakunnallinen polkupyöräretkeilyreitistö

Valtakunnallisesti merkittävä polkupyöräretkeilyreitistö perustuu tiehallinnon, maakuntien liittojen, kuntien sekä valtakunnallisen pyöräretkeilytyöryhmän kokoaman aineiston pohjalta laadittujen Fillari GT1 ja GT 2 ulkoilukarttojen linjauksiin. Valtakunnallisen polkupyöräreitistön kokonaispituus Satakunnassa on noin 770 km.

Valtakunnallista pyöräreitistöä ei viher- ja virkistysverkkoselvityksessä esitetä sisällytettävän maakuntakaavan valmisteluaineistoon, eikä reitistöä siten esitetä maakuntakaavakartalla. Valtakunnallinen polkupyöräreitistö hyödyntää olemassa olevaa maakunnan tieverkkoa. Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä esitettävät ohjeelliset ulkoilureitit yhteystarpeineen voidaan toteuttaa eräin osin myös polkupyöräreitteinä.

Moottorikelkkareitin yhteystarve

◀ | | | | | ▶ Ohjeellinen moottorikelkkareitin yhteystarve

Merkinnällä osoitetaan ylimaakunnallisesti merkittävä, ohjeellinen moottorikelkkareitti yhteystarpeineen.

Moottorikelkkareittien osalta maakuntakaavan tavoitteeksi on asetettu ylimaakunnallisten yhteystarpeiden osoittaminen.

Moottorikelkkareittien yhteystarve-esitykset perustuvat ohjeellisen moottorikelkkailun runkoreitistön tietoihin. Moottorikelkkareittien / -urien runkoreitistön linjaukset perustuvat puolestaan viher- ja virkistysverkkoselvityksen reittejä koskeviin vuoden 2005 kuntavastauksiin, laadittujen reittikarttojen ja -esitteiden tietoihin sekä alan harrastajatahoilta saatuihin täydentäviin tietoihin. Maakuntarajan ylittäviltä osin tiedot perustuvat naapurimaakuntaliittojen maakuntakaavoihin / kaavaehdotuksiin. Ohjeellisena osoitettujen moottorikelkkareittien kokonaispituus on noin 220 km.

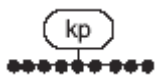
Moottorikelkkareitin yhteystarvemerkinä on ennen muuta ohjeellinen, informatiivinen ja suuntaa-antava, eikä se osoita reitin ja reittiyhteyden tarkkaa kulkua maastossa. Ohjeellinen moottorikelkkailun runkoreitistön yhteystarve kuvaa ennen kaikkea eri reittiosuuksien ohjeellisia pääsuuntia. Ohjeellisten moottorikelkkareittien ja niiden yhteystarpeiden tarkemat linjaukset ja toteutukset edellyttävät maakuntakaavaa yksityiskohtaisempien reittisuunnitelmien laadintaa. Ylikunnalliset reitit toteutetaan yleensä useamman kunnan yhteishankkeena. Moottorikelkkareitit / -urat voidaan perustaa maanomistajien kanssa tehtävillä sopimuksella tai maastoliikennelain mukaisesti reittitoimituksella.

Moottorikelkkailun painopiste maakunnassa kohdistuu Pohjois-Satakuntaan, jossa lumiolosuhteet kelkkailun kannalta muuhun maakuntaan nähden ovat parhaimmat, ja jossa moottorikelkkailun harrastus myös on aktiivisinta. Maakunnan keski- ja eteläosissa ei ole varsinaista moottorikelkkailun ylikunnallista runkoreitistöä. Reitit koostuvat lähinnä yksittäisistä reittiosuuksista, joita ei viher- ja virkistysverkkoselvityksen mukaan ehdoteta sisällytettävän maakuntakaavan valmisteluaineistoon.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitykset maakuntakaavan valmisteluaineistoon ehdotettavista eri reitistötyypeistä on selvityksen teemakartalla 2.

6.3.7 Kansallinen kaupunkipuisto

Porissa sijaitsee ympäristöministeriön päätöksellä vuonna 2002 perustettu Porin kansallinen kaupunkipuisto.

Kansallinen kaupunkipuisto

Merkinnällä osoitetaan maankäyttö- ja rakennuslain 68 ja 69 §:n mukaisesti, ympäristöministeriön päätöksellä perustettu Porin kansallinen kaupunkipuisto. Puiston olennaisten arvojen säilymiseksi tarpeelliset määräykset on annettu puiston perustamispäätöksessä

Suunnittelumääräys:

Kansallisen kaupunkipuiston kulttuuri-, luonto- ja muiden arvojen säilyttämiseksi tulee noudattaa puiston perustamispäätöksessä annettuja määräyksiä.

Perustelut:

Kansallisen kaupunkipuiston aluevaraus perustuu ympäristöministeriön vuonna 2002 tekemään puiston perustamispäätökseen.

7 VIHHER- JA VIRKISTYSVERKKOSELVITYKSEN MUUTOSESITYKSET VERRATTUNA SATAKUNNAN SEUTUKAAVAAN 5

Seuraavassa on verrattu viher- ja virkistys selvityksen esityksiä Satakunnan seutukaavaan 5 aluevarauksiin maankäyttöluokittain.

Vertailtavuuden säilyttämiseksi seutukaavatietoihin ei ole sisällytetty Punkalaitumen kuntaa koskevia tietoja, sillä kunta ei enää kuulu Satakunnan maakuntaan.

7.1 Natura 2000-verkoston alueet

Satakunnan seutukaavassa 5 ei ole osoitettu Natura 2000 –verkostoon alueita omalla kaavamerkinnällään.

Osa Natura-alueista sisältyy kuitenkin seutukaavaan mm. suojelu-, luonnonsuojelualueina, perinnemaisema-alueina ja arvokkaina harjualueina. Natura –verkosto perustuu valtioneuvoston hyväksymiin valtakunnallisiin suojeluohjelmiin ja perustettuihin luonnonsuojelualueisiin, jotka otettiin huomioon seutukaavan valmistelussa ja siten sisällytetty seutukaavan alue- ja osa-aluevarauksiin.

Satakunnassa sijaitsevien Natura-alueiden ja aluekokonaisuuksien kokonaispinta-ala on noin 78 800 hehtaaria sisältäen sekä maa- että vesialueita.

7.2 Suojelu- ja luonnonsuojelualueet

Muutokset seutukaavaan nähdyn oheisessa taulukossa.

	SK5 kpl	SK5 ha	selvitys kpl	selvitys ha
Suojelualue S	132	12 200	86	20 800
Luonnonsuojelualue SL	195	33 700	223	41 100

Merkittävin syy luonnonsuojelualueiden pinta-alan lisäykselle aiheutuu Natura 2000 –verkostoon sisältyvistä, luonnonsuojelulla toteutettavista alueista.

Edellä mainituista selvityksen 86 suojelualueesta (S) Natura 2000 –verkostoon sisältyy 21 aluetta, joiden yhteispinta-ala on noin 16 500 ha. Alueisiin sisältyy sekä maa- että vesialueita.

Edellä mainituista selvityksen 223 luonnonsuojelualueesta (SL) Natura 2000 –verkostoon sisältyy 117 aluetta, joiden yhteispinta-ala on noin 36 900 ha. Alueisiin sisältyy sekä maa- että vesialueita.

Satakunnan seutukaavaan 5 nähden selvityksessä esitettävien, Naturan ulkopuolisten suojelualueiden (S) muutokset ovat seuraavia (suluissa alueiden uudet yhteispinta-ala):

- 37 alueen osalta aluerajaus on seutukaavan mukainen (1 900 ha)
- 2 alueen osalta alueen rajaus on supistunut (250 ha)
- 10 alueen osalta rajaus on laajentunut (480 ha)
- 1 alueen osalta rajaus on supistunut ja laajentunut (170 ha)
- 2 alueen osalta kaavamerkintä on muuttunut (100 ha)
- 13 aluetta ovat seutukaavaan nähden uusia (1 420 ha)
- 54 SK:n 5 S –aluetta / -kohdetta ei esitetä maakuntakaavan valmisteluaineistoon (poistettavat) (610 ha)

Lukuun 7. liittyvästä selvityksen liiteosan taulukosta 2 käy tarkemmin ilmi suojelualueita koskevat muutosesitykset suhteessa Satakunnan seutukaavaan 5. Alla on listaus seutukaavaan nähden uusina suojelualueina (S) maakuntakaavan valmisteluaineistoon ehdotettavasta 13 alueesta, joiden varaukset perustuvat Satakunnan luonnonsuojeluselvitykseen tai kuntien kaavatietoihin. Luettelossa on ei ole mainittu Natura 2000 –verkoston perusteella osoitettavia suojelualueita.

Satakunnan luonnonsuojeluselvitys 1995 – 1998 sisälsi ehdotukset kaikkiaan 13 Satakunnan seutukaavaan 5 nähden uudesta, Natura-verkoston ulkopuolisesta, ei-paikallisesti merkittävästä suojelualueesta (S).

Uusina aluevarauksina esitettävien alueiden valintaan ovat vaikuttaneet mm. kyseisten alueiden luontotyytit, niiden vähäisyys, harvinaisuus ja uhanalaisuus Satakunnassa. Kyseisiä luontotyyppisiä ovat esim. luonnontilaiset suot ja kosteikot, lähteet ja purot, vanhat / varttuneet metsät, lehdot, linnustollisesti arvokkaat vesialueet, merenrannikon fladat ja arvokkaat lintuluodot.

MK:n valmisteluaineistoon SK:n 5 nähden uusina S -alueina esitettävät alueet ovat:

KUNTA	ALUEEN NIMI	LUONTOTYYPPI	PINTA-ALA (ha)	KAAVA
Eura	Laustinrahka	luonnontilainen suo	159	----
Honkajoki	Vahokeidas	keidasräme	77	----
H-joki, Karvia	Polvenkeidas-	keidasräme, neva +		
	Majakankaan itäpuol. viettosuo	keskiravinteinen suo, lampi	285	----
Huittinen	Ilmiönsuo	lyhytkorsiräme, neva	415	yk / M
Jämijärvi	Mertiöjärvi	lintulahti	54	rykl / SL
Kankanpää	Prunnialan suo	ruohoinen suo	17	----
"	Taulunkylän suolähteet	suo, lähde, tihkupinta	48	----
K-pää / Pomarkku	Suolootikko	luonnontilainen avosuo	29	----
Kiikoinen	Pikku Rukajärvensuo	karu räme, joenvarsiniitty	46	----
Lavia	Rautionjärvi ja ymp. suot	korpia, rämeitä nevoja	77	----
Merikarvia	Korvenneva	ruohoinen neva	58	----
Siikainen	Koivukorvenkulman Isonneva	keidassuo	84	----
Siikainen	Ylinenkeidas	luonnontil. lyhytkorsineva	68	----

Erilaisten kaavojen lyhenteinä taulukoissa on käytetty seuraavia merkintöjä:

ak = asemakaava
oyk = osayleiskaava
yk = yleiskaava
ryk = rantayleiskaava
royk = rantaosayleiskaava
rykl = rantayleiskaavan luonnos

Lisäksi seutukaavaan nähden uusina S-viivavarauksina esitetään maakuntakaavan valmiste-
luaineistoon kahta jokiuomaa. Nämä ovat Riihiluoma – Töllinluoma – Suomijoen alajuoksu
(luonnontilainen jokiuoma, kuru, rotko) Karviassa pituudeltaan 12,4 km sekä Mustaoja
(luonnontilainen puro) Ulvilassa pituudeltaan 2,8 km. Em. uomat eivät sijoitu kuntien kaava-
alueille.

Satakunnan seutukaavaan 5 nähden selvityksessä esitettävien, Naturen ulkopuolisten luon-
nonsuojelualueiden (SL) muutokset ovat seuraavia (suluissa alueiden uudet yhteispinta-ala):

- 63 alueen osalta aluerajaus on seutukaavan mukainen (1 920 ha)
- 2 alueen osalta alueen rajaus on supistunut (180 ha)
- 9 alueen osalta rajaus on laajentunut (970 ha)
- 4 alueen osalta kaavamerkintä on muuttunut (100 ha)
- 28 aluetta ovat seutukaavaan nähden uusia (1 040 ha)
- 32 SK:n 5 SL –aluetta / -kohdetta ei esitetä maakuntakaavan valmisteluaineistoon
(poistettavat) (100 ha)

Lukuun 7. liittyvästä selvityksen liiteosan taulukosta 3 käy tarkemmin ilmi luonnonsuojelu-
alueita koskevat muutokset suhteessa Satakunnan seutukaavaan 5. Alla on listaus seutu-
kaavaan nähden uusina SL-alueina maakuntakaavan valmisteluaineistoon ehdotettavasta
28 alueesta, joiden varaukset perustuvat Satakunnan luonnonsuojeluselvitykseen tai kunti-
en kaavatietoihin. Luettelossa on ei ole mainittu Natura 2000 –verkoston perusteella
osoitettavia luonnonsuojelualueita (SL).

Satakunnan luonnonsuojeluselvitys 1995 – 1998 sisälsi ehdotuksen kaikkiaan 64 Satakun-
nan seutukaavaan 5 nähden, uudesta, Natura-verkoston ulkopuolisesta, ei-paikallisesti mer-
kittävästä luonnonsuojelualueesta.

Uusina aluevarauksina esitettyjen alueiden valintaan ovat vaikuttaneet mm. kyseisten aluei-
den luontotyytit, niiden vähäisyys, harvinaisuus ja uhanalaisuus Satakunnassa. Kyseisiä
luontotyyppisiä ovat esim. luonnontilaiset suot ja kosteikot, lähteet ja purot, vanhat metsät,
lehdot, merenrannikon lintuluodot sekä fladat.

MK:n valmisteluaineistoon SK:aan 5 nähden uusina SL -alueina esitettävät alueet ovat

KUNTA	ALUEEN NIMI	LUONTOTYYPPI	PINTA-ALA (ha)	KAAVA
Eurajoki	Jaakonkulman letto	lettosuo	4	---
"	Puolivesikarta-Innonkarrat ym.	merenrannikon lintusaaret	98	ryk / SL
Honkajoki	Ketistönkeidas	luonnontilainen keidasräm	134	---
Huittinen	Karhiniemenkankaan metsä	vanha metsä	15	yk / M
Jämijärvi	Huoppansaari	kuusikko-harmaaleppälehto	8	rykl / M
"	Kankaansuonhonka	lähdevaikutteinen suo	10	---
Kankaanpää	Aittoharjun rinnesuo	lähdesuo, lähde	27	---
"	Lähteet Mölkkäristä etelään	lähteikkö, pienvesi	3	oyk / SL
Karvia	Rukkikallion lounp. suo	lyhytkorsiräm, tihkupinta	20	---
Kiikoinen	Majamäki	luonnontilainen metsä	14	---
"	Kuorsumaanjärven pohj. ranta	ruoko- ja kaislaluhtainen järv.ranta	27	---
"	Tyynistönmaan vanhat metsät	luonnontil. vanha metsä	9	---
Kokemäki	Kolsin tulvalampi	luonnontil. koskisuvanto	19	ak / W

Köyliö	Kakkurinsuon itäosa	luonnontil. lintusuo, lammet	157	---
"	Ruotananjärvi	järvenrantaneva, letto	15	---
Merikarvia	Värviikinletto	ruohoinen räme, ent. tulvaneva	17	oyk / SL
Nakkila	Anolan kuusikko	vanha metsä	8	---
Noormarkku	Pitkäsuon itäp. metsäsaarekkeet	vanha / varttunut metsä	65	---
Pomarkku / Pori	Karhuneva	ruohokorpi, korpiräme	58	--- / oyk M
Pori	Saaristo Valakasta Saanteeseen	meren saaristoa	187	oyk / SL
"	Vartkrunti	meren saari, lintuluoto	8	oyk / SL
"	Puskuuri	meren saari, lintuluoto	10	oyk / SL
"	Levonlampi	lintuvesi, flada	42	oyk / SL
"	Kumperlikarin rantalehto	rantalehto, flada, kluuvi	21	oyk / SL
Siikainen	Lehtisenkeidas	luonnontilainen suo, letto	19	---
"	Ristikosken länsipuol. suolähteet	suo, neva, lähde	27	---
Säkylä	Isonsuon länsipuol. lähde	lähde, lähdekorpi, puro	9	---
"	Kolvaan rajapinnan metsä,puro	vanha metsä, lehto, puro	10	---

7.3 Ympäristöarvoja sekä erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet

Ympäristöarvoja omaaviin maa- ja metsätalousvaltaisiin alueisiin sisältyy alueita, jotka Satakunnan seutukaavassa 5 osoitetaan kaavamerkinnällä MY ja MY1 eli perinnemaisemat. Perinnemaisema-alueilla ehdotetaan maakuntakaavan valmisteluaineistossa käytettävän merkintää MY-p.

Alueet, joilla on ulkoilun ohjaamistarvetta osoitetaan kaavamerkinnällä MU.

Porin metsäopiston käyttöön varatut, Metsähallituksen hallinnassa olevat opetusmetsäalueet esitetään osoitettavan kaavamerkinnällä M-o. Seutukaavassa ei ole osoitettu metsäalueita opetuskäyttöön / opetusalueiksi.

Muutokset seutukaavaan nähden oheisessa taulukossa.

	SK5 kpl	SK5 ha	selvitys kpl	selvitys ha
MY -alue	48	3 100	67	4 560
MY1-alue / MY-p	80	310	40	380
M-o	—	—	2	740
MU-alue	15	4 700	9	4 050

Satakunnan seutukaavaan 5 nähden selvityksessä esitettyjen MY –alueiden muutokset ovat seuraavia (suluissa alueiden uudet yhteispinta-ala):

- 24 alueen osalta aluerajaus on seutukaavan mukainen (1 740 ha)
- 3 alueen osalta alueen rajaus on supistunut (190 ha)
- 4 alueen osalta rajaus on laajentunut (1 040 ha)
- 1 alueen osalta rajaus on supistunut ja laajentunut (30 ha)
- 14 alueen osalta kaavamerkintä on muuttunut (350 ha)
- 21 aluetta ovat seutukaavaan nähden uusia (1 230 ha)
- 15 SK:n 5 MY –aluetta ei esitetä maakuntakaavan valmisteluaineistoon / poistettavat (100 ha)

Rajausmuutokset johtuvat mm. luonnonsuojeluselvityksen ehdotuksista, kuntien kaavatiedoista ja suoritetuista maastokäyntien tuloksista.

Kaavamerkinnän muutokset johtuvat mm. luonnonsuojeluselvityksen ehdotuksista, kuntien kaavatiedoista sekä lainsäädännöstä. Osa seutukaavan suojelualueista (S) on aluetarkistusten yhteydessä muutettu MY-alueiksi. Muutokset johtuvat siitä, ettei metsälaki ei ole voimassa maakuntakaavan suojelualueilla, jolloin oikeampi kaavamerkintä ko. alueilla S:n sijaista on MY.

Satakunnan luonnonsuojeluselvitys 1995 – 1998 sisälsi ehdotuksen kaikkiaan 39 Satakunnan seutukaavaan 5 nähden, uudesta, ei paikallisesti merkittäväksi luokitellusta MY –alueesta.

Lukuun 7. liittyvästä selvityksen liiteosan taulukosta 4 käy tarkemmin ilmi MY- alueita koskevat muutokset suhteessa Satakunnan seutukaavaan 5. Alla on listaus seutukaavaan nähden uusina MY-alueina maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitettävästä 21 alueesta:

MK:n valmisteluaineistoon SK:aan 5 nähden uusina MY -alueina ehdotettavat alueet

KUNTA	ALUEEN NIMI	LUONTOTYYPPI	PINTA-ALA (ha)	KAAVA
Eura	Ritakallion koillisrinteen lehto	lehtorinne, lähteisyys	10	----
Eurajoki	Keskikarra ja siihen liittyvät kluuvit	kluuvijärvi, kosteikko, lehto	82	ryk / W + M
"	Olkiluodonjärven vesijättö	laskettu järvi, keskiravint. suo	18	ryk / M
Kankaanpää	Jyränlahden - Mateenlammin suolammet	kalliomänniköitä, karuja soita	94	----
"	Vehkonevan metsä	vanha kuusikko, lehtokorpi	5	----
" / Pomarkku	Mateenkeidas- Jyränlahti	luonnont. karuja soita	60	----
" / Siikainen	Väärännevan- Housulammin metsäalue	kalliomänniköitä, karuja soita	95	----
Köyliö	Köyliön konsilot	harjunummi, konsilot	51	----
Luvia	Iso-Lamppoori ja ympäristöt	merenranta, flada, kluuvi	36	ryk / MY
"	Kolimäen - Rajakarin kluuvi ja rantaluhta	kluuvijärvi, rehevä suo	19	ryk / MY
"	Siikkarin lounaisranta	luonnontilainen merenranta	17	ryk / MY
Merikarvia	Kakkurinevan länsipuoleinen lehto	lehto, lehtokorpimuuttuma	18	----
Noormarkku	Poikeljärven Humalakorven rinnelehto	kuivahko, monilajinen rinnelehto	6	----
Pori	Lampinkosken luontopolkualue	koski, lehto, vanha metsä,	29	oyk / MU
Pori / Noormarkku	Kivijärvi	tulvajärvi, jokilaajentuma	90	oyk / MU
Rauma	Humalkarin alue	maankokoamisranta, flada	14	royk / MY
Siikainen	Kolmihaarannevan itäpuolen haavikot	lehtomainen havikko kangas	53	----
"	Kivikangas-Karjaluoto-Isoluoto-Haapamäet	lehtipuuvaltainen haavikko	138	----
" / Merikarvia	Porrasneva	kalliosoitumia, karuja soita	273	----
Säkylä	Isosuo	luonnont. suo, lähdetihkupinta	69	----
Ulvila	Tokonsuo	luonnont. karu lyhytkorsiräme	48	----

Satakunnan seutukaavaan 5 nähden selvityksessä esitettävien perinnemaisema-alueiden (MY-p) muutokset ovat seuraavia (suluissa alueiden uudet pinta-alat):

- 13 alueen osalta aluerajaus on seutukaavan mukainen (92 ha)
- 5 alueen osalta alueen rajaus on laajentunut (46 ha)
- 3 alueen osalta alueen rajaus on supistunut (23 ha)
- 10 alueen osalta alueen rajaus on supistunut ja laajentunut (85 ha)
- 1 alueen osalta merkintä on muuttunut (1 ha)
- 8 aluetta ovat seutukaavaan nähden uusia (128 ha)
- 23 SK:n 5 perinnemaisema-aluetta ei esitetä maakuntakaavan valmisteluaineistoon / poistettavat (95 ha)

Lukuun 7. liittyvästä selvityksen liiteosan taulukosta 5 käy tarkemmin ilmi perinnemaisemia koskevat muutokset suhteessa Satakunnan seutukaavaan 5. Alla on lisäksi listaus seutukaavaan nähden uusina perinnemaisemina (MY-p) maakuntakaavan valmisteluaineistoon ehdotettavista 8 alueesta.

Satakunnan seutukaavaan 5 nähden uusina perinnemaisema-alueina (MY-p) maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitetään seuraavat alueet:

KUNTA	ALUEEN NIMI	PINTA-ALA (ha)	KAAVA
Eurajoki	Eurajokisuun laidun	42	ryk / MY
Jämijärvi	Isot Levät	14	ryk / M
"	Uimaluoto	7	ryk / MT
Kokemäki	Pispan kallioketo	4	----
"	Säpilän tienvarren ketolaikut	14	ryk / MY
Luvia	Pyynnössaaren lahti	43	royk / MY
Merikarvia	Pooskerin kartanon laitumet	2	sis. Naturaan
Pori	Hevoskarin laitumet	2	sis. Naturaan

Satakunnan seutukaavaan 5 nähden selvityksessä esitettävien MU –alueiden muutokset ovat seuraavia (suluissa alueiden uudet yhteispinta-ala):

- 6 alueen osalta aluerajaus on seutukaavan mukainen (2 720 ha)
- 1 alueen osalta alueen rajaus on supistunut (1 160 ha)
- 1 alueen osalta rajaus on supistunut ja laajentunut (170 ha)
- 1 alueen osalta kaavamerkintä on muuttunut (60 ha)
- 6 SK:n 5 MU –aluetta ei esitetä maakuntakaavan valmisteluaineistoon / poistettavat (570 ha)

Lukuun 7. liittyvästä selvityksen liiteosan taulukosta 6 käy tarkemmin MU-alueita koskevat muutokset suhteessa Satakunnan seutukaavaan 5.

7.4 Virkistysalueet ja -kohteet

Seutukaavaan sisältyy kaavamerkinnältään kahdenlaisia virkistysalueita. Taajamien läheisyyteen sijoittuvat VL eli lähivirkistysalueet sekä taajamarakenteen ulkopuolella sijaitsevat, ulkoiluun ja retkeilyyn osoitetut VR-alueet. Maakuntakaavassa ei enää erotella lähivirkistykseen sekä ulkoiluun ja retkeilyyn varattuja alueita eri kaavamerkinnöillä, vaan kaikki virkistystoimintaa palvelevat alueet osoitetaan samalla kaavamerkinnällä (V) virkistysalueiksi.

Seutukaavaan sisältyy kaavamerkinnältään kahdenlaisia virkistyskohteita, joita ovat uimarannat (V1) sekä venesatamat ja rantautumispaikat (V2). Uimarantoja ei ehdoteta osoitettavan maakuntakaavakartalla. Selvityksessä veneilijöitä palvelevat kohteet ehdotetaan osoitettavan kaavamerkinnällä V-v.

Muutokset seutukaavaan nähden oheisessa taulukossa.

	SK5 kpl	SK5 ha	selvitys kpl	selvitys ha
VL-alue	87	7 340		
VR-alue	64	10 810		
yhteensä / V-alueet	151	18 150	91	16 300
V-kohteet			8	--
Uimaranta	128	--	--	--
V2 / V-v	88	--	26	--

Satakunnan seutukaavaan 5 nähden selvityksessä esitettyjen virkistysalueiden muutokset ovat seuraavia:

- 61 alueen osalta aluerajaus on seutukaavan mukainen (6 540 ha)
- 24 alueen osalta alueen rajaus on muuttunut (9 250 ha)
- 6 aluetta ovat seutukaavaan nähden uusia (710 ha)
- 7 kohdetta ovat seutukaavaan nähden uusia
- 23 SK:n 5 lähivirkistysaluetta VL (460 ha) sekä 24 retkeily- ja ulkoilualuetta VR (280 ha) ei esitetä maakuntakaavan valmisteluaineistoon / poistettavat

Lukuun 7. liittyvästä selvityksen liiteosan taulukosta 7 käy tarkemmin ilmi virkistysalueita ja kohteita koskevat muutokset suhteessa Satakunnan seutukaavaan 5. Alla on vielä listaus seutukaavaan nähden uusina V-alueina maakuntakaavan valmisteluaineistoon ehdotettavista 7 alueesta:

KUNTA	ALUEEN NIMI	PINTA-ALA (ha)
Huittinen	Kännönvuori – Pyölönvuori	283
Kokemäki	Lievijärvi	7
Merikarvia	Kuusi-Linskerin itäpuol. saari	3
Rauma	Kaarojärvi–Kinno	304
"	Kylmäpihlaja	13
Siikainen	Katselma	100

Satakunnan seutukaavaan 5 nähden selvityksessä esitettyjen virkistyskohteiden muutokset ovat seuraavia:

Uimarantoja ei sisällytetä maakuntakaavan valmisteluaineistoon.

Uusina virkistyskohteina maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitetään 7 kohdetta, jotka kaikki ovat vähintään seudullisesti tai maakunnallisesti merkittäviä virkistyskalastuskohteita. Kyseiset kohteet ovat:

KUNTA	KOHTEEN NIMI
Merikarvia	Holmankoski
"	Salmelankoski
Nakkila	Arantila
"	Kistu
"	Pämppi
"	Ruskila
"	Tyni

Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä veneilijöitä palvelevista esitetyistä 26 kohteesta seutukaavaan nähden uusina kohdevarauksina maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitetään 12 kohdetta. Kyseiset kohteet ovat:

KUNTA	KOHTEEN NIMI
Luvia	Laitakari
"	Ryöväskeri
"	Vähä-Huilkari
Merikarvia	Ouraluoto
Rauma	Kuuskajaskari I
"	Kuuskajaskari II
"	Kylmäpihlaja
"	Petäjäs I
"	Petäjäs II
"	Poroholma
"	Suojan satama
"	Syväraumanlahti

Satakunnan seutukaavan 5 venesatamista ja rantautumispaikoista 72 on niitä, joita ei esitetä maakuntakaavan valmisteluaineistoon eli kohteet esitetään poistettavaksi, sillä ne on luokiteltu veneilyn kannalta merkitykseltään paikallisiksi. Karsintaan on osaltaan vaikuttanut myös se, että kohteet eivät venereittien heikon kulkukelpoisuuden johdosta ole hyvin saavutettavissa.

7.5 Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet

Seutukaavassa ei ole osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitettävien kolmen luo –alueen (Haapakeidas, Koskeljärvi ja Jämijärvi – Mertiöjärvi) yhteispinta-ala on noin 24 150 ha.

7.6 Reitit, reitistöt sekä niiden yhteystarpeet

Ohjeelliset ulkoilureitit

Satakunnan seutukaavassa 5 osoitettujen ohjeellisten ulkoilureittien yhteispituus on noin 240 kilometriä.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen esityksen mukaan ohjeellisen ulkoilureittiverkoston pituus maakunnan sisällä on noin 280 kilometriä.

Merkittävimmät ohjeellisia ulkoilureittejä koskevat selvityksen esitykset Satakunnan seutukaavan 5 verrattuna ovat:

Maakunnan merkittävimmän ohjeellisen, ylimaakunnallisen ulkoilureitin, Satakunta - Pirkanmaa retkeilyreitin linjausta on täydennetty ja tarkennettu jo toteutettua reittilinjausta noudattaen. Huomattavimmat täydennykset ja muutokset verrattuna seutukaavan ohjeelliseen ulkoilureittiin koskevat Porin ja Kankaanpään kaupunkien, Merikarvian ja Pomarkun kuntien alueilla toteutettuja reittiosuuksia.

Porista Eurajoen Pinkjärven kautta Raumalle suuntautuva seutukaavan ohjeellinen ulkoilureitti on muutettu ulkoilureitin yhteystarpeeksi.

Porista Ulvilan Joutsjärvelle suuntautuva seutukaavan ohjeellinen ulkoilureitti on muutettu ulkoilureitin yhteystarpeeksi samalla tarkistaen sen sijaintia.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen mukaan maakuntakaavan valmisteluaineistossa esitetään osoitettavan ohjeellisten ulkoilureittien yhteystarpeet.

Seutukaavassa ei ole osoitettu ohjeellisten ulkoilureittien yhteystarpeita.

Melonta- ja kanoottireitit

Seutukaavassa on osoitettu ohjeelliset melontareitit, joiden kokonaispituus on noin 250 km.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitettävien ohjeellisten melontareittien pituus on yhteensä noin 560 kilometriä. Ero seutukaavaan nähden johtuu siitä, että maakuntakaavan valmisteluaineistoon esitetään uusina jokina ja jokiosuuksina seuraavia: Eurajoki, Kaasmarkunjoki, Kiikoisjoki – Jaaranjoki – Piilijoki – Kouvatsanjoki osuus, Kokemäenjoki, Pomarkunjoki – Pohjajoki osuus ja Vihteljärvi – Inhottujärvi välinen osuus.

Merialueiden veneväylät ja –reitit

Satakunnan seutukaavassa 5 on osoitettu merialueiden veneväylät ja –reitit yhteispituuksiltaan noin 460 km. Valintakriteerinä käytettiin merenkulkulaitoksen väyläluokitusta, jonka mukaan kaikki kulkusyvyydeltään alle 2,5 metrin väylät osoitetaan veneväyliksi. Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä on esitetty veneilyn kannalta vain kaikkein tärkeimmät veneväylät ja –reitit eli ns. runkoväylät, minkä johdosta seutukaavaan nähden näiden määrä sekä kokonaispituudet ovat vähentyneet. Veneväyliä ja –reittien yhteispituus on nyt noin 220 km.

Merialueiden laivaväylät

Satakunnan seutukaavassa 5 on osoitettu merialueiden laivaväylät yhteispituuksiltaan noin 260 km. Valintakriteerinä käytettiin merenkulkulaitoksen väyläluokitusta, jonka mukaan kaikki kulkusyvyydeltään yli 2,5 metrin väylät osoitetaan laivaväyliksi. Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä on käytetty samoja laivaväyliä valintakriteerejä kuin seutukaavan väylissä. Selvityksen sisältyvien laivaväyliä määrä on jonkin verran lisääntynyt ollen yhteispituudeltaan nyt noin 340 km.

Ohjeellisen moottorikelkkareitistön yhteystarpeet

Satakunnan seutukaavassa 5 ei ole osoitettu ohjeellisia moottorikelkkareittejä / -uria eikä niiden yhteystarpeita.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä esitettyjen ohjeellisten moottorikelkkareittien kokonaispituus on noin 220 km.

7.7 Kansallinen kaupunkipuisto

Satakunnan seutukaavassa 5 ei ole osoitettu kansallista kaupunkipuistoa. Porin kansallinen kaupunkipuisto, jonka kokonaispinta on noin 950 ha osoitetaan uutena aluevarauksena.

8. VIRKISTYKSEEN SOVELTUVIEN ALUEIDEN RIITTÄVYYS

Maankäyttö- ja rakennuslaki (28 §) velvoittaa, että maakuntakaavassa varataan riittävästi virkistykseen soveltuvia alueita. Satakunnan maakuntakaavalle asetetuissa tavoitteissa todetaan lisäksi, että kaavalla turvataan kattava virkistysalueiden ja viherkäytävien muodostama verkosto. Maakunnallisia ja seudullisia virkistysalueita varataan riittävä määrä maakunnan asukkaiden tarpeisiin ulkoilualueina taajamavyöhykkeillä ja retkeilyalueina vetovoimaisilta luontoalueilta. Maankäyttö- ja rakennuslain säädöksissä tai maakuntakaavan laadintaa koskevissa ympäristöministeriön oppaissa ei ole kuitenkaan tarkemmin ilmaistu, miten virkistysalueiden riittävyys määritellään.

Arvioitaessa virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyttä eräänä mittarina voidaan käyttää virkistysalueiden kokonaispinta-alan suhdetta maakunnan väestöpohjaan eli miten monta kaavaan varattua virkistysaluehehtaaria on yhtä asukasta kohden. Tämä ei kuitenkaan kuvasta alueellista, todellista riittävyyttä, sillä kaavassa virkistykseen varatut alueet jakautuvat väestöpohjaan nähden epätasaisesti maakunnan eri osiin.

Yleisesti käytetty tunnusluku virkistykseen varattujen alueiden riittävyyttä määriteltäessä on ilmoittaa montako prosenttia maakunnan maapinta-alasta on varattu virkistysalueiksi tai mikä on virkistysalueiden suhteellinen osuus muista maakuntakaavan päämaankäyttövarauksista.

Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyttä arvioitaessa asukasta kohti varattujen virkistysalueiden määrä, alueiden saavutettavuus tai prosentuaalinen osuus kaava-alueen maapinta-alasta eivät anna riittävää tai oikeanlaista tilannekuvaa alueiden riittävyydestä. Yksittäisten virkistykseen soveltuvien alueiden tulee myös olla pinta-alallisesti riittävän laajoja sekä sijaita mahdollisimman häiriöttömillä alueilla, jotta ne palvelisivat hyvin alueiden käyttäjiä.

Arvioitaessa virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyttä ei voida tarkastella yksinomaan vain virkistykseen varattujen alueiden määrää, sijainteja, kokoa ja laatua. Eräs ongelma riittävyyttä arvioitaessa on myös se, mitkä maankäyttömuodot luokitellaan virkistykseen soveltuviksi alueiksi. Kaavassa varsinaisesti virkistykseen osoitettujen alueiden ohella monet

muut maankäyttömuodot soveltuvat jokamiehen oikeudella tapahtuvaan yleiseen virkistykseen. Näitä ovat mm. maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on ulkoilun ohjaamistarvetta tai ympäristöarvoja. Merkittävän osan maakunnan asukkaiden virkistystarpeesta (esim. marjastus, sienestys, luonnossa liikkuminen, retkeily yms.) mahdollistavat jokamiehen oikeudella käytettävät maa- ja metsätalousalueet, vaikkei niille osoiteta maakuntakaavassa mitään aluevaraus- / kaavamerkintää. Monet, laaja-alaiset suojelualueet, kuten kansallispuistot, valtakunnalliseen soidensuojelun perusohjelmaan, lintuvesien suojeluohjelmaan, harjunsuojeluohjelmaan sekä muihin ohjelmiin ja suunnitelmiin kuuluvat alueet, soveltuvat niin ikään virkistyskäyttöön, vaikkei niitä ole sellaiseen varsinaisesti varattu.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä maakuntakaavan valmisteluaineistoon ehdotettavilla, seudullisesti ja maakunnallisesti tärkeillä virkistykseen, retkeilyyn, ulkoiluun, maa- ja metsätalouteen ja osittain myös suojeluun osoitettavilla alueilla sekä erilaisilla reitistöillä pyritään turvaamaan maakunnan asukkaiden virkistyskäytölliset tarpeet.

Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys voidaan tarkemmin arvioida vasta siinä vaiheessa, kun tiedetään maakuntakaavan valmisteluaineistoon lopullisesti sisällytettävien alueiden määrät ja kokonaispinta-alat eri maankäyttöluokittain.

Virkistykseen soveltuvien alueiden ja reittien saavutettavuus ja kattavuus

Satakunnan viher- ja virkistysalueiden sekä ohjeellisten ulkoilureittien muodostaman verkoston saavutettavuuden ja kattavuuden arvioimiseksi on laadittu tavoitteellinen reittikaavio, ns. verkostollinen tavoitesuunnitelma (Liite 3). Reittikaavion tarkoitus on tukea yksityiskohtaisempaa seudullista ja / tai kunnallista reitistösuunnittelua siten, että nykyiset valmiit reitistön osat täydentyvät jatkossa tavoitesuunnitelman periaatteiden mukaan.

9 VIHHER- JA VIRKISTYSVERKON TOTEUTTAMINEN

9.1 Natura 2000-verkon sekä suojelu- ja luonnonsuojelualueiden toteuttaminen

Suojelun toteuttamistapa Natura 2000 –verkostoon sisältyvillä alueella riippuu siitä, miten verkostoon kuuluvien luontotyyppien ja lajien suotuisan suojelun taso on parhaiten saavutettavissa. Lainsäädännöllisesti Natura-alueita voidaan toteuttaa useilla eri laeilla. Toteutuksessa sovellettavia lakeja ovat luonnonsuojelulaki (LSL), vesilaki (VL), maankäyttö ja rakennuslaki (MRL), maa-aineslaki (MAL), metsälaki (ML) ja ulkoilulaki (UL). Lisäksi eräiden Natura-alueiden toteutus tapahtuu maanomistajan kansa tehtävällä kirjallisella sopimuksella.

Naturan luonnonsuojelulailla toteutettavien alueiden sekä muiden viher- ja virkistysverkkoselvitykseen / maakuntakaavaan sisältyvien luonnonsuojelualueiden toteuttamisvastuu on valtion luonnonsuojeluviranomaisella. Käytännössä alueiden toteuttamisesta vastaa alueellinen ympäristökeskus. Yksittäinen maanomistaja voi myös hakea vapaaehtoisuuteen perustuen luonnonsuojelullisesti arvokkaaksi todetun alueen rauhoitus päätöstä alueelliselta ympäristökeskukselta.

Viher- ja virkistysverkkoselvitykseen / maakuntakaavaan sisältyvien suojelualueiden sekä maankäyttö- ja rakennuslailla toteutettavien Natura-alueiden toteuttaminen tapahtuu ensisijaisesti maakuntakaavaa yksityiskohtaisemman maankäytön suunnittelun kautta esim. kuntakaavoituksella. Alueiden toteuttajina voivat kuntien ohella olla myös valtion eri viranomaiset sekä yksityiset maanomistajat, vaikka maakuntakaavan aluevarauksen toteuttamisvastuuta yksityisellä maanomistajalla ei ole.

9.2 Maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden toteuttaminen

Viher- ja virkistysverkkoselvitykseen / maakuntakaavaan sisältyvien maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden toteuttaminen tapahtuu maakuntakaavaa yksityiskohtaisemmalla maankäytön suunnittelulla. Alueiden pääasiallinen toteuttamisvastuu on kunnilla mm. kuntakaavoituksen sekä erilaisten alueiden käyttöön liittyvien suunnitelmien ja hankkeiden kautta.

9.3 Virkistysalueiden toteuttaminen

Viher- ja virkistysverkkoselvitykseen / maakuntakaavaan sisältyvien virkistysalueiden kuin myös virkistystä palvelevien kohteiden (esim. retkeily- ja vierassatamien) toteuttaminen tapahtuu maakuntakaavaa yksityiskohtaisemman suunnittelun ja maankäytön toteutuksen kautta. Virkistysalueiden ja -kohteiden pääasiallinen toteuttamisvastuu on alueen kunnilla kuntakaavoituksen sekä mm. erilaisten kehittämis- ja toteuttamishankkeiden kautta. Veneilijöitä palvelevien kohteiden osalta toteutukseen voivat osallistua kuntien ohella myös veneilyseurat ja -järjestöt.

9.4 Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden alueiden toteuttaminen

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden alueiden (luo) osa-aluemerkintä on ennen kaikkea informatiivinen, joka kuvastaa alueen erityispiirteitä ja -merkitystä. Luo-alueiden toteutusta ei ole rinnastettavissa varsinaisten päämaankäyttömuotojen toteutukseen. Luo-osa-alueiden toteuttaminen tapahtuu maakuntakaavaa yksityiskohtaisempien suunnitelmien ja alueille kohdistuvien hankkeiden kautta. Toteuttamisvastuu kuuluu ensisijaisesti sijaintialueen kunnille sekä erilaisia hankkeita toteuttaville ja rahoittaville viranomaisille, kuten alueelliselle ympäristökeskukselle, alueelliselle metsäkeskukselle, TE-keskukselle sekä Metsähallitukselle.

9.5 Reittien toteuttaminen

Viher- ja virkistysverkkoselvitykseen / maakuntakaavaan sisältyvien ohjeellisten ulkoilu- ja retkeilyreittien sekä melontareittien toteuttaminen tapahtuu maakuntakaavaa yksityiskohtaisemman suunnittelun ja maankäytön toteutuksen kautta. Ylikunnallisten ja ylimaakunnallisten reittien toteuttamisvastuu on pääasiassa alueen kunnilla esim. erilaisten, maakuntakaavaa yksityiskohtaisempien reitistösuunnitelmien ja niiden toteuttamishankkeiden kautta. Hankkeisiin voivat kuntien ohella osallistua yhteistyökumppaneina myös eri valtion viranomaiset (esim. alueellinen ympäristökeskus) sekä liikunta- ja urheiluseurat sekä -järjestöt.

Ohjeellisten moottorikelkkareittien toteuttaminen tapahtuu maakuntakaavaa yksityiskohtaisemman reittisuunnittelun yhteydessä. Moottorikelkkareitit pyytään ensisijaisesti toteuttamaan maastoliikennelain mukaisin reittitoimituksin, sillä tällöin reitti voidaan perustaa viralliseksi kelkkareitiksi. Toteutukseen voivat kuntien ja valtion viranomaisten ohella osallistua myös moottorikelkkaseurat.

Merialueiden virallisten, merkittyjen veneväylien ja laivaväylien toteuttamisesta vastaa lähinnä valtion viranomaisena toimiva merenkululaitos.

9.6 Vapaaehtoisen suojelun tuomat haasteet

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen laadinnan aikana yhteistyöryhmän kokouksissa tuotiin esille, että selvityksessä tulisi käsitellä myös muita alueiden suojeluun liittyviä toteuttamistapoja kuin perinteiset, kaavaan sisällytettävät aluevaraukset. Eri yhteyksissä on korostettu maanomistajien vapaaehtoisuuteen perustuvia suojelun toteuttamistapoja. Edellä olevan johdosta ja asian tärkeyden vuoksi viher- ja virkistys selvitykseen on sisällytetty luku 9.6, jossa käsitellään käynnissä olevia luonnonarvokauppa- ja lumomaa –ohjelmiasopimus -hankkeita sekä maatalouden ympäristötuen erityistukia.

9.6.1 Luonnonarvokauppa

Luonnonarvokauppa on metsänomistajien vapaaehtoisuuteen perustuva metsiensuojelun kokeiluhanke, joka toteutetaan Lounais-Suomen metsäkeskuksen alueella vuosina 2003 – 2007. Luonnonarvokauppa kuuluu yhtenä toimenpiteenä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaan Metsoon (Uimonen 2005).

Luonnonarvokaupan kehittäminen lähti alulle Satakunnasta Satakunnan luonnonsuojelupiiriin, Länsi-Suomen metsänomistajien liiton ja MTK Satakunnan yhteistyönä.

Luonnonarvokaupan kokeiluhanketta toteutetaan Lounais-Suomen metsäkeskuksen ja Lounais-Suomen ympäristökeskuksen toimesta. Hankkeen 2 miljoonan euron kokonaiskustannukset jakautuvat tasaisesti viidelle vuodelle siten, että kummallakin kokeiluhanketta toteuttavalla taholla on vuosittain käytettävissään 200 000 euroa luonnonarvokauppasopimusten laatimiseen.

Luonnonarvokaupassa metsänomistaja tarjoaa kohdettaan määräaikaan suojeluun. Metsäkeskuksen tehtävää varten palkattu suunnittelija arvioi tarjotun kohteen taloudelliset ja luontoarvot käyttäen apuna Metso –ohjelmassa määritellyjä luonnonsuojelubiologisia kriteerejä ja vertailee kohdetta muihin tarjottuihin kohteisiin. Tarjottuja kohteita arvioidaan suunnittelijan esityksen pohjalta yhteistyöryhmässä, johon kuuluvat metsäkeskuksen ja ympäristökeskuksen lisäksi edustajat MTK – Satakunnasta, Länsi-Suomen metsänomistajien liitosta ja Satakunnan luonnonsuojelupiiristä.

Metsäkeskuksen suunnittelija neuvottelee metsänomistajan kanssa luonnonarvokaupan sopimuksesta sekä kohteen määräaikaan suojelusta maksettavan palkkion suuruudesta. Jos yhteisymmärrykseen päästään, tehdään kohteen luonnonarvojen säilyttämisestä määräaikainen sopimus yleensä 10 vuodeksi kerrallaan joko kestävän metsätalouden rahoituslain (1094/1996) tai luonnonsuojelulain 25 §:n perusteella. Sopimuskauden päätyttyä alueen käyttö jatkuu metsänomistajan haluamalla tavalla.

Vuonna 2003 käynnistyneessä luonnonarvokaupassa koko Lounais-Suomen metsäkeskuksen alueella vuoden 2005 loppuun mennessä luonnonarvokaupan sopimuksia on tehty yhteensä 93 kpl koskien yhteispinta-alallisesti noin 870 hehtaaria. Em. sopimuksista Satakunnasta on tehty yhteensä 72 kpl ja sopimusten piirissä olevien alueiden kokonaispinta-ala on 716 hehtaaria.

Satakunnan maakuntakaavan aloitusvaiheen viranomaisneuvottelua (4.3.2003) varten laadittiin taustapaperi, jossa pohdittiin luonnonarvokauppakokeilun luomia haasteita maakuntakaavoitukselle. Taustapaperissa esitettiin kaksi olennaisen tärkeää ja haasteellista kysymystä, jotka olivat:

- Miten ottaa vapaaehtoinen luonnonsuojelun ilmapiiri huomioon kaavoituksessa?
- Miten saada prosessiin mukaan maaseudun kehittämisen ja luonnonsuojelun uudenlainen kumppanuus?

Maakuntakaavaa laadittaessa joudutaan tilanteisiin, joihin ei löydy valmista ohjenuoraa maankäyttö- ja rakennuslaista, maakuntakaavoitusta ja kaavan laatimista käsittelevistä oppaista.

Edellä oleva haaste on myös ilmaistu maakuntakaavan tavoiteraportissa, maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimista koskevassa osiossa, jossa todetaan: "Maakuntakaavoitusprosessin kuluessa pyritään vastaamaan luonnonarvokaupan tuomiin haasteisiin maankäytön suunnittelussa.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä ei ole kuitenkaan varsinaisesti pohdittu vapaaehtoisen suojelun / luonnonarvokaupan suhdetta selvitykseen sisältyvien suojelualueiden varausehdotuksiin eikä suojelualuemerkinnän sisältöön. Selvityksen yhteistyöryhmän kokouksissa luonnonarvokaupan ja ehdotettujen suojeluvarausten suhteesta on keskusteltu ja todettu, etteivät maakuntakaavan suojelualueet muodostu esteiksi maanomistajien vapaaehtoisuuteen perustuvan suojelun / luonnonarvokaupan toteuttamiselle. Maakuntakaavan suojelualuevaraukset pyrkivät osaltaan edistämään ja myötävaikuttamaan vapaaehtoisen suojelun toteuttamista.

9.6.2 Lumomaa-ohjelmäsopimus

Luonnon monimuotoisuuden suojelu ja huomioon ottaminen on kiinteä osa kaikkea luonnonvarojen hyödyntämistä ja maankäyttöä. Uudet suojelukeinot perustuvat vapaaehtoiisiin sopimuksiin ja niillä halutaan edistää kestävästä kehitystä sekä alueiden ja maaseudun kehittämistä. Suomessa suojeluponnistukset kohdistuvat erityisesti metsiin ja perinneympäristöihin.

Uudet keinot tuovat luonnonsuojeluun tilaaja - tuottaja -vuorovaikutusta. Lumomaa-ohjelmäsopimuksen perusajatuksena on, että yhteiskunta tilaa luonnonhoitopalveluita maanomistajilta ja maaseudun toimijoilta. Hyöty näistä ns. julkishyödykkeistä tulee koko yhteiskunnalle. Tilaaja - tuottaja -kumppanuuteen pohjautuva luonnon monimuotoisuuden suojelu ei vielä kaikilta osin kuitenkaan toimi. Ongelmakohtia esiintyy mm. seuraavien seikkojen osalta: ei ole riittävää tietotaitoa ja osaamista, kaikkia luonnonhoidon positiivisia mahdollisuuksia ei ole sisäistetty riittävän laajasti, lisäksi palveluorganisaatioissa eli palveluiden tuottajapuolelle on kehittämisen varaa (Hakila 2005).

Edellä olevaa taustaa vasten sekä menetelmien käynnistämiseksi ja käytäntöjen soveltamiseksi Satakunnan ja Varsinais-Suomen maakuntien liitot, maakuntien työvoima- ja elinkeinokeskukset, alueellinen metsäkeskus ja ympäristökeskus ovat allekirjoittaneet yhteisen, alueiden kehittämisestä annetun lain (602/2002) mukaisen "Luonnon monimuotoisuus ja maaseudun kehittäminen" eli Lumomaa -ohjelmäsopimuksen. Sopimus, joka on luonteeltaan aiesopimus, ajoittuu vuosille 2005 – 2015.

Ohjelmäsopimuksen tavoitteiksi on asetettu:

- Tehostaa alueellista työtä luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi.
- Tavoitella hyvää biologisen monimuotoisuuden tilaa kustannustehokkaasti maaseudun sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen vahvistamisen kautta.
- Lisätä luonnonhoidon paikallista osaamista, arviointia ja aloitteellisuutta.
- Tuetaan muuta luonnonsuojeluun ja maaseudun kehittämiseen liittyvää virkatyötä ja hanketoimintaa alueella.
- Vahvistaa maaseutulähtöistä ja maaseutua osallistavaa luonnonvara- ja luonnonsuojelu politiikkaa.

Sopimuksen perustavoitteena on lisätä luontoon ja luonnonhoitoon liittyvää yrittäjyyttä ja työtä maaseudulla. Luonnonhoito tarjoaa maaseudun uuden työllistymismahdollisuuden ja maaseudun yhteisöistä tulee ajanoloon luonnonhoidon osaajia. Vapaaehtoiseen sopimukseen perustuvaa luonnonhoitoa vahvistetaan sekä erillisten hankkeiden kautta että tukemalla maatalouden ympäristötuella ja muulla julkisella rahoituksella tapahtuvaa luonnon monimuotoisuuden suojelua.

Sopimuksella luodaan pohja verkostolle, johon voivat liittyä kaikki Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa luonnonvarojen kestävän käytön tai luonnonsuojelun parissa toimivat tahot.

9.6.3 Maatalouden ympäristötuen erityistuet

Maatalouden ympäristötuki jakautuu perus- ja lisätoimenpiteisiin sekä erityistukimuotoihin. Erityistuet on kohdennettu tiettyyn rajattuun kohteeseen.

Maatalouden ympäristötuen erityistuet on tarkoitettu ympäristönsuojelu-, hoito- ja kunnostustoimenpiteisiin, jotka kohdistuvat sekä peltoalalle että muuhun maatalon elinympäristöihin. Hoitoon ja kunnostukseen on käytettävissä kolmea eri erityistukimuotoa, jotka ovat perinnebiotoopin hoito, luonnon monimuotoisuuden edistäminen sekä maiseman kehittäminen ja hoito.

Perinnebiotoopin hoitoon kohdistuvaa erityistukea maksetaan perinteisten maatalouden toimintojen synnyttämien ja muovaamien alueiden, kuten kantojen, niittyjen, hakamaiden tai metsälaidunten kunnostamisesta ja hoidosta. Tärkeimmät perinnebiotooppien hoito- ja kunnostustoimet ovat joko laidunnus tai niitto. Alueiden hoidolla pyritään säilyttämään ja lisäämään perinteisten maatalousympäristöjen monimuotoisuutta. Aluetta, josta erityistukea maksetaan, ei saa muokata, lannoittaa, käsitellä torjunta-aineilla, ojittaa eikä metsittää.

Luonnon monimuotoisuuden edistämisestä maksettavaa erityistukea myönnetään alueille, joilla tavoitteena on lisätä maatalousympäristöjen kasvi- ja eläinmäärää sekä luontokohteiden määrää ja laatua. Luonnon monimuotoisuutta lisäävät mm. pellon ja metsän väliset reunavyöhykkeet, pelloilla sijaitsevat metsäsaarekkeet sekä uhanalaisten lajien esiintymispaikat.

Maiseman kehittämisen ja hoitoon tarkoitettua erityistukea myönnetään alueille, joilla tavoitteena on lisätä viljelymaiseman avoimuutta ja monipuolisuutta. Kyseisillä alueilla suoritettavia toimenpiteitä ovat mm. umpeenkasvaneen maiseman avartaminen raivaamalla tai harventamalla sekä paljastamalla maisemallisesti tärkeitä yksittäispuita. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ympäristöjen hoito, kuten vanhojen asuinpaikkojen ympäristöjen pitäminen avoimena raivaamalla, laidunnuksella tai niittämällä ovat kyseisten alueiden hoitotoimenpiteitä.

Erityisympäristötukien hakeminen perustuu maanviljelijöiden vapaaehtoisuuteen. Erityisympäristötukia, joiden sopimusaika voi olla 5 tai 10 vuotta, maakunnassa on tehty yli 10 vuoden ajan. Vuonna 2006 maakunnassa on voimassa noin 1 200 sopimusta. Yksittäisten sopimusten pinta-alat vaihtelevat alle hehtaarista jopa 150 hehtaariin.

Erityisympäristötukisopimukset tekee alueellinen TE –keskus pyydettyään ensin lausunnon asiasta alueelliselta ympäristökeskukselta. Ympäristökeskuksen puoltava lausunto on edellytys tukisopimuksen tekemiselle. Erityisympäristötuilla rahoitetaan ensisijaisesti niitä alueita ja kohteita, jotka sijaitsevat maatalouden luonnon monimuotoisuuden tai suojavyöhykkeiden yleissuunnittelualueilla, inventoiduilla perinnemaisemilla, arvokkailla maisema-alueilla sekä Natura-alueilla.

Muita maatalouden erityisympäristötukimuotoja ovat suojavyöhykkeiden, kosteikkojen ja laskeutusaluiden perustamiseen ja hoitoon, pohjavesialueiden peltoviljelyyn, luonnonmukaiseen tuotantoon sekä alkuperäisrotujen kasvattamiseen tarkoitettut tuet.

10. MAAKUNTAKAAVAN OIKEUSVAIKUTUKSET

Maakuntakaavan hyväksyy maakunnan liiton ylin päättävä elin eli maakuntavaltuusto. Maakuntakaavan vahvistaa ympäristöministeriö. Maakuntakaavan sisältövaatimukset on määritellyt maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä. Ympäristöministeriön on vahvistettava maakuntakaava, jollei se ole lainvastainen.

Maakuntakaava on keskeinen keino valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamisessa. Maakuntakaavassa otetaan huomioon valtakunnallisten tavoitteiden lisäksi maakunnan kehittämisen tavoitteet. Maakuntakaavassa esitetään alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Lisäksi maakuntakaavassa voidaan esittää useamman kuin yhden kunnan alueidenkäytön yhteensovittamisen kannalta tarpeellisia eli ylikunnallisia tarpeita.

Maakuntakaavan ohjausvaikutukset vastaavat pääpiirteissään seutukaavan ohjausvaikutuksia. Maakuntakaavan oikeusvaikutukset viranomaistoimintaan ja muuhun suunnitteluun on määritellyt maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:ssä. Maakuntakaavan oikeusvaikutukset käyvät tarkemmin ilmi ympäristöministeriön (2002 b) oppaasta 7.

Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista (MRL 32 § 2 mom.). Maakuntakaavan ottaminen huomioon ja sen toteutuksen edistäminen koskee kaikkia sellaisia valtion ja kuntien viranomaisia, jotka ovat tekemisissä alueiden käytön suunnittelun ja toteutuksen kanssa.

Maakuntakaavan keskeisenä oikeusvaikutuksena on myös sen huomioon ottaminen kuntien alueidenkäytön suunnittelussa. Maakuntakaavan keskeiset periaatteet ja maakuntakaavassa esitetyt maakunnalliset tai seudulliset kaavaratkaisut ovat kuntakaavoituksen lähtökohtana: "Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi (MRL 32 § 1 mom.). "Maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin 1 momentissa tarkoitetun kaavojen muuttamista koskevan päätöksen osalta (MRL 32 § 3 mom.)."

Maakuntakaava on yleispiirteinen kaava, jonka maankäyttöratkaisut sekä kehittämis- ja aluevarausperiaatteet täsmentyvät kuntien yleis- ja asemakaavoituksessa.

Yleisperiaatteet

1. Maakuntakaavan yleispiirteisyys vaikuttaa tulkintaan

Maakuntakaava sallii yleensä tietyn liikkumavaran esimerkiksi yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tai muissa toimenpiteissä. Toisaalta erityisesti suojelualueiden ja suojelumääräysten kohdalla tulkinta on tavanomaista tulkintaa täsmällisempää.

2. Valtakunnallisten, maakunnallisten ja seudullisten tavoitteiden turvaaminen korostuu

Maakuntakaavan ohjausvaikutuksen sallimaa liikkumavaraa arvioitaessa on näin ollen lähtökohtana pidettävä asian merkitystä valtakunnalliselta, maakunnalliselta tai seudulliselta kannalta.

3. Maakuntakaavan sisältö ja esitystapavaikuttavat kaavan ohjausvaikutukseen

Maakuntakaavassa voidaan osoittaa toisaalta alueiden käytön muutosalueita ja toisaalta alueita, joiden tulisi säilyä nykyisellään. Pääperiaatteena voidaan pitää sitä, että kehittämisperiaatteita koskevat merkinnät ja niitä täydentävät kaavamääräykset ovat sisällöltään yleispiirteisempiä kuin aluevarausmerkinnät.

Maakuntakaavalla pyritään entistä enemmän tukemaan maakunnan kehittämisedellytyksiä, mikä edellyttää maakuntakaavalta riittävää joustamista. Joustamista arvioitaessa tulee erityisesti edellyttää, että maakuntakaavan keskeiset ratkaisut ja tavoitteet eivät vaarannu.

11. VAIKUTUSTEN ARVIOINNISTA

Vaikutusten arviointi on tärkeä osa kaavoitustyötä, koska arviointi toimii perusteluina maakuntakaavan valmisteluvaiheessa tehtäville aluevarausesityksille. Aluevarausesityksiä tehtäessä voidaan tarkastella mm. vaihtoehtoisia ratkaisuja vertaamalla ja arvioimalla niiden vaikutuksia muihin maakuntakaavan aluevarauksiin, kaavaratkaisuihin ja alueidenkäyttötapoihin. Vaikutusten arviointia tehdään koko maakuntakaavan suunnitteluprosessin ajan siten, että vaikutusten arviointi kulkee täydentyvästi läpi koko kaavaprosessin. Vaikutusten arviointi tehdään siinä laajuudessa kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Vaikutusten arvioinnin keskeisimpinä tarkoituksina on antaa lähtökohtia kaavalla määriteltävään alueiden käytön ohjaukseen, kuten esim. suunnittelumääräysten tarpeeseen ja sisältöön. Vaikutusarvioinnin perusteella on voitava varmistua, että kyseessä oleva maankäyttömuoto voidaan maakuntakaavan osoittamalla, ympäristön kannalta hyväksyttävällä ja kestävän kehityksen näkökulma huomioon ottavalla tavalla toteuttaa.

Maakuntakaavassa osoitettavat maankäyttöluokittaiset aluevaraukset sekä niihin liittyvien määräysten ja rajoitusten vaikutukset kohdistuvat yksityiskohtaisempaan kaavoitukseen sekä muuhun viranomaisten harjoittamaan alueiden käyttöä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen tavoitteena on ehdottaa maakuntakaavan valmisteluaiheeseen mm. suojeluun, luonnonsuojeluun, virkistykseen ja maa- ja metsätalouteen varattavia alueita sekä luonnossa tapahtuvaan ulkoiluun ja retkeilyyn liittyviä erityyppiset reitistöjä ja näiden yhteystarpeita.

Viher- ja virkistysverkkoselvitykseen sisältyvien eri maankäyttömuotojen ja esitettyjen aluevaraus-tyyppien vaikutuksia tarkastellaan taulukkomuotoon rakennetussa arviointiosiossa. Arviointi on rakennettu mahdollisuuksien ja uhkien muotoon, koska niin maankäytön suunnittelussa kuin muussakin alueellisessa kehittämistyössä yhdistyvät toisaalta mahdollisuuksien edistäminen ja toisaalta uhkien ehkäisy. Mahdollisuusosiossa arvioidaan eri maankäyttöluokkien toteutumisesta johtuvia myönteisiä vaikutuksia ja vastaavasti uhkaosiossa maankäyttöluokkien toteutumisesta tai joissain tapauksissa myös toteutumattomuudesta aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia.

Koska viher- ja virkistysverkkoteemaan sisältyy lukuisia eri maankäyttöluokkia / aluevaraus-tyyppejä, on vaikutusten arviointia jaettu erikseen koskemaan viherverkkoon ja virkistysverkkoon sisältyviä maankäyttöluokkia. Viherverkkoon sisältyvät Natura 2000 -verkoston alueet, suojelu- ja luonnonsuojelualueet sekä ympäristöarvoja omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet. Virkistysverkkoon kuuluvat puolestaan virkistysalueet ja – kohteet, ulkoilun ohjaamistarvetta omaavat maa- ja metsätalousvaltaiset alueet sekä erityyppiset reitistöt. Maakuntakaavassa osa-aluemerkinnällä osoitettavien aluevarausten, kuten luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden alueiden (luo) ja kansallisen kaupunkipuiston (kp) sekä yhteystarvemerkinnällä osoitettavien reitti yhteyksien ja viheryhteystarpeiden vaikutuksia selvityksessä ei ole arvioitu.

Koko maakuntakaavan toteuttamisen yhteisvaikutukset arvioidaan kaavalle asetettavien sisältövaatimusten näkökulmasta ja raportoidaan kaavaselostuksessa.

Viherverkkoon sisältyvien maankäyttöluokkien / aluevarausten vaikutuksista

MAANKÄYTTÖ- LUOKKA/ ALUEVARAUK- SET	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET (MRL 1 §)				
	Nykyi- seen maan- käyt- töön	Seutu- kaavaan	Ihmisten elin- oloihin ja elin- ympäristöön	Maa- ja kalli- operään, veteen, ilmaan ja ilmas- toon	Kasvi- ja eläinla- jeihin, luonnon monimuotoisuu- teen ja luonnon- varoihin	Alue- ja yhdys- kuntarakentee- seen, yhdyskun- ta- ja energiata- louteen sekä lii- kenteeseen	Kaupunkiku- vaan, maise- maan, kulttuuri- perintöön ja ra- kennettuun ym- päristöön

			MAHDOLLISUUDET / myönteiset vaikutukset				
Natura 2000- ver- koston alueet, suojelu- ja luon- nonsuojelualueet, ympäristöarvoja omaavat maa- ja metsätalousalueet.		Osa alue- varauksista entisiä, osa uusia.	Rikastuttavat ja monipuolistavat ihmisen elinympä- ristöä. Monipuolinen, luontoarvoja sisäl- tävä ympäristö tar- joaa hyvät ja ter- veelliset olosuhteet asumiselle, fyysil- le ja psyykkiselle hyvinvoinnille. Mahdollistavat luonnontuntemuk- sen lisäämisen mm. opetuskohtei- na sekä myön- teisten luontoelä- mysten kokemisen. Turvaavat osaltaan virkistykseen so- veltuvien alueiden riittävyttä. Toimivat mm. luontomatkailun vetovoima-alueina.	Säilyttävät maa- ja kallioperän luon- nonvarjoja. Turvaavat osaltaan luonnon monimuo- toisuuden säilymis- tä. Eivät kuormita tai vaaranna maa- ja kallioperää, vesi- töitä, ilmaa ja il- mastoa.	Turvaavat kasvi- ja eläinlajien elin- ja lisääntymismahdol- lisuudet. Toimivat eliöbajien geenipankkeina. Ylläpitävät omalta osaltaan luonnon biologista moni- muotoisuutta ja luonnonvarjoja. Turvaavat luon- non- ja ympäris- tönsuojelullisesti arvokkaiden aluei- den säilymistä se- kä elinympäristö- jen suotuisan suo- jelu- ja ympäristö- arvojen tasoa.	Turvaavat luon- nonarvoiltaan mo- nimuotoisen ja rk- kaan alue- ja yh- dyskuntarakenteen. Tukevat vetovoim- aisen alue- ja yhdyskuntarakenteen muodostu- mista. Varmistavat, että yksityiskohtai- semassa kaavoit- uksessa sekä alu- eidenkäytön suun- nittelussa suojelu- ja ympäristöarvot otetaan huomioon.	Rikastuttavat maa- kunnan maisema- kuva. Turvaavat omalta osaltaan alueisiin liittyvien kulttuu- riarvojen ja – perintöjen, mm. perinnemaisemien säilymistä. Varmistavat, että yksityiskohtai- semassa kaavoit- uksessa sekä alu- eidenkäytön suun- nittelussa suojelu- ja ympäristöarvot otetaan huomioon.

			UHAT / kielteiset vaikutukset				
Natura 2000- ver- koston alueet, suojelu- ja luon- nonsuojelualueet, ympäristöarvoja omaavat maa- ja metsätalousalueet		Osa alue- varauksis- ta entisiä, osa uusia.	Mikäli alueet me- nettävät syystä tai toisesta suojelu- / luonnonarvonsa, seurauksena on ihmisen elinympä- ristön köyhtyminen ja huonontuminen. Samalla menetee- tään myös mah- dollisuus luon- toelämysten ko- kemiseen. Eivät toimi enää luontomatkailun vetovoima-alueina. Liiallisen ihmistoiminnan ja ympä- ristökuormituksen seurauksena aluei- den luontoarvot voivat vaarantua.	Rajoittavat luon- nonvarojen hyö- dyntämistä / maa- ja kallioperän ai- nesvarojen käyt- töä. Rajoittavat turve- tuotantoa. Mikäli alueet me- nettävät syystä tai toisesta suojelu- / luonnonarvonsa, seurauksena on luonnon biologisen monimuotoisuuden köyhtyminen	Mikäli alueet me- nettävät syystä tai toisesta suojelu- / luonnonarvonsa, seurauksena on elin- ja kasvilajisto- jen häviäminen sekä luonnon bio- logisen monimuo- toisuuden köyhty- minen. Rajoittavat luon- nonvarojen hyö- dyntämistä / maa- ja kallioperän ai- nesvarojen käyt- töä. Rajoittavat turve- tuotantoa. Osa aluevarauksis- ta aiheuttavat ra- joituksia metsien talouskäytölle.	Mikäli alueet me- nettävät syystä tai toisesta suojelu- / luonnonarvonsa, seurauksena on alue- ja yhdyskun- tarakenteen köyh- tyminen. Rajoittavat usein muuta maankäyt- töä ja rakentamis- ta. Vaikuttavat mm. yhdyskuntatekni- sen huollon sekä liikennejärjestel- män ratkaisuihin (esim. URPO-rata).	Mikäli alueet me- nettävät syystä tai toisesta suojelu- / luonnonarvonsa, seurauksena on maisemakuvan köyhtymien ja alu- eisiin liittyvän kut- tuuriperinnön hä- viäminen. Natura-alueet vai- kuttavat alueraja- usta laajemman alueen maankäyt- tön ja toimintojen suunnitteluun. Hoitamattomina tai liian tiukasti suo- jeltuina osa alueis- ta voi menettää maisema-, luonto- ja kulttuuriarvon- sa.

Virkistysverttoon liittyvien maankäyttöluokkien / aluevarausten vaikutuksista

MAANKÄYTTÖ - LUOKKA / ALUEVARAUKSET	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET (MRL 1 §)				
	Nykyiseen maankäyttöön	Seutu-kaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuri-perintöön ja rakennettuun ympäristöön

MAHDOLLISUUDET / myönteiset vaikutukset							
Virkistysalueet ja –kohteet, ulkoilun ohjaamistarvetta omaavat maa- ja metsätalousalueet, reitit / reitistöt.		Osa alue- ja kohdevarauksista ja reiteistä entisiä, osa uusia.	Mahdollistavat ihmisten monipuolisen virkistytymisen luonnossa. Lisäävät elinympäristön monipuolisuutta ja viihtyisyyttä sekä parantavat asukkaiden fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia. Turvaavat väestön lisääntyvät virkistyskäyttötarpeet. Turvaavat virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyden ja saavutettavuuden.	Oikein suunniteltuina ja toteutettuina eivät kuormita tai vaaranna maa- ja kallioperää, vesistöjä, ilmaa ja ilmastoa. Oikein suunniteltuina virkistyskäyttö ja reitistöt voidaan sijoittaa ja ohjata kulutusta hyvin kestäville alueille. Samalla voidaan välttää arkojen ja kulutusherkkien alueiden kuormittamista.	Voivat toimia omalta osaltaan eläinten leviämisen ja lisääntymisalueina. Ylläpitävät / säilyttävät omalta osaltaan luonnon biologista monimuotoisuutta. Riittävän tiheänä verkostona voivat toimia ekologisten yhteyksien ylläpitäjinä.	Edistävät maakunnan asuin- ja elinympäristön viihtyvyyttä. Turvaavat virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyden ja saavutettavuuden.	Monipuolistavat kaupunki- ja maisemakuvaan sekä rakennettua ympäristöä. Tukevat rakennetun ympäristön viihtyisyyttä ja virkistyskäyttöä. Säilyttävät omalta osaltaan luonnonmaiseman ja kulttuuriperinnön arvoja.

UHAT / kielteiset vaikutukset							
Virkistysalueet ja –kohteet, ulkoilun ohjaamistarvetta omaavat maa- ja metsätalousalueet, reitit / reitistöt.		Osa alue- ja kohdevarauksista ja reiteistä entisiä, osa uusia.	Mikäli ei ole varattu riittävästi virkistykseen soveltuvia, monipuolisia alueita, virkistyskäyttömahdollisuudet ovat heikot, mikä puolestaan heijastuu mm. ihmisten viihtyvyyteen, hyvinvointiin ja terveyteen. Vapaa-ajan lisääntyessä alueiden käyttöaste kasvaa, jolloin myös luonnon kulumisen lisääntyä.	Alueiden liiallisen käytön seurauksena alueet yliuormittuvat, jolloin mm. tapahtuu maaperän kulumista. Osa aluevarauksista aiheuttavat rajoituksia metsien talouskäytölle. Väärin suunniteltuina ja toteutettuina voivat aiheuttaa kestävydel-tään kulutusherkkien alueiden tuhoutumista sekä elinympäristön heikkenemistä. Rajoittavat monesti luonnonvarojen hyödyntämistä / maa- ja kallioperän ainesvarojen käyttöä.	Virkistykseen soveltuvien alueiden vähäisyys voi johtaa herkkien alueiden liialliseen kulumiseen ja elinympäristöjen heikkenemiseen. Väärin suunniteltuina ja toteutettuina voivat toimia liikkumista ja leviämistä rajoittavina tekijöinä. Osa aluevarauksista aiheuttavat rajoituksia metsien talouskäytölle. Osa aluevarauksista aiheuttavat rajoituksia metsien talouskäytölle.	Rajoittavat muuta kuin virkistyskäyttöä palvelevaa rakentamista. Virkistysalueiden riittämättömyys yksipuolistaa yhdyskuntarakennetta ja voi mahdollisesti lisätä liikennemääriä.	Väärin toteutettuina voivat tuoda maisemaa ja ympäristöä rumentavia ja siihen sopimattomia rakenteita. Virkistysalueiden riittämättömyys voi köyhdyttää kaupunki- ja maisemakuva.

12. YHTEISTYÖRYHMÄN TOIMINTA JA MUU VUOROVAIKUTUS

Satakunnan viher- ja virkistysalue selvityksen laadintaa varten koottiin eri viranomais- ja edunvalvontatahoilta edustajat ns. yhteistyöryhmään. Yhteistyöryhmässä ovat olleet mukana seuraavat henkilöt edustaen omia organisaatioitaan:

suunnittelupäällikkö Tapio Nummi,
ylitarkastaja Juha Manninen,
johtaja Jukka Koivumäki,
suunnittelija Sirpa Ellä,
puistonhoitaja Rami Tuominiemi,
järjestöagronomi Elina Liinaharja,
maisemanhoidonneuvoja Sanna Seppälä,
koordinaattori Raimo Hakila
piirisihteeri Maija Lammi,
piirisihteeri Terhi Rajala,
riistapäällikkö Mauri Krusberg,
riistanhoidonneuvoja Reima Laaja,
ylitarkastaja Mirja Auranen,
johtaja Mikko Ojanen,
suunnitteluinsinööri Hannu Hyssänmäki,
maakunta-arkkitehti Sirkka Lehto, pj.
projektitutkija Jyrki Liimatainen,
ympäristösuunnittelija Anne Savola,
projektituunnittelija Erkki Älli, siht.

Lounais-Suomen metsäkeskus
Lounais-Suomen ympäristökeskus
Länsi-Suomen metsänomistajien liitto
Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut
Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut
MTK- Satakunta
Pro Agria Satakunta
Pyhäjärvi-Instituutti
Satakunnan luonnonsuojelupiiri 31.7.2006 saakka
Satakunnan luonnonsuojelupiiri 1.8.2006 alkaen
Satakunnan riistanhoitopiiri
Satakunnan riistanhoitopiiri
Satakunnan TE -keskus
Satakunnan ympäristöntutkimuslaitos
Satakuntaliitto
Satakuntaliitto
Satakuntaliitto
Satakuntaliitto
Satakuntaliitto

Yhteistyöryhmä koostuu edellä mainittujen organisaatioiden ja edunvalvontatahojen asiantuntijoista. Viher- ja virkistysverkkoselvityksen esitykset maakuntakaavan valmisteluaineistoon eivät perustu yhteistyöryhmän yksimielisiin kannanottoihin tai päätöksiin. Yhteistyöryhmässä ei tehdä päätöksiä aluevarausehdotuksista, kaavamerkinnoista tai muista maakuntakaavan valmisteluun liittyvistä seikoista. Yhteistyöryhmän tehtävänä on seurata selvityksen laadinnan etenemistä, tuoda oman sidosryhmänsä näkemykset selvityksen teemoihin sekä evästä johtopäätösten tekoa maakuntakaavan tarpeisiin. Yhteistyöryhmän jäsenten selvitystä täydentävät tiedot ovat kuitenkin selkiyttäneet tehtyjä ratkaisuja ja tuoneet lisäperusteita mm. valmisteluvaiheen aluevarausehdotuksiin.

Yhteistyöryhmän koostuessa eri viranomaistahojen ja edunvalvontatahojen edustajista yhteistyöryhmän kokouksissa on käynyt selvästi ilmi eri tahojen näkemyserot maakuntakaavan valmisteluaineistoon ehdotettavista aluevarauksista ja niiden perusteista. Näkemyserot ja ristiriitaisuudet ovat kulmineeruneet yhteistyöryhmässä ennen kaikkea keskusteltaessa suojelu-, luonnonsuojelu- sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueista.

Yhteistyöryhmä kokoontui vuoden 2005 aikana 4 kertaa (16.2., 1.6., 16.9. ja 18.11.) sekä vuoden 2006 aikana 5 kertaa (4.1., 13.2., 19.4., 16.5. ja 22.8.)

Talvella 2005 suoritettussa virkistysalueita koskevassa kuntakyselyssä jokaista Satakuntaliiton jäsenkuntaa pyydettiin nimeämään oma kuntayhdyshenkilö, joka toimii tarvittavana linkkinä ja tiedonvälittäjänä kunnan ja Satakuntaliiton kesken. Saatujen kuntavastausten ja muun selvitykseen sisältyvän tausta-aineiston esittelyä varten pidettiin 18.10.2005 kuntien yhdyshenkilöille tiedotus- ja keskustelutilaisuus, johon myös yhteistyöryhmän jäsenillä oli mahdollisuus osallistua.

Maakuntakaavan sekä viher- ja virkistysverkkoselvitykseen laadintaan liittyen pidettiin 22.11.2005 Satakuntaliiton tiloissa Porin Latu ry:n jäsenille tiedotus- ja keskustelutilaisuus nimikkeellä ”Retkeilyn yhteydet maakuntakaavoitukseen”. Tilaisuudessa esiteltiin maakuntakaavan laadintaperiaatteita sekä keskityttiin ensisijaisesti maakunnan merkittävimpien ulkoilu- ja retkeilyreittien, melontareittien sekä moottorikelkkaurien linjausten esittelyyn.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen laadintaa ja sen eri vaiheita on esitelty Satakunnan maakunta-kaavan seuranta- ja vaikutusten arviointityöryhmän kokouksissa (5.4., 8.12.2005, 2.3., 9.5. ja 22.8.2006).

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen laadintaan liittyvä merkittävä vuorovaikutusfoorumi oli 17.1.2006 pidetty Satakunnan viher- ja virkistysverkko maakuntakaavassa -seminaari, johon osallistui yhteensä lähes 60 henkilöä.

Viher- ja virkistysverkkoselvityksen laadintaprosessin aikana on pidetty useita työpalavereja mm. alueellisen ympäristökeskuksen edustajien kanssa koskien ensisijaisesti selvityksen suojelu- ja luonnonsuojelualuevarausesityksistä. Täydentäviä ja tarkentavia tietoja ja kannanottoja selvitykseen sisältyviin aluevarausesityksiin on eri viranomaistahoilta saatu myös sähköpostitse ja puhelinneuvotte-
luin.

KIRJALLISET LÄHTEET

Alueiden kehittämislaki (602/2002).

Etelä-Pohjanmaan liitto (2003): Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava, kaavaselostus + maakunta-kaavakartta 1:250 000. Maakuntavaltuusto 1.12.2003. Ympäristöministeriön vahvistuspäätös 23.5.2005.

Hakila, R. (1997): Satakunnan luonnonsuojeluselvitys 1995 – 1998. Osaraportti I: Luonnontilan hallinnan opas. Satakuntaliitto, sarja A:235.

Hakila, R. (2000): Satakunnan luonnonsuojeluselvitys 1995 – 1998. Osaraportti II: Luontokartoitusaineisto. Satakuntaliitto, sarja A: 249.

Hakila, R. (2005): Lumomaa - uusi tapa suojella luonnon monimuotoisuutta. Tiedote 28.2.2005.

Harjavallan kaupunki (2003): Hiittenharju, Harjavallan Hiittenharjun ulkoilu- ja virkistysalue-esite.

Hellsten, H.K. (2005): Teillä liikkuminen on eläimille riskibisnestä. Luonnonsuojelija 5 / 2005.

Huittinen, Kiikoinen, Kokemäki, Mouhijärvi, Punkalaidun, Suodeniemi, Vammala, Vampula & Äetsä (1997): Melontareittiopas, Koskimelonnan erikoisseura Kajak ry.

Ihalainen, E. (2001): Maanviljelyalueiden suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma - Karvianjoen yläosa. Lounais-Suomen ympäristökeskus, monistesarja 21/2001.

Jaakkola, M. (2000 a): Maanviljelyalueiden suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma - Jämijärven alue. Lounais-Suomen ympäristökeskus, monistesarja 5/2000.

Jaakkola, M. (2000 b): Maanviljelyalueiden suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma - Vihteljärven – Karhijärven alueelle. Lounais-Suomen ympäristökeskus, monistesarja 15/2000.

Juttila, H., Pykälä, J. & Lehtomaa L. (1996): Satakunnan perinnemaisemat. Suomen ympäristökeskus, alueelliset ympäristöjulkaisut nro 14.

Jämisäätiö (1997): Hämeenkaan kartta- ja reittiprojekti. Hämeenkaan ulkoilureitit: Vaellus- maastopyörä-, melonta- ja ratsastusreitit. Reittikartta 1:60 000.

Jämisäätiö (1997): Hämeenkaan kartta- ja reittiprojekti. Hämeenkaan ulkoilureitit: Moottorikelkkaurat, hiihto-, koiravaljakko- ja ratsastusreitit. Reittikartta 1:60 000.

Karvianjoki-projekti (2001): Karvianjoen vesistön melontareittiopas.

Karvinen, P.A. & Savola, A. (2004): Hiljaisuuden keitaat Satakunnassa. Melutaloltaan hiljaisten alueiden pilottiselvitys Satakunnassa – HiljaPiSA. Ympäristöministeriö 2004, alueidenkäytön osasto. Suomen ympäristö 691.

Kaisajoki, K. & Karhunen, A. (2005): Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma - Vampulan itäosa. Lounais-Suomen ympäristökeskus, monistesarja 12/2005.

Keskimaa, H. & Jaakkola, M. (2001): Maanviljelyalueiden suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma - Punkalaitumenjoki Punkalaitumen kunnassa. Lounais-Suomen ympäristökeskus, monistesarja 11/2001.

Kestävän metsätalouden rahoituslaki (1094/1996).

Kopperoinen, L. (2002): Luonnon tarjoamat virkistysmahdollisuudet ihmisen elinympäristön laadun kuvaajina. Teoksessa: Saarinen, J. & Järviluoma, J. (toim.). Luonto matkailukohteena, virkistystä ja elämyksiä luonnosta. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 866: 149 – 161.

Kortesharju, M. & Karhunen, A. (2004): Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma - Ahlainen, Pori. Lounais-Suomen ympäristökeskus, monistesarja 10/2004.

Kortesharju, M. & Karhunen, A. (2005): Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma ja perinteisiä maatalousympäristöjä - Merikarvia. Lounais-Suomen ympäristökeskus, monistesarja 5/2005.

Koskiensuojelulaki (35/1987).

Kullaan kunta (2003): Liikkeellä Porin Seudulla, Porin seudun matkailuopas – Matkailijan reittikartta 1:200 000.

Kuorsumaan kyläseura ry (2004): Kuasman Kiäppi – patikkareitti. Esite + kartta 1:20 000.

Leppänen, S. (2003): Maanviljelyalueiden suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma – Kiikoisjärvi. Lounais-Suomen ympäristökeskus, monistesarja 12/2003.

Lehtinen, H. (1995, toim.): Ympäristön tila Satakunnassa. Suomen ympäristökeskus, alueelliset tilaraportit 5.

Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M. & Virolainen, E. (2002): Suomen tärkeät lintualueet, FINIBA. BirdLife Suomen julkaisu nro 4/2002.

Lounais-Suomen metsäkeskus (2005): Tilastotiedot metsälain mukaisista erityisen tärkeistä elinympäristöistä Satakunnassa.

Luonnonsuojelulaki (1096/1996).

Maa-aineslaki (555/1981, 3639/1998).

Maankäyttö- ja rakennusasetus (895/1999).

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999).

Maanmittauslaitos (2004): Maastotietokanta Satakunnasta. Numeerinen kartta-aineisto.

Maastoliikennelaki (1710/1995).

Matkaa raiteilla resinalla (2004): Satakunnan Elämysrautatie. Pori – Noormarkku – Pomarkku – Kankaanpää – Niinisalo, esite.

Merenkululaitos (2001): Merenkululaitoksen väyläluokitus, väylästäön perusluokitus.

Merenkululaitos (2006): Merikarttasarja E. Selkämeri - Bottenhavet, karttalehdet 803 – 810.

Metsähallitus (2004): Metsähallituksen maankäyttö- ja metsätalousalueet, numeerinen kartta-aineisto Satakunnasta.

Metsälaki (1093/1996).

Museovirasto & ympäristöministeriö (1993): Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisu 16.

Nakkilan seudun virkistyskalastusalue: Koskikalastusta Kokemäenjoella esite.

Noormarkku & Pomarkku (2002): Noormarkun ja Pomarkun retkeilyreitit, retkeilykartta 1: 50 000.

Pirkanmaan liitto & Pirkanmaan ympäristökeskus (2003): Pirkanmaan melontareittiopas; 2. uudistettu painos.

Pirkanmaan liitto (2004 a): Pirkanmaan 1. maakuntakaavaehdotus. Kaavaselostus osa A. Maakuntavaltuusto 09.03.2005.

Pirkanmaa liitto (2004 b): Pirkanmaan 1, maakuntakaavaehdotus. Kaavaselostus osa B; liitteet. Maakuntahallitus 09.03.2005.

Pohjanmaan liitto (2004): Pohjanmaan maakuntakaava, luonnos 9.6.2004.

Pohjanmaan liitto (2006): Pohjanmaan maakuntakaava, ehdotus 9.1.2006.

Porin kaupungin ympäristötoimisto (2002): Luontoretkeä Porin Yyterinniemiellä. Preiviiki-Yyteri-Kokemäenjoen suisto retkeilyreitit, esite + kartta 1:300 000.

Rakennuslaki (370/1958).

Reko, J. (2001): Maanviljelyalueiden suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma - Säkylän Pyhäjoen valuma-alue. Lounais-Suomen ympäristökeskus, monistesarja 9/2001.

Reko, J. (2002): Maanviljelyalueiden suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma - Köyliönjärven ja Köyliönjoen valuma-alue. Lounais-Suomen ympäristökeskus, monistesarja 17/2002.

Ryösa, M. (1998): Luontopolku Paratiisiin. Harjavallan kaupunki.

Salmela, K. & Karhunen, A. (2001): Maanviljelyalueiden suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma – Kouvatsajoen alue. Lounais-Suomen ympäristökeskus, monistesarja 15/2001.

Salminen, T. (1993): Huovintie Satakunnassa. Oripään ja Ulvilan välisen keskiaikaisen maantien linjaus ja sen muutokset uudella ajalla. Satakuntaliitto, sarja A:210. Tielaitos, tiemuseon raportteja 4/1993.

Satakunnan museo (2003): Ajan matkassa Satakunnassa. Luontoa, kulttuuriympäristöjä, muinaisuutta ja geologiaa, julkaisu + karttaliite.

Satakunnan riistanhoitopiiri (2005): Eläinten kulkureittejä Satakunnan riistanhoitopiirin alueella, selostus A4 (20.6.2005) + liitekartta (1: 600 000).

Satakunta – Pirkanmaa Luontoväylä – reittiprojekti (2004): Satakunta – Pirkanmaa retkeilyreitistö, esite + kartta (1:400 000).

Satakunnan seutukaavaliitto (1977): Satakunnan virkistys selvitys, sarja A:112.

Satakunnan seutukaavaliitto (1989): Satakunnan seudullisten virkistysalueiden toteuttamisohjelma 1988, sarja A:169.

Satakunnan seutukaavaliitto (1990): Satakunnan rakennusperinne, sarja A:177.

- Satakuntaliitto (2001 a): Satakunnan seutukaava 5. Seutukaavaselostus,. sarja A: 255
- Satakuntaliitto (2001 b) Satakunnan seutukaava 5. Seutukaavakartta ja – määräykset, sarja A: 256.
- Satakuntaliitto (2003): Satakunnan maakuntakaava. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma, OSA/ 31.03. 2003.
- Satakuntaliitto (2004 a): Maankäyttö maaseudun kehittämisessä. Loppuraportti, sarja A.271.
- Satakuntaliitto (2004 b): Satakunnan maakuntakaava. Tavoitteet, sarja A:272.
- Satavene-projekti (2005): Satakunnan rannikon pienvenereitit.
- Satavene-projekti (2006): Satakunnan merialue, Selkämeren aarreaitta –esite. Rannikon pienvenereitit ja pienvenesatamat.
- Savola, A. (2004): Satakunnan ulkoilu- ja retkeilyreitistöt, historialliset tiet sekä pääosin melontakelpoiset vesistöreitit. Satakuntaliitto, muistio 3.3.2005.
- Savola, A. (2005 a): Maakuntakaavan valmisteluun liittyvää palautetta. - Kooste suojelu- ja virkistysalueisiin liittyvistä kyselyvastauksista koskien Satakunnan maakuntakaavalle asetettavia tavoitteita ja Satakunnan seutukaavan 5 muutostarpeista.
- Savola, A. (2005 b): Maakuntakaavan valmisteluun liittyvää palautetta. - Kooste Satakunnan maakuntakaavan tavoiteluonnokseen lausunnoista koskien suojelu- ja virkistysalueita.
- Savola, A. (2006): Satakunnan maakuntakaava, valmisteluvaihe 2005. 2. Alueiden käytön ekologinen kestävyys. Melutasoltaan hiljaiset alueet –selvitysraportti (Luonnos), 9.1.2006.
- Suojanen, T. & Karhunen, A. (2000): Maanviljelyalueiden suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma - Punkalaitumenjoki Huittisten kaupungissa. Lounais-Suomen ympäristökeskus, monistesarja 28/ 2000.
- Suojanen, T. & Karhunen, A. (2001): Maanviljelyalueiden suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma - Loimijoen alaosa ja Palojoen. Lounais-suomen ympäristökeskus, monistesarja 13/2001.
- Suomen ympäristökeskus (2000): CLC2000-aineisto. CLC2000 aineiston tuotannossa on käytetty seuraavien tiedontuottajien aineistoja: SYKE, MML, MMM (peltotiedot 1999), VRK (rakenne- tut alueet 2001) ja satelliittikuvien tulkinassa hyödynnetty Metsähallituksen ja UPM Kymmene Oy:n aineistoja.
- Suomen ympäristökeskus & BirdLife Suomi (2002): Suomen tärkeät lintualueet FINIBA.
- Tiehallinto, Maakunnan liitot & Genimap Oy (2001): Fillari GT 1, karttasarja ulkoiluun 1:200 000.
- Tielaitos, Maakunnan liitot & Karttakeskus Oy (2000): Fillari GT 2, karttasarja ulkoiluun 1:200 000.
- Turun yliopisto, Satakunnan ympäristöntutkimuslaitos (2006): Maakunnan kannalta merkittävät ekologiset yhteydet. Asiantuntijalausunto 28.2.2006.
- Tuunainen, R. (1990): Satakunnan virkistysreitit, Noormarkun retkeilyreitin yleissuunnitelma. Satakunnan seutukaavaliitto, sarja A:181.
- Topmap / Matti Toivonen (2005): Merikarvian rannikon pienvenereitit kartta 1:30 000.

Uimonen, J. (2005): Kolmas vuosi käynnistyy luonnonarvokaupassa. Lusto 6.5.2005.

Ulkoilulaki (606/1973).

Varsinais-Suomen ja Satakunnan maakuntia koskeva Luonnon monimuotoisuus ja maaseudun kehittäminen – ohjelma, LUMOMAA. Ohjelasopimus 28.2.2005.

Vesilaki (264/1961).

Väre, S. (2001): Ekologinen verkosto Uudenmaan liiton alueella. Uudenmaan liitto, muistio + kartta.

Väre, S. & Krisp J. (2005): Ekologinen verkosto ja kaupunkien maankäytön suunnittelu. Ympäristöministeriö, Suomen ympäristö 780.

Ympäristöministeriö (1992): Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alue työryhmän mietintö II. Työryhmän mietintö 66/1992.

Ympäristöministeriö (1997): Natura 2000 –verkoston tavoitteet, oikeusvaikutukset ja toteuttaminen. Alueidenkäytön osasto, maaliskuu 1997.

Ympäristöministeriö (1998, 1999, 2002): Valtioneuvoston päätökset Suomen ehdotuksesta Natura 2000-verkoston alueista Satakunnassa.

Ympäristöministeriö (2000 a). Alueidenkäytön valtakunnalliset tavoitteet. Valtioneuvoston päätös 30.11.2000. Esite.

Ympäristöministeriö (2000 b): Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000-julkaisusarja, opas 5.

Ympäristöministeriö (2002 a): Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa. Maankäyttö ja rakennuslaki 2000-julkaisusarja, opas 6.

Ympäristöministeriö (2002 b): Maakuntakaavan oikeusvaikutukset. Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000-julkaisusarja, opas 7.

Ympäristöministeriö (2003): Maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset. Maankäyttö ja rakennuslaki 2000-julkaisusarja, opas 10.

Ympäristöministeriö (2004): Natura 2000 –verkoston tavoitteet, oikeusvaikutukset ja toteuttaminen. Alueidenkäytön osasto, elokuu 2004.

Ympäristönsuojelulaki (86/2000).

Älli, E. (2005 a): Satakunnan maakuntakaava. Satakunnan maakuntakaava ja luonnonsuojelualueet. Työneuvottelu Lounais-Suomen ympäristökeskuksen kanssa, neuvottelumuistio 13.4.2005.

Älli, E. (2005 b): Satakunnan maakuntakaava. Valmisteluvaiheen aineiston työneuvottelu ympäristöministeriön kanssa, neuvottelumuistio 24.5.2005.

Älli, E. (2006 a): Satakunnan maakuntakaava. Valmisteluvaiheen aineiston työneuvottelu Lounais-Suomen ympäristökeskuksen ja Porin kaupungin kanssa Poria koskevista virkistysalueista, neuvottelumuistio 27.1.2006.

Älli, E. (2006 b): Satakunnan maakuntakaava. Valmisteluvaiheen aineiston työneuvottelu Lounais-Suomen ympäristökeskuksen kanssa suojelualuekysymyksistä, neuvottelumuistio 27.1.2006.

Älli, E. (2006 c): Satakunnan maakuntakaava. Valmisteluvaiheen aineiston työneuvottelu ympäristöministeriön ja Lounais-Suomen ympäristökeskuksen kanssa Natura, suojelu-, luonnonsuojelu- ja luo-alueista, neuvottelumuistio 4.5.2006.

Älli, E. (2005 – 2006): Viher- ja virkistysverkkoselvityksen yhteistyöryhmän kokousmuistiot.

Taustatietoina on hyödynnetty Satakunnan kuntien yleis-, osayleis- ja asemakaavakarttojen tietoja sekä näihin liittyviä selvityksiä..

MUUT LÄHTEET

Suullisia ja kirjallisia taustatietoja mm. olemassa olevista reiteistä, niiden linjauksista sekä mahdollisista yhteystarpeista ovat antaneet mm. seuraavat henkilöt:

Juhani Korpinen, Rauman kaupunki

Juha Puutio, Siikaisten ja Pomarkun moottorikelkkayhdistys ry

Mika Mettalo, Siikaisten kunnan matkailunkehittämis- hanke (Siima) (2005)

Marja-Terttu Ruohomäki, Porin Latu ry

Risto Tuunainen, Retkikeskus Sataseitti

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmat ja suojavyöhykesuunnitelmat

1. Monimuotoisuuden yleissuunnitelmat

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden (lumo) yleissuunnitelmien tavoitteena on tehostaa maatalousympäristöjen luonnon monimuotoisuuden edistämistä ja ylläpitoa. Lisäksi yleissuunnitelmien tarkoituksena on kohdistaa monimuotoisuuden edistämistoimia suunnittelualueille sekä ohjata mm. maatalouden erityistukien hakemusten yhteydessä tehtäviä tilakohtaisia suunnitelmia.

Lumo -yleissuunnitelmien laadinnan yhteydessä selvitetään suunnittelualueella sijaitsevat luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät kohteet ja elinympäristöt sekä esitetään kartoitetuille alueille ja kohteille hoito- ja kunnostustoimenpidesuosituksia. Yleissuunnitelmien tavoitteena on lisäksi parantaa eri viranomaisten, neuvojen ja maanomistajien välistä vuorovaikutusta ja luoda paikallista innostusta luonnon monimuotoisuuden edistämiseen ja säilyttämiseen.

Satakunnasta maatalouden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmia on Lounais-Suomen ympäristökeskuksen toimesta laadittu Porin Ahlaisten alueelle, Merikarvialle sekä Vampulaan (Kaisajoki & Karhunen 2005, Kortesharju & Karhunen 2004, 2005).

Yleissuunnitelmien laadinnassa inventoituja perinnemaisemia ja perinnebiotoopeja ei ole sisällytetty viher- ja virkistysverkkoselvityksen aluevaraustarkasteluun. Valtaosa selvityksiin sisältyvistä perinnebiotoopeista on pinta-alallisesti varsin pieniä sekä lähinnä paikallisesti merkittäviksi luokiteltavia alueita. Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä tarkastellut perinnemaisemat pohjautuvat Satakunnan seutukaavan 5 ajantasaistettuihin tietoihin, laadittujen erillisten perinnebiotooppeja koskevien selvitysten sekä Lounais-Suomen ympäristökeskukselta ja Satakunnan TE –keskukselta saatuihin tietoihin.

Maatalouden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmiin sisältyvät monimuotoisuuden kannalta merkittävät kohteet ja alueet ovat yleensä kasvistollisesti, eläimistöllisesti tai maatalouskulttuurihistoriallisesti arvokkaita, pienialaisia elinympäristöjä, lähinnä erityyppisiä perinnebiotooppeja ja niihin rinnastettavia kohteita. Ne ovat usein varsinaisten viljeltyjen peltoalueiden ulkopuolisia kohteita, esim. vanhoja laidunnettuja tai niitettyjä niittyjä, ketoja tai hakamaita, erilaisia peltojen reunavyöhykkeitä, kosteikkoja tai harvinaisten lajien esiintymiä. Alueet voivat pinta-alallisesti vaihdella muutamasta kymmenestä aarista useaan kymmeneen hehtaariin. Maatalouden lumo -yleissuunnitelmissa esitetyt merkittävät elinympäristöt ovat voimakkaasti maatalousvaikutteisia ja perinteisten maataloustoimintojen synnyttämiä kohteita. Näille alueille voidaan hakea maatalouden ympäristötuen erityistukia luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja edistämiseksi.

2. Suojavyöhykesuunnitelmat

Suojavyöhykkeellä tarkoitetaan vesistöihin, puroihin ja suurempiin ojiin rajoituville peltoalueille sekä pohjavesialueiden pelloille vesiensuojelullisista syistä perustettavia, monivuotisen kasvillisuuden peittämiä alueita. Suojavyöhykkeiden yleissuunnittelulla pyritään ohjaamaan suojavyöhykkeiden perustaminen vesiensuojelun kannalta tarkoituksenmukaisesti. Suojavyöhykkeitä tarvitaan yleensä jyrkillä tai kaltevilla rantapelloilla, pohjavesialueilla ja toistuvista tulvista tai kuivatushäiriöistä kärsivillä pelloilla. Näiden lisäksi suojavyöhykkeitä voi olla

tarpeen perustaa sellaisille rantapelloille, joissa maalaji on erityisen sortuvaa tai joiden viljelymuoto aiheuttaa vesistökuormitusta.

Yleissuunnittelun ja siihen liittyvän neuvonnan avulla pyritään kannustamaan viljelijöitä perustamaan suojavyöhykkeitä laajoina kokonaisuuksina vesiensuojelun kannalta tarkoituksenmukaisiksi todettuihin paikkoihin. Suojavyöhykkeiden toteuttaminen perustuu viljelijöiden vapaaehtoisuuteen.

Suojavyöhykkeellä ei saa käyttää torjunta-aineita eikä lannoitteita. Suojavyöhykkeitä voidaan hoitaa joko niittämällä tai laiduntamalla. Yleissuunnitelmassa todettu suojavyöhykkeen tarve on taustatuki ja puoltava peruste kohdealueen sopivuudesta sopimusta haettaessa.

Satakunnasta suojavyöhykkeiden yleissuunnitelmia on Lounais-Suomen ympäristökeskuksen toimesta laadittu vuodesta 1999 alkaen seuraaville alueille: Jämijärvi, Vihteljärvi – Karhijärvi, Punkalaitumenjoki, Säskylän Pyhäjoki, Loimijoen alaosa - Palojoki, Karvianjärvi - Karvianjoen yläosa, Köyliönjärvi – Köyliönjoki, Kiikoisjärvi sekä Kauvatsanjoki (Ihalainen 2001, Jaakkola 2000 a, 2000 b, Keskimaa & Jaakkola 2001, Leppänen 2003, Reko 2001, 2002, Salmela & Karhunen 2001, Suojanen & Karhunen 2000, 2001).

Suojavyöhykesuunnitelmissa esitetyt purojen ja ojien varteen sekä pelto- ja ranta-alueille suunnitelmassa esitetyt suojavyöhykkeet ovat kapea-alaisia, maksimissaankin vain muutamien kymmenien metrien levyisiä, kasvillisuuden peittämiä kaistaleita, eikä niitä sen johdosta ole sisällytetty viher- ja virkistysverkkoselvityksen aluevaraustarkasteluun.

TURUN YLIOPISTO
SATAKUNNAN YMPÄRISTÖNTUTKIMUSLAITOS

SATAKUNTALIITTO		
Saap. pvm.	Lah. pvm.	Onko
10.3.2006		57/2005
Väärätunnus		
Käsitunnus		
Oittienpisteet		

Satakuntaliitto
PL 260
28101 Pori

Asiantuntijalausunto: MAAKUNNAN KANNALTA MERKITTÄVÄT EKOLOGISET YHTEYDET

Tausta

Lausunnossamme tarkastelemme Satakunnan maakuntakaavaan liitettävää Viher- ja virkistysverkko selvitystä, joka koostuu virkistys-, ulkoilu- ja retkeilyalueiden, retkeily- ja melontareittien sekä suojelualueiden ja maa- ja metsätalousalueiden muodostamasta kokonaisuudesta. Luonnonarvojen vaalimista koskevan maankäyttö- ja rakennuslain (28 §) sisältövaatimuksen sekä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti maakuntakaavoituksessa on kiinnitettävä riittävästi huomiota mahdollisimman laajojen ja yhtenäisten luonnonalueiden säilymiseen ja vältettävä näiden alueiden tarpeetonta pirstoutumista. Samalla on mahdollisuuksien mukaan edistettävä suojelualueiden välisten ekologisten yhteyksien säilymistä esimerkiksi maakuntakaavassa osoitettavan viherväyläverkoston avulla.

Seuraavassa arvioimme tästä näkökulmasta Satakunnan nykyisten suojelualueiden välistä ekologista verkostoa, ottaen samalla huomioon muutkin kuin varsinaiset suojelualueet. Annamme myös suosituksia ekologisten yhteyksien edistämiseksi maakunnassa. Yksityiskohtaisempi tarkastelu vaatii lajikohtaisia selvityksiä, ja mahdollisesti kenttätöitä, joita ehdotamme erillisselvityksessä "Ekologiset yhteydet Satakunnassa".

Teoria

Elinympäristöjen muutokset ovat suurin sukupuuttojen aiheuttaja. Elinympäristöt voivat huonontua laadullisesti, tietyille lajille sovelias pinta-ala voi pienentyä tai aiemmin yhtenäiset habitaatit voivat pirstoutua elinkykyisille populaatioille riittämättömiksi aluesirpaleiksi. Tietyn lajin sukupuuttoon kuoleminen kaikista elinympäristöfragmenteista vie oman aikansa (sukupuuttovelka). Etelä-Suomen vanhoista metsistä lähivuosisikymmeninä sukupuuttoon kuolevien lajien määräksi (sukupuuttovelaksi) on arvioitu noin tuhat lajia (Hanski 2000), mikä vastaa tuoreimman uhanalaistarkastuksen uhanalaisten metsälajien lukumäärää (1275 lajia, Rassi ym. 2000).

Ekologiset käytävät lieventävät elinympäristöjen sirpaloitumisesta aiheutuvia ongelmia. Käytävien avulla luodaan leviämistä edistäviä tietyistä elinympäristöistä riippuvaisille lajeille. Osa lajeista hyötyy niistä, toiset taas eivät. Lajikohtaiset erot ovat suuria. Esimerkiksi vanhojen metsien tyyppilajin metson tai suoympäristöihin erikoistuneen riekon voi otaksua hyötyvän hyvin suunnitelluista ekologisista käytävistä (Karvonen ym. 2001).

Ekologisten yhteyksien merkitystä tarkasteltaessa ja käytäviä suunniteltaessa käytetään yleensä saarieliömaantieteen (MacArthur & Wilson 1967) tai metapopulaatiobiologian (esim. Hanski 1999) malleja. Kumminkin tarkastelevat lajien säilymisedellytyksiä toisistaan erillään olevien elinympäristölaikkujen muodostamassa kokonaisuudessa. Metapopulaatiomallit ovat biologisesti realistisempia. Mallien avulla

ennustetaan, kuinka suuri osa sopivista elinympäristölaikuista on tietyllä hetkellä asuttuja (Hanski & Gilpin 1991, Hanski 1999).

E.m. mallien avulla voidaan ennustaa ekologisten yhteyksien lisäämisen vähentävän paikallispopulaatioiden sukupuuttoriskiä. Malleja hyväksikäyttäen voidaan laatia suojelusuunnitelmia suurille aluekokonaisuuksille. Tämä ns. alue-ekologinen lähestymistapa perustuu monialaisen tiedon kokoamiseen karttapohjalle kohdealueelta. Luonnonsuojelusuunnittelun näkökulmasta keskeistä on koota tiedot alueella esiintyvistä suojeltavista luontotyypeistä ja suojeltavien lajien populaatioista. Menetelmä on vahvimmillaan saarekkeisissa elinympäristöissä, joita tarkastellaan esim. maakuntatasoisena kokonaisuutena, jolloin alueiden väliset yhteydet nousevat merkitykselliseksi. Ekologisilla käytävillä tarkoitetaan sellaisia alkuperäisen elinympäristön kaistaleita tai muita yhteyksiä, jotka liittävät habitaattilaikut toisiinsa. Ekokäytävät voivat edustaa hyvin erilaisia habitaatteja ja olla vaihtelevankokoisia tarkastelumittakaavasta ja niitä hyödyntävästä lajistosta riippuen. Usein ekokäytävän minimileveydeksi on arvioitu riittävän 30-40 metriä, mutta lajistosta riippumattoman ekokäytävän leveys on noin 200 metriä (Laurance & Laurance 1999).

Perustelut ekologisille yhteyksille

YM:n maakuntakaavamerkintöjä ja määräyksiä koskevan oppaan (10/2003) suunnittelumääräysten mukaisesti viheryhteyksiä kehiteltäessä, suunniteltaessa ja tarkasteltaessa on otettava virkistyskäytön tarpeiden lisäksi huomioon myös alueen ekologiset erityispiirteet. Ohjeistukseen mukaan merkinnän osoittamalla alueella on turvattava luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden eliölajien liikkumis- ja lisääntymisedellytykset. Ekologisesti on tärkeä huomioida lajien dispersaalimahdollisuudet metapopulaatioiden säilymisen edistämiseksi pirstoutuneilla elinalueella. Lisäksi on syytä huomioida Luontodirektiivin myötä Suomen luonnonsuojelulain yleistavoitteeksi noussut lajien ja luontotyyppien suotuisa suojelutaso. Luontotyyppien suojelutasoa voidaan pitää suotuisana, jos luontotyyppin kokonaisala säilyy eikä ole pirstoutumassa ja jos samanaikaisesti useimpien luontotyyppin tunnuslajien kannat vakaita. Lajien suojelutason suotuisuuden määrää ensisijaisesti populaatioiden elinkyky, joka on riippuvainen elinympäristön määrästä ja laadusta.

Tarvetta riittävän laajojen luonnonalueiden sekä niiden välisten yhteyksien turvaamiseen ja osoittamiseen maakuntakaavassa esiintyy tiheimmin asutuilla alueilla sekä sellaisilla alueilla, joilla alueidenkäyttöpaineet ovat suuret. Esimerkiksi liikenneväylät pirstovat alueita, mutta niiden aiheuttamia haittoja voidaan lieventää laatimalla väylien ylittämisen tai alittamisen mahdollistavia rakenteita. Suuri osa Viherverkkoon kuuluvista alueista on tavanomaista maa- ja metsätalousaluetta, jonka runko kuitenkin muodostuu varsinaisista luonnonsuojelualueista tai muista sellaisista alueista, joilla maa- ja metsätalouden harjoittamiselle tai muulle alueiden käytölle on asetettu ympäristöarvojen turvaamiseksi erityisiä rajoituksia. Myös virkistysalueet voivat muodostaa huomattavan osan maakunnan viheralueverkostosta ja lisäksi vesialueet ovat luonnonarvojen kannalta tärkeitä. Edelliset toimivat luonnollisina leviämisväylinä suurelle joukolle näihin ympäristöihin sopeutuneita eliöitä.

Satakunnan luonnonsuojelualueet koostuvat pääosin Natura-alueista (~78 800ha) ja muista osin päällekkäisistä suojelualueista (~66 700ha). Mukana ovat perinnemaisemat sekä geologiset muodostumat. Lisäksi suojeltuja alueita on n. 300 ha luonnonarvokaupan piirissä. Nämä alueet luovat yhdessä Satakunnan ekologisen verkoston perustan.

Ekologiset yhteydet

1. Suojelualueverkoston vahvistaminen

Viher- ja virkistysverkkoselvityksessä tulee huomioida mahdollisuudet suojelualueverkoston vahvistamiseksi maakunnallisesta näkökulmasta. Suojelualueverkostoa tulee vahvistaa siellä, missä suojelualueverkosto on puutteellinen (esim. Liite 1). Verkoston toimivuutta voi tehostaa laatimalla ekologisista käytäviä sitomaan verkoston osia toisiinsa. Esimerkiksi turvetuotannolta säilyneillä luonnontilaisilla alueilla tulisi vahvistaa nykyisiä suojeltuja suoalueita ja parantaa näin niiden välisiä yhteyksiä.

2. Varsinkin Satakunnan pohjoisosassa metsäalueita on runsaasti luonnonympäristöinä, näillä on merkitystä ekologisina, luonnonsuojelualueita toisiinsa sitovina käytävinä. Luonnontilaiset ja luonnontilaiseen verrattavat alueet ovat vanhojen metsien vähyyden vuoksi alueella merkittävässä asemassa. Maakunnan metsäluonnossa esiintyy runsaasti saarekkeitä habitaatteja kuten lehtoja, puronvarsia, lähteitä ym. Näille ympäristöille tyypilliset lajit hyötyvät jos tällaisia saarekkeitä merkitään kaavaan enemmän. Maakunnassa tavataan myös arvokkaita perinnebiotooppeja, joiden säilyttämisestä on huolehdittava. Myös virkistys-, ulkoilu-, ja retkeilyalueiden reitit tukevat ekologista käytäväverkostoa, mutta näiden merkitys lajien leviämisympäristönä tulisi selvittää tarkemmin.

3. Joet järviolteen ja lampineen muodostavat myös laikkuisen, selkeästi yhdyskäytävien toisiinsa sidotun metapopulaatioiden edellyttämän habitaattijatkumon. Melontareitistöjä voisi suunnitella myös periaatteella, että ne palvelevat myös ekologisina käytävinä.

4. Tiet tienvarsiasutuksineen ja peltoineen, voimalinjat sekä jokivarsien leveät käytävät muodostavat maakunnassa selkeät raja-alueet. Erityinen jakaja on valtatie 2, luoden esteen eliöiden leviämiselle. Tulevassa maakuntakaavassa tämä kuten Porin-Rauman, Porin – Kankaanpään ja Rauman–Huittisten tiealueet on merkitty kehittämisen painopistealueiksi. Suunnittelussa on varattava riittävä määrä ekologisista yhteyksistä eliöiden levinnän ja liikkumisen turvaamiseksi. Erityisen tärkeää tämä on valtatie 2:n kohdalla.

Suosituksia tutkimustarpeiksi

Maakunnasta on laadittavissa luontotyyppi- ja lajikohtainen luonnonsuojelubiologinen ja alue-ekologinen analyysi, joka keskittyy 1) niiden lajien ja luontotyyppien kartoittamiseen, joiden suotuisan suojelutason voidaan otaksua hyötyvän ekologisten yhteyksien lisäämisestä, sekä 2) konkreettisen toimenpide-ehdotuksen laatimiseen ekologisten yhteyksien parantamiseksi.

Käytännössä on ensin selvítettävä, kuinka kattavasti alueen suojelualueilla tietyt luontotyypit ovat edustettuina ja kuinka tiettyjen luontotyyppien välisiä yhteyksiä voitaisiin edistää.

Suojelusuunnittelussa tulee lajitella keskittyä maakunnan arvokkaiden luontotyyppien tyypillisten lajien tarkasteluun ja lisäksi luonnonsuojeluasetuksessa mainittuihin uhanalaisiin ja erityisesti suojeltaviin lajeihin, samoin kuin luontodirektiivin liitteen IVa lajeihin. Tutkimusmenetelmät perustuvat paikkatietojärjestelmien, algoritmien, Gap-analyysin, populaatioekologisen tutkimustiedon ja metsäsuunnittelussa kerättävän tiedon yhteiskäyttöön.

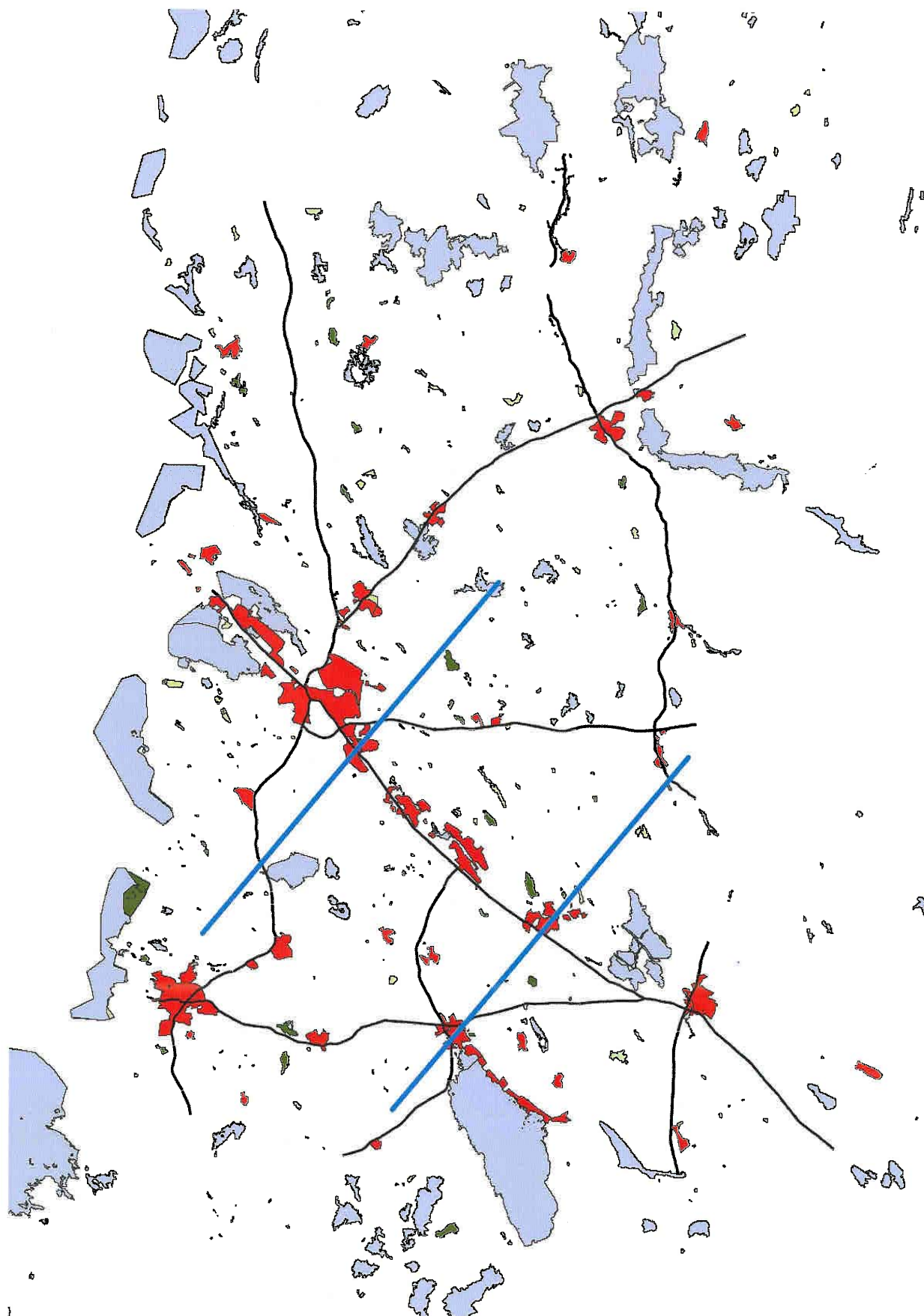
Lausunnon on laatinut FM Johanna Mehtälä yhteistyössä FT Timo Vuorisalon ja allekirjoittaneen kanssa.

Mikko Ojanen
yksikön johtaja

Viitteet

- Ackakaya, R. H. & Sjögren-Gulve, P. 2000: Population viability analyses in conservation planning: an overview. *Ecological Bulletins* 48:9-21.
- Hanski, I & Gilpin, M. 1991. Metapopulation dynamics: Brief history and conceptual domain. *Biological Journal of the Linnean Society*. Vol. 42, no. 1-2, pp. 3-16.
- Hanski, I. 1999: *Metapopulation ecology*. Oxford University Press, Oxford.
- Hanski, I. 2000. Extinction debt and species credit in boreal forests: modelling the consequences of different approaches to biodiversity conservation. *Annales Zoologici Fennici* 37, 271–280
- Karvonen Lauri, Eisto Kaija, Korhonen Kirsi-Marja ja Minkkinen Ismo. 2001. Alue-ekologinen suunnittelu Metsähallituksessa – Yhteenvetoraportti vuosilta 1996-2000. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 40.
- Laurance, S.G & Laurance, W.F. 1999. Tropical wildlife corridors: Use of linear rainforest remnants by arboreal mammals. *Biological Conservation* 91:231-239.
- MacArthur, R. H. & Wilson, E. O. 1967: *The theory of island biogeography*. Princeton University Press, Princeton, New Jersey. 203 s.
- Primack, R. B. 2002: *Essentials of conservation biology*. Sinauer Associates, Inc., Sunderland, Mass. 3. painos. 698 s.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. s. 432.

SATAKUNNAN SUOJELUALUEVERKOSTO

Natura-2000 alueet ja muut suojelukohteet esitetty vaaleansinisellä, vaalean- ja tummanvihreällä värillä; punaisella värillä on esitetty taajama-alueet ja mustilla viivoilla päätiet. Kaksi sinistä viivaa rajaavat alueen, jolla suojelukohteita olisi syytä lisätä suojeluverkoston toimivuuden varmentamiseksi.

Satakunnan viher- ja virkistysverkkoselvitys 2005 – 2006
Maakunta-arkkitehti Sirkka Lehto

Virkistykseen soveltuvien alueiden ja reittien saavutettavuus ja kattavuus

Satakunnan viher- ja virkistysalueiden sekä ohjeellisten ulkoilureittien muodostaman verkoston saavutettavuuden ja kattavuuden arvioimiseksi on laadittu tavoitteellinen reittikaavio, ns. verkostollinen tavoitesuunnitelma (Karttaliite). Reittikaavion tarkoitus on tukea yksityiskohtaisempaa seudullista ja / tai kunnallista reitistösuunnittelua siten, että nykyiset valmiit reitistön osat täydentyvät jatkossa tavoitteellisen reittikaavion periaatteiden mukaan.

Tavoitteellisen reittikaavion laatimisen pääperiaatteena ovat viher- ja virkistysalueiden maakunnallinen saavutettavuus ja verkoston kattavuus ottaen huomioon väestön ja asutuksen painopiste ja alueellinen tiheys. Lisäksi reittikaavio linkittää naapurimaakuntien retkeilyverkoston ja vetovoima-alueet Satakunnan retkeilyreitistöön. Reitistön yhtenäisyys luo mahdollisuudet myös luontomatkailun seudullisten ja ylimaakunnallisten ohjelmalvelujen kehittämiseen.

Tavoitteellisen reittikaavio on laadittu siten, että maakunnan palveluiltaan keskeisimmät ja retkeilyn kannalta vetovoimaisimmat alueet liittyvät tai ovat joustavasti liitettävissä suunniteltuun reitistöön. Vetovoimatekijöitä ovat paitsi retkeilypalvelut ja luonnonympäristön erityiskohteet, myös reitin varrelle tai lähituntumaan sijoittuvat kylät palveluineen, kulttuuriympäristöt ja maisemakohteet. Liitekartassa on esitetty periaatteellisenä kaaviona maakunnalliset runkoreitit, seudulliset kehäreitit sekä verkkoa täydentävät sivureitit.

Tämän reittikaavion mukaisen verkoston saavutettavuutta ja alueellista kattavuutta on arvioitu paikkatietoaineistoihin pohjautuvalla vyöhykeanalyysillä vuoden 2002 väestön tiedoista. Analyysissä tarkastellaan hyvän (2 km) ja kohtuullisen (5km) etäisyyden päässä virkistysalueille johtavilta tavoitereiteiltä asuvien henkilöiden kokonaismäärää ja ikärakennetta.

Toteutuessaan tavoitteellinen reittikaavio kattaa 2 km:n vyöhykkeellä 32,2 % Satakunnan koko väestöstä ja lapsista / nuorista 34 %. 5 km:n vyöhykkeellä asui väestöstä 72,9 % ja lasten/nuorten ikäluokista 72,4 %.

Retkeilyreittien tavoiteverkon väestö 2 km bufferilla

	V YHT	V 0 6	V 7 14	V 15 17	V 18 29	V 30 49	V 50 64	V 65 74	V 75
Henkilömäärä	78166	5980	7999	2952	10231	21400	17126	7014	5464
Prosenttiosuus	33,4	36,2	35,6	34,9	32,7	34,8	33,3	30,1	28,5

Retkeilyreittien tavoiteverkon väestö 5 km bufferilla

	V YHT	V 0 6	V 7 14	V 15 17	V 18 29	V 30 49	V 50 64	V 65 74	V 75
Henkilömäärä	171858	12150	16311	6154	23788	45273	37876	16829	13477
Prosenttiosuus	73,4	73,6	72,7	72,7	76,1	73,5	73,7	72,2	70,2

Koko Satakunnan väestö 2002

	V YHT	V 0 6	V 7 14	V 15 17	V 18 29	V 30 49	V 50 64	V 65 74	V 75
Henkilömäärä	234106	16519	22446	8464	31248	61571	51361	23312	19185

SATAKUNNAN MAAKUNTAKAAVA

Valmisteluvaiheen aineisto:

7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys Satakunnan viher- ja virkistysverkkoselvitys 2005 - 2006 - Retkeilyreitistön tavoitteellinen reittikaavio

Karttamerkinnot

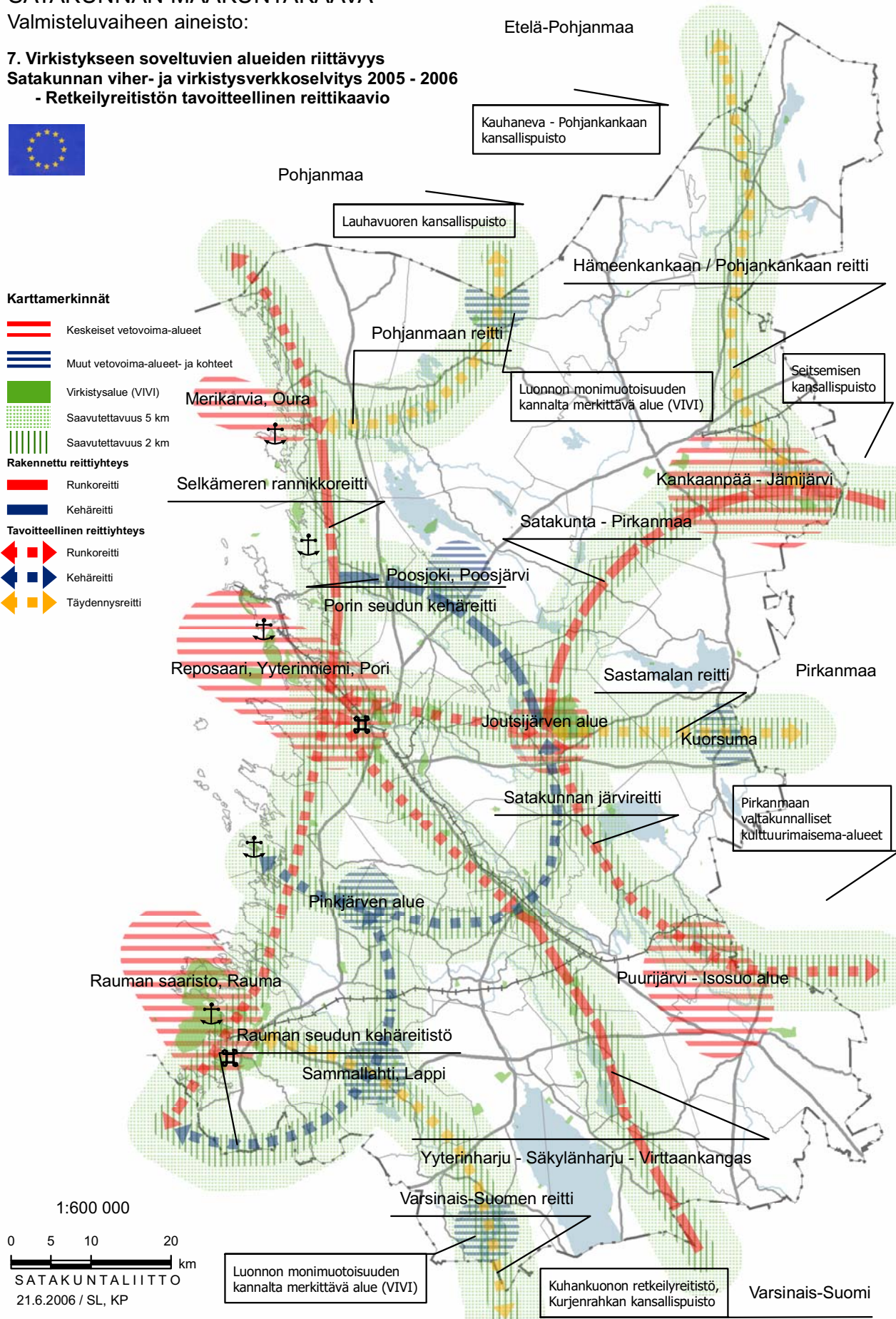
- Keskeiset vetovoima-alueet
- Muut vetovoima-alueet- ja kohteet
- Virkistysalue (VIVI)
- Saavutettavuus 5 km
- Saavutettavuus 2 km

Rakennettu reittiyyteys

- Runkoreitti
- Kehäreitti

Tavoitteellinen reittiyyteys

- Runkoreitti
- Kehäreitti
- Täydennysreitti

SATAKUNTALIITTO

PL 260, 28101 PORI

Pohjoisranta 11 D

Puh. (02) 620 4300

Fax (02) 620 4301

www.satakunta.fi